

Gemeentelijk RioleringsPlan Olst-Wijhe 2016-2020

Aanleg riolering Kornet van Limburg Stirumstraat (Olst 1960)

Colofon

Uitgave

Gemeente Olst - Wijhe

Datum

7 oktober 2015

Auteur

R. van der Velde (Watermaat)/ J.H. Walta

Inlichtingen bij

J.H. Walta

Medewerker team Fysieke Infrastructuur & Vastgoed

Tel. 0570-568031

Het belang van een GRP.

Het GRP is een belangrijk gemeentelijk beleidsdocument. Het geeft inhoudelijke, financiële en programmatische sturing aan het rioleringsbeheer. Dit is uit oogpunt van volksgezondheid, bewoonbaarheid en milieubescherming één van de kerntaken van elke gemeente.

Sinds enkele jaren gaat het niet alleen om de zorgplicht voor het afvalwater, maar ook voor hemelwater en grondwaterstand. Deze zorgplichten vergen veel financiële middelen en verdienen daarom een zorgvuldige benadering. Enerzijds moet gewoon gedaan worden wat noodzakelijk en verplicht is, anderzijds zijn op onderdelen beleidskeuzes mogelijk.

Het riool is er voor ons allemaal en wordt mede mogelijk gemaakt door ons allemaal, want de middelen worden opgebracht door burgers en bedrijven middels de rioolheffing. Ook hierin zijn enkele belangrijke keuzes te maken. Het nieuwe GRP leent zich ervoor om de bestuurlijke keuzes zorgvuldig te maken en daarna voortvarend aan de slag te gaan.

Voorwoord.

De gemeenten Dalfsen, Olst-Wijhe, Staphorst, Kampen en Zwolle moesten in 2015 elk een nieuw GRP opstellen. Deze gemeenten werken met nog enkele gemeenten en het waterschap Groot Salland samen in het netwerk RIVUS. Het doel is om de afvalwaterketen, bestaande uit riolering en zuivering, optimaal te beheren. Eén van de initiatieven was om de nieuwe GRP's in een gezamenlijk proces op te stellen. Daartoe is een projectgroep opgestart met ondersteuning door WATERmaat. Voor de tot stand koming van dit GRP is een proces doorlopen aan de hand van een plan van aanpak met gezamenlijke bijeenkomsten van de vijf gemeenten. In deze bijeenkomsten werd telkens een bepaald onderdeel van het GRP diepgaand behandeld en was er ruimte voor inbreng vanuit de deelnemende gemeenten en het waterschap. Er is getracht maximaal kennis en ervaring uit te wisselen om tot een gemeenschappelijke basis en waar mogelijk tot gemeenschappelijk beleid te komen. Naast deze gezamenlijke bijeenkomsten doorliep elke gemeente ook afzonderlijk een aantal stappen om per gemeente de lokale aspecten en het eigen beleid te bepalen en in te vullen. Hierbij is gestart met een workshop met vertegenwoordigers van diverse beleidsvelden van de gemeente, de verantwoordelijke wethouders en het waterschap Groot Salland. Het voorliggend GRP is het resultaat van dit intensieve proces.

Samenvatting

De gemeente Olst-Wijhe voert het beheer over ongeveer 94 kilometer vrijval riolering, 178 km drukleidingen, 20 rioolgemalen, 908 drukrioolgemalen, 5.678 kolken en enkele bijzondere voorzieningen. Het hoofddoel van dit omvangrijke systeem is om afvalwater uit de directe leefomgeving te verwijderen ten behoeve van de volksgezondheid. Daarnaast komt riolering de bewoonbaarheid ten goede doordat wateroverlast en stank worden voorkomen. Verder is het milieu gediend met goed functionerende riolering.

De vervangingswaarde van het systeem wordt geraamd op 56 miljoen euro. Dit getal maakt duidelijk dat het een kostbaar systeem betreft. Zorgvuldig beheer is daarom geboden. In dit GRP wordt uiteengezet hoe het beheer in Olst-Wijhe wordt gevoerd. Het is een doorontwikkeling van het beleid uit het vorige GRP (2010-2015). Voortschrijdend inzicht leidt ertoe om bij verouderde riolen “strakker aan de wind te zeilen”.

Het beheer van de riolering in Olst-Wijhe wordt gevoerd conform de wetgeving. Het systeem voldoet aan geldende richtlijnen. Binnen de gemeentelijke organisatie is een vrij klein team belast met de werkzaamheden voor de riolering. Gedeelten van het werk worden uitbesteed aan gespecialiseerde marktpartijen, terwijl in de regio veel wordt samengewerkt met andere gemeenten (Rivus).

Voor de gemeentelijke zorgplichten op gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater is in dit GRP concreet beleid geformuleerd. Dit biedt houvast bij nieuwbouw en bij klachten. Afgelopen jaren is met name geïnvesteerd in maatregelen om wateroverlast bij zware buien te voorkomen en de gevolgen van overstortingen uit het gemengde stelsel te reduceren. Ook de komende jaren zal hier nog aandacht naar uit gaan.

Voor komende jaren wordt de toestand van de objecten in de gaten gehouden en is budget gereserveerd om de kwaliteit op peil te houden. Nieuw is dat daarbij wordt uitgegaan van risico-gestuurd beheer. Er wordt niet meer vanuit gegaan dat een riool vervangen moet worden als hij ongeveer 60 jaar oud is, waarmee tot nu toe altijd werd gerekend. Op basis van gedetailleerde inspecties en door het uitvoeren van reparaties en de inzet van moderne renovatietechnieken, kan een riool dikwijls veel langer meegaan. Bovendien wordt bij riolen in een woonstraat iets meer veroudering geaccepteerd dan bij riolen onder hoofdwegen of met een groot achterliggend gebied. Er wordt als het ware strakker aan de wind gezeild waardoor minder budget benodigd is voor rioolvervanging.

Binnen het vermogensbeheer van de rioolgelden wordt een wijziging voorgesteld. Bij het huidige beleid worden de lasten ver in de tijd uitgesmeerd met rente. Om de lastendruk voor toekomstige generaties te beperken wordt voorgesteld investeringen direct af te boeken vanuit gespaarde middelen in de voorziening. Dit leidt niet alleen tot een daling van de rioolheffing voor de huidige generatie maar bovendien tot een aanzienlijk lagere heffing voor toekomstige generaties doordat niet meer wordt “geleend” bij concern financiën. De hoogte van de voorziening daalt tot ongeveer € 580.000 in 2026, voldoende om eventuele calamiteiten te kunnen opvangen. Daarna stijgt de voorziening in de jaren om de toekomstige grotere vervangingspieken te kunnen opvangen. Op deze wijze ontstaat een duurzaam financieringssysteem voor de rioleringszorg.

De financiële middelen, die nodig zijn om alle taken van het rioleringsbeheer te kunnen uitvoeren, worden opgebracht door een 100% kostendekkende rioolheffing. In 2015 bedraagt de hoogte van deze heffing € 249,12 voor percelen met een waterverbruik tot 500 m3. Voor grootverbruikers is het tarief gestaffeld verhoogd. Daarnaast kent de gemeente een heffing voor objecten die alleen hemelwater via gemeentelijke voorzieningen afvoeren, gebaseerd op het afvoerend verhard oppervlak.

De rioolheffing kan als gevolg van het verlengen van de levensduur en de ontwikkelde methoden voor het bepalen van de restlevensduur in 2016 dalen tot een kostendekkend basistarief van € 210,-. Dit is een vast tarief en hoeft alleen jaarlijkse verhoogd te worden met de werkelijk opgetreden inflatie.

Leeswijzer.

Hoofdstuk 1 van het GRP gaat in op de wettelijke basis en de procedure van het plan, inclusief evaluatie van het vorige GRP. Het vormt de inleiding tot het nieuwe GRP.

Hoofdstuk 2 geeft het beleid voor de gemeentelijke zorgplichten vanuit de wet gemeentelijke watertaken. Het start met de visie en ambitie van de gemeente en de gestelde doelen voor het rioleringsbeheer. Concreet wordt per zorgplicht aangegeven welk beleid in de gemeente geldt. Het geeft het handvatten bij vragen of de gemeente aan zet is om iets te doen of dat de bal ligt bij een burger of bedrijf. Voor nieuwbouw worden de kaders meegegeven.

Hoofdstuk 3 geeft een overzicht van de belangrijkste voorzieningen die onder het plan vallen. Er wordt kort ingegaan op de toestand waarin de objecten verkeren en de wijze van beheer hiervan. Dit hoofdstuk is object georiënteerd.

Hoofdstuk 4 gaat in op de organisatie van het rioleringsbeheer. Er wordt ingegaan op de omgang met meldingen en de spelregels bij verstoppingen. Verder wordt stilgestaan bij de samenwerking met andere afdelingen binnen de gemeente en die met de waterbeheerders. Tot slot wordt ingegaan op de nieuwe ontwikkeling om niet langer uit te gaan van cyclische vervanging van oude riolen, maar in te zetten op een risicobenadering in combinatie met nieuwe renovatietechnieken.

Hoofdstuk 5 kijkt vooruit naar de maatregelen voor de planperiode. Het geeft de lezer een beeld wat in de komende jaren mag worden verwacht aan grote activiteiten.

Hoofdstuk 6 gaat in op de uitgaven voor het rioleringsbeheer. Daarbij wordt aandacht gegeven aan de kwestie welke kosten je toerekent aan het rioleringsbeheer, zowel in de sfeer van de exploitatie en de begroting als bij projecten met rioolvervanging.

Hoofdstuk 7 betreft het vermogensbeheer. Het gaat over langjarig afschrijven, over sparen in een voorziening, over het ideaalcomplex en over rente en inflatie. Een onderwerp dat vooral op lange termijn verschil maakt en een consistente lijn door de jaren heen vraagt.

Hoofdstuk 8 beschrijft de vormgeving van de rioolheffing. Bij wie wordt de nota van de rioolheffing neergelegd en op welke wijze wordt het tarief verdeeld over de verschillende belanghebbenden.

Hoofdstuk 9 geeft de doorrekening naar de benodigde rioolheffing om voldoende geld te hebben voor het beheer en de geplande projecten. De gegevens en de keuzes van de voorgaande hoofdstukken komen hier bij elkaar en leiden tot de benodigde rioolheffing.

Voor gehaaste lezers volstaat het lezen van de samenvatting.

In het rapport staan diverse teksten opgenomen in kaders met een lichtblauwe achtergrond. Deze kaders zijn bedoeld voor degene die verdieping zoekt. De letters zijn kleiner zodat meer informatie kan worden gegeven.

Inhoudsopgave

Het belang van een GRP	3
Voorwoord	3
Samenvatting	4
Leeswijzer.	5
Hoofdstuk 1. Inleiding tot het nieuwe GRP	8
1.1 Kerngedachte van het GRP.	8
1.2 Wettelijke basis voor het GRP	8
1.3 Documenten bij dit GRP	9
1.4 Geldigheidsduur van het GRP	9
1.5 Totstandkomingsproces van het GRP	10
1.6 Terugblik op het vorige GRP	11
1.7 Korte historie van de riolering	11
Hoofdstuk 2. Beleid voor de zorgplichten: afvalwater, grondwater en hemelwater. ...	13
2.1 Beleidskaders voor de zorgplichten riolering.	13
2.1.1 Gemeentelijke visie en ambitie	13
2.1.2 Rivus visie afvalwaterketen 2030.	14
2.1.3 Visie waterschap Groot Salland	15
2.1.4 Bestuursakkoord Water / Ambitieverklaring RIVUS.	16
2.1.5 Overige relevante dossiers en lokale afspraken.	16
2.2 Afvalwaterbeleid	18
2.2.1 Verplichting vanuit de Wet	18
2.2.2 Taakopvatting van de gemeente inzake afvalwater.	19
2.2.3 Concrete uitwerking van het afvalwaterbeleid.	19
2.2.4 Overige aandachtspunten	20
2.3 Grondwaterbeleid	22
2.3.1 Verplichting vanuit de Wet	22
2.3.2 Taakopvatting van de gemeente inzake grondwater.	23
2.3.3 Concrete uitwerking van het grondwaterbeleid	24
2.3.4 Overige aandachtspunten	25
2.4 Hemelwaterbeleid.	25
2.4.1 Verplichting vanuit de Wet	25
2.4.2 Taakopvatting van de gemeente inzake hemelwater.	26
2.4.3 Concrete uitwerking van het hemelwaterbeleid.	26
2.4.4 Overige aandachtspunten	28
Hoofdstuk 3. Rioleringsvoorzieningen	30
3.1 Overzicht van de voorzieningen die onder dit GRP vallen.	30
3.2 Huis en bedrijfsaansluitingen	31
3.3 Kolken en goten.	31
3.4 Vrijverval riolen.	32
3.5 Gemalen en persleidingen.	33
3.6 Riolering buitengebied.	33
3.7 Riooloverstorten en hemelwateruitlaten.	34
3.8 Overige voorzieningen.	34
Hoofdstuk 4. Rioleringsbeheer	36
4.1 Meldingen van burgers en bedrijven.	36
4.2 Spelregels bij verstoppingen.	36

4.3	Communicatie en bewustwording.....	37
4.4	Hydraulische berekeningen.....	37
4.5	Monitoring van het functioneren.....	37
4.6	Beschouwing van de personele omvang.....	38
4.7	Samenwerking binnen de gemeente.....	39
4.8	Samenwerking met de waterbeheerders.....	40
4.9	Samenwerking in de Regio.....	41
4.10	Riolering en calamiteiten.....	42
4.11	Gevolgen voor het milieu.....	42
4.12	Van cyclische vervanging naar risico gestuurd beheer.....	43
Hoofdstuk 5.	Maatregelen in de planperiode.....	45
5.1	Maatregelen voor onderzoek en planvorming.....	45
5.2	Maatregelen voor beheer en onderhoud.....	45
5.3	Maatregelen voor renovatie en vervanging.....	46
5.4	Verbeteringsmaatregelen.....	46
Hoofdstuk 6.	Uitgaven voor het rioleringsbeheer.....	47
6.1	Exploitatiekosten.....	47
6.1.1	Kostentoerekening aan de rioleringszorg.....	47
6.1.2	Overzicht van de exploitatiekosten per jaar.....	47
6.2	Investeringsprojecten.....	49
6.2.1	Kostentoerekening bij rioolvervanging.....	49
6.2.2	Overzicht van de uitgaven voor investeringsprojecten.....	49
6.3	Oude kapitaallasten.....	50
Hoofdstuk 7.	Vermogensbeheer.....	51
7.1	Noodzaak en vormgeving van een demper voor de heffing.....	51
7.2	Huidige situatie in de gemeente Olst-Wijhe.....	52
7.3	Keuze demper Olst-Wijhe.....	53
Hoofdstuk 8.	Vormgeving van de rioolheffing.....	54
8.1	Wettelijke basis.....	54
8.2	Vormgeving van de rioolheffing in gemeente Olst-Wijhe.....	55
Hoofdstuk 9.	Berekening van de rioolheffing.....	57
9.1	Uitgangspunten bij de berekening van de benodigde rioolheffing.....	57
9.2	Resultaten berekening rioolheffing.....	58
9.3	Risico's:.....	59
Bijlage 1:	Overnamepunten en afnameverplichting	
Bijlage 2:	Lozingspunten in Olst-Wijhe	
Bijlage 3:	Verslag workshop GRP Olst-Wijhe d.d. 18 februari 2015	
Bijlage 4:	Tabellen kostendekkingsplan	
Bijlage 5:	Reacties overige instanties	

Hoofdstuk 1. Inleiding tot het nieuwe GRP.

Dit inleidende hoofdstuk gaat in op de kerngedachte van het GRP, de wettelijke basis en de gevolgde procedure om tot het plan te komen, inclusief evaluatie van het vorige GRP.

1.1 Kerngedachte van het GRP.

Het belangrijkste doel van riolering is om bij te dragen aan de volksgezondheid. Zonder afvoer van afvalwater uit de directe leefomgeving, bestaat in dichtbevolkte gebieden een reëel gevaar voor epidemieën. De volksgezondheid in een stad is waarschijnlijk het meest gediend met goede voedselveiligheid, een goede eerstelijns gezondheidszorg en een goed functionerende waterketen. Daarnaast is riolering van belang voor de bewoonbaarheid van de leefomgeving en bescherming van het milieu.

Riolering is vooralsnog onmisbaar in stedelijk gebied. De aanleg en het beheer ervan is een kostbare aangelegenheid. Reden genoeg om als gemeente een rioleringsplan te hebben waarin staat aangegeven:

- welk beleid de gemeente voert voor de zorgplichten riolering;
- wat de gemeente aan rioleringsvoorzieningen heeft;
- hoe deze worden beheerd;
- welke voorzieningen aan vervanging of renovatie toe zijn;
- welke verbeteringen nog nodig zijn, onder meer voor het milieu;
- hoeveel dat alles kost;
- hoe deze kosten op de burgers en bedrijven worden verhaald.

Dit is de kerngedachte van het gemeentelijk rioleringsplan ofwel het GRP.

Het rioleringsbeleid van de gemeente wordt door het GRP transparant gemaakt. In het GRP wordt niet alleen gekeken naar het afvalwater, maar ook naar hemelwater en grondwater. Dit wordt wel eens aangeduid met de term verbreed en dan wordt het plan vGRP genoemd. In de wet heet het echter nog gewoon GRP, vandaar dat deze term wordt gehanteerd. Van belang is dat de lezer inziet dat het gaat om rioleringszorg in brede zin van het woord en dus meer omvat dan enkel de rioolbuizen.

1.2 Wettelijke basis voor het GRP.

De wettelijke basis voor het GRP wordt gevormd door artikel 4.22 van de Wet milieubeheer.

Artikel 4.22 Wet milieubeheer:

1. De gemeenteraad stelt telkens voor een daarbij vast te stellen periode een gemeentelijk rioleringsplan vast.
2. Het plan bevat ten minste:
 - a. een overzicht van de in de gemeente aanwezige voorzieningen voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater als bedoeld in artikel 10.33, alsmede de inzameling en verdere verwerking van afvloeiend hemelwater als bedoeld in artikel 3.5 van de Waterwet, en maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, als bedoeld in artikel 3.6 van laatstgenoemde wet en een aanduiding van het tijdstip waarop die voorzieningen naar verwachting aan vervanging toe zijn;
 - b. een overzicht van de in de door het plan bestreken periode aan te leggen of te vervangen voorzieningen als bedoeld onder a ;
 - c. een overzicht van de wijze waarop de voorzieningen, bedoeld onder a en b , worden beheerd;
 - d. de gevolgen voor het milieu van de aanwezige voorzieningen als bedoeld onder a, en van de in het plan aangekondigde activiteiten;
 - e. een overzicht van de financiële gevolgen van de in het plan aangekondigde activiteiten.
3. Indien in de gemeente een gemeentelijk milieubeleidsplan geldt, houdt de gemeenteraad met dat plan rekening bij de vaststelling van een gemeentelijk rioleringsplan.
4. Onze Minister kan, in overeenstemming met Onze Minister van Verkeer en Waterstaat, aan gemeenten de plicht opleggen tot prestatievergelijking ten aanzien van de uitvoering van de taak, bedoeld in artikel 10.33, alsmede de taken, bedoeld in de artikelen 3.5 en 3.6 van de Waterwet. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen regels worden gesteld over de frequentie, inhoud en omvang van de prestatievergelijking.

1.3 Documenten bij dit GRP.

De tekst van het GRP is bewust compact gehouden om de leesbaarheid te bevorderen. Lezers die meer achtergrondinformatie wensen, kunnen dit vinden in de documenten die staan vermeld in bijgaand overzicht. Eerst worden enkele relevante landelijke documenten genoemd, daarna documenten die specifiek inzoomen op de situatie in de gemeente Olst-Wijhe.

Documenten bij dit GRP.

Documenten met algemene achtergrondinformatie bij het GRP.

Deze zijn de moeite waard voor wie meer wil weten van rioleringsbeheer, recente landelijke ontwikkelingen en mogelijke beleidskeuzes.

1. RIONED leidraad riolering.
2. VNG brochure "Van rioleringszaak naar gemeentelijke watertaak, de wet gemeentelijke watertaken toegelicht".
3. Het "model kostenonderbouwing rioolheffing" van de VNG inclusief bijbehorende notitie.
4. Commissie BBV en RIONED – brochure over investeringen, rente en BTW.
5. Commissie BBV – notitie riolering, versie 2014.
6. Bestuursakkoord water.

Documenten met locatie-specifiek basismateriaal voor het onderhavige GRP.

Deze documenten zijn aanwezig bij het team Fysieke Infrastructuur & Vastgoed dienst van de gemeente.

1. Basisrioleringsplannen Boerhaar, Olst-Boskamp-Den Nul, Welsum, Wesepe en Wijhe;
2. Waterakkoord met de waterbeheerder;
3. Quick scan ecologie en belevingswaarde wateren in bebouwd gebied 2014, d.d. 01-02-2015.

1.4 Geldigheidsduur van het GRP.

De gemeente is vrij om de geldigheidsduur van het GRP te kiezen. Gezien het belang van goed functionerende riolering en gezien de grote financiële bedragen die ermee zijn gemoeid, is het verstandig met enige regelmaat een nieuw GRP op te stellen en te bespreken met de gemeenteraad.

Lange plantermijnen zijn onverstandig omdat tussentijds belangrijke wijzigingen kunnen optreden, zoals:

- wijzigingen in de sfeer van nieuwe wetgeving of (Europees) beleid;
- het beschikbaar komen van nieuwe inspectieresultaten die een ander beeld geven van noodzakelijke reparaties en vernieuwingen;
- opgedane ervaring op diverse vlakken;
- afwijkingen bij de inkomsten, de uitgaven of het vermogensbeheer, waardoor het financiële plaatje anders wordt.

Na een aantal jaren ontstaat zodoende behoefte aan bijsturing.

Voor het onderhavige GRP is gekozen voor de planperiode 2016 – 2020, dus een looptijd van vijf jaren. Het eindjaar is gelijkgetrokken met de andere gemeenten binnen RIVUS die hebben meegewerkt aan de gezamenlijke basis voor dit GRP. Naast genoemde argumenten speelt mee dat 2020 een belangrijk jaar is volgens het Bestuursakkoord Water. De resultaten van de evaluatie in 2020 worden meegenomen bij het opstellen van het volgende GRP dat dan ingaat vanaf 2021.

Bestuursakkoord Water:

In het Bestuursakkoord Water uit 2011 hebben het Rijk, VNG, UvW en Ipo doelen ten aanzien van het watersysteem en de (afval)waterketen vastgelegd. Het Bestuursakkoord Water heeft grote invloed op de uitvoering van onze gemeentelijke watertaken. Mede daarom wordt het planperiode van dit GRP afgestemd op het Bestuursakkoord Water. Er is commitment om de doelen van het Bestuursakkoord Water in 2020 te halen. Het jaar 2020 is een jaar van heroriëntatie. Mochten regio's of partijen ernstig achterblijven, dan is afgesproken dat interbestuurlijk toezicht door de provincie in beeld komt.

1.5 Totstandkomingsproces van het GRP.

De Wet milieubeheer geeft in artikel 4.23 de kaders voor betrokkenheid van bestuursorganen bij het opstellen van het GRP.

Artikel 4.23 Wet milieubeheer:

1. Het gemeentelijke rioleringsplan wordt voorbereid door burgemeester en wethouders. Zij betrekken bij de voorbereiding van het plan in elk geval:
 - a. Gedeputeerde Staten,
 - b. de beheerders van de zuiveringstechnische werken waarnaar het ingezamelde afvalwater wordt getransporteerd, en
 - c. de beheerders van de oppervlaktewateren waarop het ingezamelde water wordt geloosd.
2. Zodra het plan is vastgesteld, doen burgemeester en wethouders hiervan mededeling door toezending van het plan aan de in het eerste lid, onder a tot en met c, genoemde instanties, en Onze Minister.
3. Burgemeester en wethouders maken de vaststelling bekend in één of meer dag- of nieuwsbladen die in de gemeente verspreid worden. Hierbij geven zij aan op welke wijze kennis kan worden gekregen van de inhoud van het plan.

Het GRP is opgesteld in de loop van 2015. Het samenwerkingsverband RIVUS is de basis geweest voor de samenwerking tussen de vijf gemeenten in het proces om te komen tot zoveel mogelijk harmonisatie tussen de GRP's. Het Waterschap Groot Salland is het gehele traject betrokken geweest en heeft bijgedragen aan de discussies en de tekst van het GRP. In deze periode vond de fusie plaats van waterschap Reest en Wieden. Het is nu waterschap Drents Overijsselse Delta. Op het moment van schrijven van dit GRP is niet duidelijk of alle beleid van Groot Salland letterlijk wordt overgenomen door het nieuwe waterschap, vandaar dat nog dikwijls de naam van Groot Salland wordt genoemd.

Het waterschap Vallei & Veluwe heeft aangegeven geen speciale ambities voor Welsum te hebben en kozen ervoor zich te laten vertegenwoordigen door het waterschap Groot-Salland. Rijkswaterstaat is betrokken bij het opstellen van dit GRP. De vertegenwoordiger van Rijkswaterstaat gaf aan dat het beleid van waterschap Groot Salland als basis kon worden aangehouden. Ook de provincie Overijssel is betrokken bij het opstellen van dit GRP. Via de mail zijn enkele aandachtspunten gecommuniceerd. De rol van de provincie voor een GRP is momenteel kleiner dan voorheen.

Het concept GRP versie september 2015 is toegezonden aan:

- de provincie Overijssel;
- het waterschap Groot Salland;
- het waterschap Vallei en Veluwe;
- Rijkswaterstaat Oost-Nederland

De provincie Overijssel geeft in haar reactie van 2 november 2015 aan dat een duidelijk en helder plan is, waarin de relaties met provinciaal beleid op een goede manier zijn verwerkt. Het waterschap Groot Salland geeft aan de samenwerking bij het tot stand komen van het GRP als erg positief te hebben ervaren en verheugd zich op de voortzetting van de goede samenwerking. De volledige reacties van de diverse instanties zijn opgenomen in bijlage 5. Van Rijkswaterstaat en het waterschap Vallei en Veluwe hebben wij op 12 november 2015 nog geen reactie ontvangen.

Het plan heeft verder van 22 oktober tot 6 november 2015 ter inzage gelegen. Er zijn geen zienswijzen ingediend.

Het concept GRP versie september 2015 is behandeld in de opiniërende raadsvergadering van 30 november 2015.

** Op deze plek kort bespreken hoe dit is verlopen.*

1.6 Terugblik op het vorige GRP.

Het vorige GRP is op 13 december 2010 door de gemeenteraad vastgesteld. De planperiode van het vorige GRP betrof 2011-2015. In bijgaand overzicht een terugblik op enkele punten van het vorige GRP.

Evaluatie vGRP 2011-2015

- Het was al een breed GRP, dus met beleid voor grond- en hemelwater. Deze waren in een achtergrondnotitie grondig uitgewerkt.
- Bij hemelwater is de keuze gemaakt om bij vervanging waar mogelijk verhard oppervlak af te koppelen. Zo is bij de reconstructie van de Ter Stegestraat e.o. en de Jan Schamhartstraat in Olst, de reconstructie van de kern Wesepe, de herinrichting park Wijhezicht en de reconstructie Herxen het hemelwater van de openbare verharding en grote gebouwen afgekoppeld.
- Bij grondwater is geconstateerd dat er in de gemeente nagenoeg geen problemen bekend zijn. Voor het verkrijgen van een goed inzicht en meer informatie over de grondwaterstanden is conform het GRP een grondwatermeetnet ingericht.
- Het vorige GRP constateert dat de toestand van de riolering goed in beeld is en waarschuwt voor de naderende vervangingsgolf met veel kosten.
- De basisrioleringsplannen waren verouderd en moesten vervangen worden. De plannen voor de kernen Boskamp, Den Nul, Olst en Wesepe zijn in de planperiode geactualiseerd, de overige plannen volgen de komende jaren.
- In het GRP is financieel rekening gehouden met het uitvoeren van maatregelen in het kader van het waterkwaliteitsspoor. Het onderzoek hiertoe is door het waterschap Groot Salland pas in de loop van de planperiode opgepakt. In 2015 zijn de resultaten hiervan bekend geworden en zijn samen met de gemeente de eventuele maatregelen bepaald. Deze moeten dan ook in de komende planperiode nog worden uitgevoerd.
- Voor een goed beheer was uitbreiding van de formatie van 1,6 fte naar 2,0 fte noodzakelijk. Dit zou door verschuiving van taken binnen de formatie kunnen worden opgelost. Als gevolg van alle noodzakelijke bezuinigingsrondes is dit niet mogelijk gebleken.
- In het financiële hoofdstuk van het GRP 2010-2015 zijn de benodigde financiën berekend voor het beheer en onderhoud van de riolering. Aan de hand hiervan is de benodigde rioolheffing bepaald voor de komende jaren. De rioolheffing bedroeg in 2011 € 209,14 voor gebruikers met een waterverbruik tot 500 m3. Volgens het voorgaande vGRP zou de heffing in 2015 gestegen moeten zijn naar € 279,79 (inclusief inflatiecorrectie) en door moeten stijgen naar een kostendekkend tarief van € 350,98 (inclusief inflatiecorrectie) in 2019. In werkelijkheid bedraagt de heffing in 2015 € 249,12.

1.7 Korte historie van de riolering.

Aanleg riolering Kerkplein te Olst in 1908

De oudste riolering in de gemeente Olst-Wijhe stamt uit het begin 20^e eeuw. Uit oude foto's blijkt dat men in Olst al in 1908 bezig is met de uitvoering van rioleringswerken. In de gemeentearchieven zijn oude bestekken en inschrijvingsbiljetten terug te vinden van rioleringswerken in Olst uit 1915.

Uit de twintiger jaren stammen veel verzoeken tot aanleg van en aansluiting aan het gemeenteriool om redenen van stankoverlast en volksgezondheid. Het afvalwater werd in die tijd ongezuiverd geloosd op de Zandwetering, die daardoor ernstig verontreinigd raakte. In 1934 werd lozing op de weteringen dan ook door het "Dagelijksch Bestuur van Salland, 7^e Dijkdistrict van Overijssel" verboden. Hierop volgde een heftige strijd tussen de gemeente Olst en het waterschap vanwege de hoge kosten van aanpassing van de riolering. De provincie Overijssel werd partij in het dispuut en in 1937 werd zelfs een brief aan Hare Majesteit de Koningin der Nederlanden gericht met het verzoek een besluit van Gedeputeerde Staten in deze kwestie te vernietigen. Het dispuut duurde tot 1942 toen alsnog de gemeente Olst werd genoodzaakt de riolering om te bouwen. Het afvalwater werd toen via een bezinkvoorziening en een rioolgemaal geloosd op de IJssel.

In de voormalige gemeente Wijhe kende men tot begin vijftiger jaren geen behoorlijk rioleringsstelsel. Door enkele straten liep wel een kleine primitieve riolering die echter geen behoorlijke afvoer van het afvalwater kon verzorgen. Het primitieve stelsel loosde het afvalwater via een aantal waterleidingen in de Zandwetering. Al voor de oorlog maakte het gemeentebestuur plannen om te komen tot een behoorlijk rioleringsstelsel met zuivering. Deze plannen kwamen door de hoge kosten vooralsnog echter niet tot uitvoering.

Pas op 3 september 1956 werd door de gemeenteraad van Wijhe een bedrag van fl. 1.237.000,- beschikbaar gesteld voor de aanleg van riolering en de bouw van een zuiveringsinstallatie. In 1957 werd met de rioleringsaanleg in het dorp begonnen en begin 1960 is de zuiveringsinstallatie met de afvoerleiding naar de IJssel in gebruik genomen. Om aanleg van riolering via particuliere gronden mogelijk te maken werd in 1961 door het Rijk het openbaar belang van de rioleringswerken erkend.

Hoofdstuk 2. **Beleid voor de zorgplichten: afvalwater, grondwater en hemelwater.**

In dit hoofdstuk wordt de beleidsmatige basis gelegd voor het GRP. Dit beleid is mede gebaseerd op:

- de algemene visie en ambitie van de gemeente Olst-Wijhe;
- de “Rivus visie afvalwaterketen 2030”;
- relevante overige dossiers en afspraken tussen gemeente en waterschap.

Deze onderwerpen worden behandeld in de eerste paragraaf.

Vervolgens wordt concrete invulling gegeven aan de drie gemeentelijke zorgplichten voor de riolering. Deze zijn in de Wet gemeentelijke watertaken aan gemeenten opgedragen:

- zorgplicht voor de inzameling en het transport van afvalwater;
- zorgplicht om in stedelijk gebied structurele nadelige gevolgen van hoge of lage grondwaterstanden te voorkomen of te beperken, voor zover doelmatig;
- zorgplicht voor inzameling en verwerking van hemelwater, voor zover doelmatig.

2.1 Beleidskaders voor de zorgplichten riolering.

De gemeente dient beleid te formuleren voor de drie zorgplichten van de riolering, te weten afvalwater, grondwater en hemelwater. Deze vinden hun basis in een wettelijk kader. Daarnaast spelen enkele andere kaders een rol. Deze kaders worden in deze paragraaf behandeld. Het geeft mede sturing aan de zorgplichten voor de riolering.

2.1.1 Gemeentelijke visie en ambitie.

Het beleid is enerzijds een logische uitwerking vanuit de wettelijke kaders, maar anderzijds ook een vertaling van brede gemeentelijke ambities naar het beleidsterrein van de riolering.

De gemeente Olst-Wijhe is een organisatie die dicht bij de samenleving staat, die werk maakt van verandering en luistert naar de maatschappij. Het coalitieakkoord 2014-2018 draagt de titel: “Samen werken aan leefbare kernen, doen wat nodig is”. Enkele van belang zijnde punten uit het akkoord zijn:

- de verschillende functies, zoals wonen, werken, recreëren, natuur en water, landbouw en verkeer ontwikkelen zich in samenhang en versterken elkaar waar mogelijk;
- het behoud en versterken van de leefbaarheid in de kernen is een centraal uitgangspunt;
- het gebruik van duurzame energiebronnen dient te worden bevorderd;
- de lastendruk voor huishoudens en bedrijven wordt beheerst.

De ambitie voor de omgeving is in ieder geval het behoud van de leefbaarheid, waarbij elk project bijdraagt aan het verbeteren van de leefomgeving. Het GRP krijgt hiermee een duidelijke richting; de inrichting en het beheer van de openbare ruimte moeten immers bijdragen aan deze gemeentelijke visie. Voor het beheer van de openbare ruimte is dit vertaald naar de volgende strategie:

“Het duurzaam (samen met bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven) ontwikkelen en in stand houden van een veilige en sociale (fysieke) leefomgeving, met een goede ruimtelijke kwaliteit en belevingswaarde tegen acceptabele maatschappelijke kosten.”

De bestuursstijl om de missie en visie te realiseren is faciliterend en activerend waar mogelijk, en initiërend en leidend waar nodig. Er wordt zowel richting gegeven aan de inhoudelijke kwaliteitsambitie als de manier van werken en de kosten die we hiervoor maken.

Het algehele ambitieniveau is te bestempelen als “spaarzaam en betrouwbaar daar waar het moet en vooruitstrevend daar waar het (eenvoudig) kan”. Dit GRP is conform opgesteld.

2.1.2 Rivus visie afvalwaterketen 2030.

Binnen het Rivus samenwerkingsverband is een visie opgesteld voor de afvalwaterketen. Bijgaand plaatje toont belangrijke doelen. Die doelen vormen opgaven voor de langere termijn, maar dikwijls is het vandaag al mogelijk om stappen in de goede richting te zetten!

De “Rivus visie afvalwaterketen 2030” laat in de afbeelding enkele principes zien die houvast bieden bij de uitwerking van de gemeentelijke zorgplichten.

1. Het afvalwater wordt ingezameld met een rioolstelsel en getransporteerd naar de zuivering. Het afvalwater is meer dan een afvalproduct, want energie en grondstoffen worden zoveel mogelijk benut.
2. Het hemelwater is prominent in beeld en wordt overwegend oppervlakkig afgevoerd naar het watersysteem. De kwaliteit is zodanig goed dat het geen belemmering vormt voor recreatief medegebruik van het oppervlaktewater. Extreme buien leiden niet tot overlast.
3. Het watersysteem is ecologisch gezond en nodigt uit tot positieve beleving. Perioden van droogte en extreme neerslag kunnen goed worden doorstaan.

In bijgaand kader staat de geschreven versie van de visie samengevat. Elementen daaruit komen terug in de paragrafen over het gemeentelijke beleid voor de zorgplichten voor afvalwater, grondwater en hemelwater.

Rivus visie afvalwaterketen

Doel van de visie: bepalende ontwikkelingen afvalwaterketen en hoe we hierop acteren in beeld. Kapstok voor (toekomstige) maatregelen en samenwerking. Juiste keuzes maken voor nu en later. De visie is uitgewerkt in 5 kernwaarden:

- Bedrijfszekerheid.
 - “Personeel is de meest waardevolle asset”.
 - Meer bewust en expliciet keuzes maken door risico gestuurd ontwerp en beheer. Meer transparantie en verantwoording nodig intern en extern. Kennis borgen en in huis halen.
- Klimaatbestendigheid.
 - “Zonder blauw wordt groen geel”.
 - Adaptatie nodig voor beperken wateroverlast, hittestress, watertekort en waterkwaliteitseffecten. Daarbij richten op haalbare meerwaarde.
- Volksgezondheid.
 - “Voorkomen is beter dan genezen”.
 - Voorkomen contact met water waarin ziekteverwekkers zitten (water op straat, overstortwater, wadi’s). Meer duidelijkheid antibiotica-resistentie nodig.
- Water, Energie & Grondstoffen.
 - “Minder afvalwater is beter”.
 - Stapsgewijs bijdragen aan transitie naar een circulaire maatschappij door waardevolle componenten in afvalwater te benutten en bouwmaterialen her te gebruiken door vergaand scheiden (Cradle 2 Cradle). Voor een echte doorbraak is kritische massa nodig.
- Milieu-impact.
 - “Nut en effect van een euro”.
 - Van focus op alleen het voldoen aan normen naar waarde voor de maatschappij (incl. effecten op de omgeving).

Kernbegrip: Waardevolle Waterketen

2.1.3 Visie waterschap Groot Salland

Waterschap Groot Salland heeft zijn ambitie voor de afvalwaterketen geformuleerd in termen van een lonkend perspectief. Het staat samengevat in bijgaand kader.

Het lonkend perspectief

De waterketen in Nederland staat er goed voor dankzij de inzet van betrokken instanties:

- drinkwaterbedrijven leveren betrouwbaar drinkwater aan iedereen;
- gemeenten zorgen dat vrijwel al het afvalwater wordt ingezameld met de riolering;
- waterschappen zuiveren het ingezamelde stedelijk afvalwater op de rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Het is een overwegend goed functionerend systeem met belangrijke kwaliteiten:

- het levert een grote bijdrage aan de volksgezondheid;
- het systeem gebruikt slechts beperkte hoeveelheden energie en grondstoffen;
- de kosten per persoon of huishouden zijn in het algemeen goed op te brengen;
- mensen waarderen het comfort van de waterketen en reageren pas als het eens disfunctioneert.

Maar de afvalwaterketen staat op een keerpunt. Het sluiten van kringlopen impliceert dat we afvalwater niet meer beschouwen als afval, maar waarderen als bron voor grondstoffen, energie en zoet water. Onze kennis van water en afvalwater kunnen we benutten om nieuwe problemen te signaleren en tijdig aan te pakken. Denk bijvoorbeeld aan medicijnresten, hormoon-verstorende stoffen en nanodeeltjes in water. Hoe gaan we hier mee om? Welke waarde hechten we als maatschappij aan een schoon milieu? Tegelijk worden burgers en klanten kritischer en steeds beter geïnformeerd; zij willen waar voor hun geld. En zeker in deze tijden van economisch zwaar weer zullen ook wij onze taken zo doelmatig mogelijk moeten uitvoeren. Betekent dit nog wel dat wij kunnen werken vanuit onze grondhouding “u vervuult en wij halen het eruit”? En hoe gaan we om met de toekomstige investeringen en vervangingen die ons te wachten staan? Er wacht ons kortom een lonkend perspectief, op voorwaarde dat we keuzes maken en stappen zetten.

RIVUS heeft de ambitie voortdurend te zoeken naar het ‘maatschappelijk optimum’. Niet kijken wat maatregelen het waterschap opleveren, maar naar het voordeel voor de maatschappij. Dat heeft in de samenwerking tussen waterschap en gemeenten geleid tot meer doelmatigheid. Met gemeenten treedt het waterschap op ‘als waren we één organisatie’. De operationele acties breiden we via RIVUS uit met strategische besluiten, waarbij ook op bestuurlijk niveau steeds intensiever wordt samengewerkt. Met name door samenwerking tussen de gemeenten onderling en het waterschap zal worden getracht de besparing te halen op gebied van beheer, energiebesparing, sturing in de riolering, kennismanagement en een efficiëntere organisatie binnen de afvalwaterketen.

2.1.4 Bestuursakkoord Water / Ambitieverklaring RIVUS.

In mei 2011 hebben het Rijk, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Unie van Waterschappen (UvW) en de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin) het Bestuursakkoord Water (BAW) ondertekend. Dit BAW kent de volgende doelstellingen:

- besparen/minder meerkosten in de afvalwaterketen (380 mln €/jaar in 2020) door effectief investeren en efficiënt uitvoeren;
- professionaliseren operationeel beheer;
- innoveren met oog op duurzaamheid;
- verminderen kwetsbaarheid.

Het realiseren van de doelstellingen wordt aan het regionale werkveld (gemeenten en waterschappen) overgelaten. De voortgang wordt landelijk door het rijk gemonitord.

Voortvloeiend uit het Bestuursakkoord Water heeft op 8 februari 2013 tijdens de bestuurlijke bijeenkomst 'Gezamenlijk Afvalwaterbeheer West-Overijssel' de officiële start van het Rivus samenwerkingsverband plaatsgevonden en is een ambitieverklaring ondertekend door alle betrokken gemeenten en het waterschap. De ambitieverklaring is op 17 september 2014 aangepast.

De ambities/doelstellingen van Rivus zijn:

- samen 6 miljoen euro per jaar besparen in 2020 (minder meerkosten);
- vergroten van de professionaliteit in het operationele beheer van de afvalwaterketen;
- realiseren van een duurzamere waterketen;
- de organisatie van het beheer van de afvalwaterketen minder kwetsbaar maken.

2.1.5 Overige relevante dossiers en lokale afspraken.

Naast de hiervoor besproken algemene visie van de gemeente en de RIVUS waterketenvisie 2030 zijn er nog enkele zaken die er toe doen bij de formulering van het concrete beleid voor de gemeentelijke zorgplichten inzake afvalwater, grondwater en hemelwater. In deze paragraaf worden deze kort besproken. :

➤ Uitkomsten en afspraken ZON.

Binnen de regio Rijn-Oost wordt samen gewerkt aan het project Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON). Doel is de aanpak van de huidige en toekomstige droogteproblemen door de klimaatverandering. In 2014 is een strategie en een uitvoeringsprogramma ontwikkeld voor de hoge zandgronden in Nederland. Deze strategie heeft geleid tot een Regionaal Bod 2014 aan het landelijk deelprogramma Zoetwater van het Deltaprogramma. Dit bod gaat uit van een regionale investering voor de Zandgronden - Oost van totaal € 87 miljoen (2016-2021).

De gemeente Olst-Wijhe onderschrijft als partner de doelstellingen van het project ZON, en levert via een aantal afkoppelprojecten haar bijdrage aan de totale investeringsagenda (2016-2021). Zij heeft hiertoe in augustus 2015 de Bestuursovereenkomst Zoetwatervoorziening Oost-Nederland ondertekend en ingestemd met het Werkprogramma. Het gaat hierbij om een inspanningsverplichting.

Olst-Wijhe projecten binnen het werkprogramma:

Afkoppelen Herxen (reeds uitgevoerd)
Afkoppelen De Grienden e.o.
Aanleg grondwatermeetnet (reeds uitgevoerd)

➤ Uitkomsten en afspraken waterkwaliteitsspoor.

Het waterkwaliteitsspoor is gericht op het oplossen van knelpunten in de waterkwaliteit in het stedelijk gebied. Zie bijgaand kader voor meer informatie. In totaal zijn 14 waterpartijen binnen de gemeente Olst-Wijhe beoordeeld in het waterkwaliteitsspoor. Uit de analyse komen twee knelpunten in de waterkwaliteit naar voren:

- sloot aan het einde van de Industrierweg te Olst;
- vijver Joke Smitlaan/Stationsstraat te Olst.

De oorzaak van het knelpunt in de sloot aan de Industrieweg is een relatief grote overstort op het kopse einde van een kleine sloot. De vijver aan de Joke Smitlaan groeit dicht door kruiden en struiken en slibt plaatselijk dicht door bladval. Hierdoor ontstaat ondiep en voedselrijk water dat in de zomer stankoverlast veroorzaakt.

In samenspraak met het waterschap Groot Salland zijn een aantal maatregelen voorgesteld voor het opheffen van de knelpunten.

1. Sloot Industrieweg:

- het realiseren van een extra overstort aan de Hooiberglaan (in uitvoering) waardoor de overstort aan de Industrieweg minder wordt belast en de wateroverlast bij hevige regenbuien wordt verminderd;
- het onderzoeken naar de mogelijkheden om meer verhard oppervlak aan de Industrieweg af te koppelen;
- het uitbaggeren van de aanwezige sliblaag in de sloot (kosten waterschap)

2. Vijver Joke Smitlaan:

- het snoeien van bomen en struiken rondom de vijver;
- het verwijderen van de sliblaag in de vijver.

De maatregelen voor de vijver worden bemoeilijkt door de eigendomssituatie. Alhoewel het aanliggende parkje eigendom is van de gemeente, is de vijver sinds begin 2015 eigendom van Bakkhe Vastgoed (daarvoor van N.S. Vastgoed).

Basisinspanning en waterkwaliteitsspoor

Afgelopen jaren is door waterschappen aangedrongen op de basisinspanning, het saneren van riooloverstorten. Soms door volledige sluiting, soms door afkoppelen van verhard oppervlak van de riolering, soms door grote bergbezinkbassins.

In 1995 is landelijk besloten dat de vuilemissie vanuit gemengde rioolstelsels naar oppervlaktewater 50% gereduceerd moet worden. Deze wens werd bekend als de "basisinspanning". Het bereiken van de gewenste oppervlaktewaterkwaliteit bestaat uit een 2-sporen beleid, de basisinspanning en het waterkwaliteitsspoor. Als na het behalen van de basisinspanning nog steeds knelpunten ten aanzien van oppervlaktewaterkwaliteit worden ervaren, kunnen gemeente en waterbeheerder gezamenlijk besluiten om aanvullende maatregelen te nemen.

In de gemeente Olst-Wijhe is de basisinspanning al jaren geleden voltooid. Er zijn geen aanwijzingen dat de resterende overstorten een groot probleem vormen. Wel blijft staan dat het water uit de overstorten verontreinigd is. Waterschap Groot Salland heeft per gemeente Quick Scans uitgevoerd voor de waterpartijen in bebouwd gebied. In dit traject wordt niet alleen gekeken naar riooloverstorten en hemelwateruitlaten, maar ook naar inrichting van waterpartijen, eutrofiering vanuit diverse bronnen, het voederen van dieren, uitwerpselen van diverse dieren, slibvorming, opwoeling van slib door waterdieren en het (overmatig) voorkomen van waterplanten. Tevens wordt de beleving van de betreffende waterpartij door de gebruikers meegenomen in een knelpuntenanalyse. Er is een lijst opgesteld met knelpunten. Daarbij geldt de regel dat het pas een knelpunt is als zowel gemeente als waterschap dat erkennen. Voor die knelpunten zijn ook maatregelen afgesproken.

➤ **Afspraken bescherming drinkwatervoorzieningen.**

Drinkwater is van levensbelang. De voornaamste bron voor drinkwater in Overijssel is grondwater. In Overijssel wordt op 26 plaatsen grondwater uit de bodem gehaald. Uiteindelijk komt dit als drinkwater uit de kraan. De provincie is verantwoordelijk voor de bescherming van de openbare drinkwatervoorziening. Gebiedsdossiers vervullen daarbij een belangrijke functie. Daarom is deze maatregel verankerd in de Omgevingsvisie. Voor alle 24 Overijsselse drinkwaterlocaties is er zo'n dossier.

Gebiedsdossiers brengen de risico's in kaart voor drinkwater en voor duurzaam veilige drinkwatervoorziening in een bepaald (waterwin)gebied. Gebiedsdossiers bevatten ook informatie over de kwaliteit van het (grond)water waar drinkwater van wordt gemaakt, over bronnen van verontreinigingen en over de kwetsbaarheid van het watersysteem. Aanwezige verontreinigingen worden vertaald naar risico's voor het drinkwater en voor het halen van doelstellingen voor de openbare drinkwatervoorziening.

Binnen de gemeente Olst-Wijhe zijn er twee gebiedsdossiers, Boerhaar en Diepenveen. Mogelijke risico's worden o.a. gevormd door zogenaamde lijnbronnen. Lijnbronnen zijn lijnvormige elementen waarvan het gebruik een risico kan zijn voor de drinkwaterkwaliteit (wegen en riolering). In de gebiedsdossiers is de aanwezigheid van deze lijnbronnen geïnventariseerd. In beide gevallen betreft de riolering alleen drukriolering.

Voor het dossier Diepenveen geldt dat alle lijnbronnen zich bevinden in niet kwetsbaar gebied. Gezien de lage kwetsbaarheid van de winning, vormen de lijnbronnen in dat gebied geen risico voor de drinkwaterwinning. Voor Boerhaar is er sprake van een kwetsbaar gebied. De aanwezige drukriolering is in 2003 aangelegd en verkeert nog in goede staat.

De provincie heeft samen met betrokken partijen een pakket maatregelen ontwikkeld voor de aanpak van de risico's. Deze zijn uitgewerkt in een Uitvoeringsprogramma. Op deze wijze wordt invulling gegeven aan de gezamenlijke zorgverplichting zoals bedoeld in de Drinkwaterwet. De maatregelen betreffen voornamelijk maatregelen die eigenlijk vallen onder regulier beheer. Indien de in het gebied aanwezige riolering goed wordt onderhouden en beheerd, zijn de belangrijkste potentiële risico's ondervangen. Aanvullende maatregelen zijn in dat geval ook niet nodig om de risico's weg te nemen.

2.2 Afvalwaterbeleid.

In deze paragraaf wordt de gemeentelijke zorgplicht inzake afvalwater uitgewerkt. Bij deze zorgplicht gaat het erom dat het afvalwater wordt ingezameld zodat het geen gevaar vormt voor de volksgezondheid.

Kort gezegd: de taak van de gemeente voor afvalwater is om dit in te zamelen of toe te zien op een goed alternatief.

2.2.1 Verplichting vanuit de Wet.

De wettelijke basis voor de gemeentelijke zorgplicht voor afvalwater staat verwoord in artikel 10.33 van de Wet milieubeheer.

Artikel 10.33 Wet milieubeheer.

1. De gemeenteraad of burgemeester en wethouders dragen zorg voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen, door middel van een openbaar vuilwaterriool naar een inrichting als bedoeld in artikel 3.4 van de Waterwet.
2. In plaats van een openbaar vuilwaterriool en een inrichting als bedoeld in het eerste lid kunnen afzonderlijke systemen of andere passende systemen in beheer bij een gemeente, waterschap of een rechtspersoon die door een gemeente of waterschap met het beheer is belast, worden toegepast, indien met die systemen blijkens het gemeentelijk rioleringsplan eenzelfde graad van bescherming van het milieu wordt bereikt.
3. Op verzoek van burgemeester en wethouders kunnen gedeputeerde staten in het belang van de bescherming van het milieu ontheffing verlenen van de verplichting, bedoeld in het eerste lid, voor:
 - a. een gedeelte van het grondgebied van een gemeente, dat gelegen is buiten de bebouwde kom, en
 - b. een bebouwde kom van waaruit stedelijk afvalwater met een vervuilingswaarde van minder dan 2000 inwonerequivalenten wordt geloosd.
4. De ontheffing bedoeld in het derde lid kan, indien de ontwikkelingen in het gebied waarvoor de ontheffing is verleend daartoe aanleiding geven, door gedeputeerde staten worden ingetrokken. Bij de intrekking wordt aangegeven binnen welke termijn in inzameling en transport van stedelijk afvalwater wordt voorzien.

Relevante wetgeving bij het lozen op de riolering en het hebben van een aansluiting op de riolering valt uiteen in twee gedeelten.

- Het lozen op de riolering valt onder de milieuwetgeving. Het gaat dan voornamelijk om de Lozingenbesluiten.
- De aansluiting op de riolering en de daarbij behorende technische eisen vallen onder de bouwwetgeving, het Bouwbesluit 2012.

Lozingenbesluiten.

- Lozingen vanuit bedrijven (Wm – inrichtingen) vallen onder het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer, afgekort Barim en veelal aangeduid als het Activiteitenbesluit.
- Lozingen door particuliere huishoudens vallen onder het Besluit lozing afvalwater huishoudens, afgekort Blah.
- Overige lozingen vallen onder het Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi). Hierin is onder meer geregeld dat hemelwaterlozingen zijn toegestaan mits de zorgplicht in acht wordt genomen. In bijzondere gevallen kan de waterbeheerder maatwerkvoorschriften opleggen.
- Steeds geldt de voorkeursvolgorde uit Wm. art. 10.29a:
 - Het ontstaan van afvalwater wordt voorkomen of beperkt;
 - Verontreiniging van afvalwater wordt voorkomen of beperkt;
 - Afvalwaterstromen gescheiden houden, tenzij het niet gescheiden houden geen nadelige gevolgen heeft voor een doelmatig beheer van afvalwater;
 - Huishoudelijk afvalwater en, voor zover doelmatig en kostenefficiënt, afvalwater dat daarmee wat biologische afbreekbaarheid betreft overeenkomt worden ingezameld en naar een RWZI getransporteerd;
 - Ander afvalwater, zo nodig na retentie of zuivering, eerst hergebruiken, anders lokaal lozen en als laatste optie naar de RWZI transporteren. Dit gaat zowel over relatief schoon afvalwater zoals afstromend hemelwater alsook over bedrijfsafvalwater dat niet overeenkomt met huishoudelijk afvalwater qua samenstelling en afbreekbaarheid.

2.2.2 Taakopvatting van de gemeente inzake afvalwater.

De gemeente hanteert de volgende taakopvatting:

- Binnen de perceelgrenzen is de lozer zelf verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van het huishoudelijk afvalwater. Ook is de lozer verantwoordelijk voor het lozingsgedrag. Het doorspoelen van bijvoorbeeld vet, natte billendoekjes, luiers en doeken is verboden. Het kan leiden tot een verstopping in de aansluitingleiding in het openbare gebied. Kosten voor herstel worden bij de lozer in rekening gebracht.
- De gemeente draagt zorg voor het inzamelen en transporteren van het afvalwater in stedelijk gebied en het huishoudelijk afvalwater in het buitengebied dat vrijkomt binnen het gebied van de gemeente Olst-Wijhe. Hierbij is wel vereist dat het afvalwater wordt aangeboden volgens de daaraan gestelde regels (lozingenbesluiten).
- De gemeente is verantwoordelijk voor het transporteren van het afvalwater naar een met het waterschap Groot Salland afgesproken punt (overnamepunt). Het afvalwater van de gemeente Olst-Wijhe wordt via verschillende overnamepunten bij het waterschap aangeboden.
- Het waterschap is verantwoordelijk voor het transport van het afvalwater vanaf het afgesproken punt (overnamepunt) naar de RWZI en de zuivering van het afvalwater.
- De gemeente is bevoegd gezag voor de indirecte lozingen op de riolering en kan conform de Lozingenbesluiten eisen stellen aan de hoeveelheid en samenstelling. Deze eisen hebben tot doel het functioneren van de riolering en zuivering en de bescherming van het oppervlaktewater te waarborgen.
- Het waterschap heeft een adviesfunctie (in sommige gevallen is dit advies bindend) en een toezichtsbevoegdheid voor alle indirecte lozingen. De gemeente of de provincie (Wabo-bevoegd gezag) is verantwoordelijk voor de handhaving. Om het advies en toezicht zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen heeft de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) IJsselland in 2014 met de waterschappen een dienstverleningsovereenkomst (DVO) gesloten. Hierin staan de afspraken waar en wanneer het waterschap advies geeft, toezicht uitvoert en hoe gemeenten of provincie met deze adviezen omgaan.
- De provincie is verantwoordelijk voor de bescherming van de openbare drinkwatervoorzieningen.
- De lozer is verantwoordelijk voor de goede werking van en het onderhoud aan zijn eventueel aanwezige IBA. In geval van lozing op de bodem is de gemeente bevoegd gezag, terwijl bij lozing op oppervlaktewater het waterschap bevoegd gezag is. Het gaat hier om de Lozingenbesluiten.

2.2.3 Concrete uitwerking van het afvalwaterbeleid.

Gemeente Olst-Wijhe voert als beleid om het huishoudelijk afvalwater en het (eventueel voorgezuiverde) bedrijfsafvalwater in te zamelen met de riolering. In totaal wordt circa 99% van het ontstane afvalwater ingezameld en getransporteerd naar de zuivering:

- In de kernen is iedereen aangesloten op de riolering met uitzondering van de aardewoningen te Olst, die hiervoor een speciale ontheffing van de aansluitplicht hebben.

- In het buitengebied wordt het huishoudelijk afvalwater zoveel mogelijk ingezameld via drukriolering. Op zes percelen na hebben alle huishoudens in het buitengebied een aansluitpunt voor aansluiting op de riolering.
- Van de zes percelen zonder rioolaansluiting, ligt één perceel in de uiterwaarden bij Herxen, waar geen rioolaansluiting haalbaar is. Bij de overige vijf percelen kon geen riolering binnen 40 meter van het pand worden aangelegd omdat de perceeleigenaren geen medewerking wilden verlenen. Zij dienen zelf zorg te dragen voor de verwerking van hun afvalwater.
- 18 percelen in het buitengebied hebben wel een rioolaansluiting, maar lozen hun afvalwater nog via een IBA. Zij hebben hiervoor een tijdelijke ontheffing van de aansluitplicht op de riolering. In de planperiode van dit GRP lopen de meeste van deze ontheffingen af en moeten zij alsnog op de riolering aansluiten.

Nieuwe aansluitingen:

Nieuwe aansluitingen op bestaande riolering moeten worden aangevraagd bij de gemeente. De kosten hiervan worden in rekening gebracht bij de aanvrager. Voor nieuwe aansluitingen op de riolering geldt het volgende beleid:

- Aansluitregels voor de afvoervoorzieningen staan in het Bouwbesluit 2012. Deze regels vervangen hetgeen vroeger vaak in de bouwverordening stond.
- Hoofdregel is dat een bouwwerk zodanige voorzieningen voor de afvoer van huishoudelijk afvalwater moet hebben dat het water zonder nadelige gevolgen voor de volksgezondheid is af te voeren.
- Dikwijls zijn de eisen voor een nieuwe aansluiting onderdeel van de omgevingsvergunning voor een bouwwerk.
- Zie module A2100 van de Leidraad Riolering voor meer info.
- De gemeente mag kosten in rekening brengen voor een nieuwe aansluiting op de riolering. Dit kan met een verordening en een beschikking, of met beleidsregels en een privaatrechtelijke overeenkomst. De gemeente Olst-Wijhe hanteert een eenmalige aansluitverordening, welke jaarlijks opnieuw wordt vastgesteld.
- Het bedrag voor een nieuwe aansluiting mag een vast bedrag zijn of bijvoorbeeld een lager bedrag binnen de bebouwde kom en een hogere er buiten of op basis van een offerte voor de werkelijke kosten. In de gemeente Olst-Wijhe is gekozen voor een vast bedrag voor:
 - een aansluiting op een gemengd of vuilwater of hemelwater vrijval riool;
 - een aansluiting van afvalwater en hemelwater op een (verbeterd) gescheiden riool;
 - een aansluiting op een drukrioleringsstelsel.
- Voor lozingen groter dan 1 m³/dag, dus meer dan een normale huishoudelijke lozing, geldt dat de kosten in rekening worden gebracht die nodig zijn om het stelsel geschikt te maken voor deze grotere lozing. Denk hierbij aan een grotere leiding, rioolgemaal met dubbele pompen en extra elektronica. Dit geldt voor nieuwe lozingen en voor bestaande lozingen die worden uitgebreid.

2.2.4 Overige aandachtspunten

In deze paragraaf wordt kort ingegaan op de onderwerpen kringloopsluiting, buitengebied, foutieve aansluitingen, overnamepunten en lozingspunten.

➤ Kringloopsluiting.

De gemeente streeft op lange termijn naar een duurzame oplossing met kringloopsluiting en hergebruik van waardevolle stoffen. Experimenten met nieuwe sanitatieconcepten worden gevolgd via de samenwerking in de afvalwaterketen in Rivus verband.

➤ Buitengebied.

Vanaf de jaren '80 van de vorige eeuw is riolering aangelegd in het buitengebied. Het grootste deel van de drukriolering in de gemeente is rond 2005 aangelegd. Leidend motief was de ontoelaatbaarheid van een vrijwel ongezuiverde lozing. Daarnaast speelde het comfort van de rioolaansluiting en de dalende prijs voor aanleg van drukriolering.

Tot voor kort was de provincie bevoegd gezag voor het verlenen van ontheffing voor de zorgplicht voor riolering in het buitengebied voor percelen waar de aanleg onevenredig duur wordt. Die taak van de provincie vervalt. De gemeente krijgt de bevoegdheid om eigen afwegingen te maken.

In de praktijk blijkt drukriolering nogal kostbaar te zijn. Denk aan de kosten van energie, reparaties en vervanging, maar ook aan kosten die het gevolg zijn van storingen in het systeem. Het is daarom de vraag of het systeem in zijn volle omvang in stand moet worden gehouden als het toe is aan grootschalige vervanging of dat wordt omgezien naar alternatieven in met name de veraf gelegen gebieden.

In de gemeente Olst-Wijhe is het gehele buitengebied gerioleerd. Een deel is in 1984-'85 aangelegd, maar het overgrote deel dateert uit de jaren 2003-2005. Een grootschalige vervanging ligt dan ook nog ver in de toekomst. Desondanks volgt de gemeente Olst-Wijhe de landelijke ontwikkelingen op het gebied van riolering in het buitengebied.

➤ **Foutieve aansluitingen.**

Bij gescheiden rioolstelsels liggen aparte buizen in de straat voor afvalwater en hemelwater. Het afvalwater wordt afgevoerd naar de zuivering en het hemelwater wordt geloosd op oppervlaktewater. Bij dit stelseltype bestaat het risico op foutieve aansluitingen. Als er afvalwater wordt geloosd op het hemelwaterstelsel, dan vindt er een ongezuiverde lozing plaats, herkenbaar aan stank en grijs water bij het lozingspunt. Maar ook de lozing van hemelwater op het afvalwaterstelsel is een probleem omdat dit stelsel daar niet op is berekend en overbelast raakt. Dit laatste is bijvoorbeeld bij drukriolering het geval.

Beide vormen van foutieve aansluitingen moeten daarom worden vermeden. De afgelopen jaren zijn meerdere technieken op de markt gekomen om foutieve aansluitingen op te sporen. Het is arbeidsintensief spoorwerk. Medewerking van de eigenaar en eventuele gebruiker van een pand is veelal vereist. Dit is juridisch afdwingbaar.

In de gemeente Olst-Wijhe wordt onderzoek naar foutieve aansluitingen verricht als daartoe aanleiding is. Er vindt geen preventief onderzoek plaats.

➤ **Overnamepunt(en).**

De gemeente en het waterschap zorgen gezamenlijk voor de verwerking van het afvalwater. Zij doen dat door het afvalwater in te zamelen, te transporteren en te zuiveren. Dit wordt de afvalwaterketen genoemd. Ook het transport van ingezameld vervuild regenwater is onderdeel van de afvalwaterketen.

Beide organisaties hebben daarin hun eigen wettelijke verantwoordelijkheid en zorgplicht, voortkomend uit de Waterwet (Wtw) en de Wet milieubeheer (Wm). De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het inzamelen van afvalwater binnen de gemeentegrenzen en het transport daarvan naar het overnamepunt (meestal gemaal). Het waterschap is verantwoordelijk vanaf het overnamepunt voor het verdere transport van het afvalwater en het zuiveren van het afvalwater voordat het wordt geloosd op het oppervlaktewater. Het overnamepunt is in eigendom, beheer en onderhoud bij het waterschap en is in het verleden gezamenlijk met de gemeente vastgelegd.

Voor een goede en effectieve invulling van ieders verantwoordelijkheden is onderlinge afstemming over het overnamepunt noodzakelijk. Hierbij maken waterschap en gemeente afspraken ten aanzien van de hoeveelheid afvalwater die door het waterschap van de gemeente moet worden afgenomen (afnameverplichting waterschap). De afnameverplichting wordt in principe jaarlijks onderling overeengekomen. Een lijst met de overnamepunten en afnameverplichting is opgenomen in bijlage 1.

➤ **Lozingspunten.**

Als gevolg van de hele wetgevingsoperatie (wet gemeentelijke watertaken, waterwet, wabo) is het afstemmingsregime veranderd, om te komen tot minder vergunningen en ontheffingen en meer algemene regels. Eén van de effecten hiervan is dat vanaf 1 juli 2011 alle lozingsvergunningen voor overstorten zijn komen te vervallen. Deze zijn vervangen door algemene regels genoemd in het Besluit Lozen Buiteninrichtingen.

Het huidige Bestuursakkoord Water geeft o.a. aan dat gemeenten en waterschappen gezamenlijk moeten zorgen voor een goede waterkwaliteit, waarbij het waterschap en gemeente hun zorgplichten wel blijft behouden. Er moet niet worden gewerkt vanuit verplichtingen. De Waterwet legt een sterke focus op een doelmatige samenwerking. Ten aanzien van lozingen vanuit de riolering op oppervlaktewater betekent dit, dat deze lozingen voldoende omschreven moeten zijn in het GRP om deze doelmatige samenwerking mogelijk te maken. Daarnaast zal in het GRP duidelijk worden gemaakt hoe de gemeente met deze lozingen op de riolering omgaat.

Alle lozingspunten op oppervlaktewater worden dan ook in het GRP omschreven, waarmee hun status wordt geformaliseerd. Deze opsomming wordt jaarlijks met het waterschap geactualiseerd. Aanpassingen aan de lozingssituatie of hoe een nieuwe lozingssituatie wordt uitgevoerd, wordt afgestemd met het waterschap. Een lijst van de lozingspunten in Olst-Wijhe is opgenomen in bijlage 2.

2.3 Grondwaterbeleid.

Gemeenten hebben een beperkte zorgplicht voor de grondwaterstand in stedelijk gebied. Het is geen volledige verantwoordelijkheid voor het grondwater. Delen van het grondwaterbeheer liggen namelijk bij andere overheden zoals waterschap en provincie. Daarnaast is er een belangrijke rol voor de eigenaar van de grond. Verder geldt dat grondwater zich slechts ten dele laat beheersen. Vergelijk het met het weer, daarvoor is geen overheid verantwoordelijk, want het is een natuurlijk proces. Grondwater is eveneens een natuurlijk proces. Maar wel eentje waarbij we als maatschappij nadrukkelijk hebben ingegrepen middels waterlopen, polders, drainage, drinkwaterwinningen en dergelijke. Hiermee samenhangend is voor bepaalde aspecten van het grondwater een zorgplicht toegekend aan enkele overheden, waaronder de gemeenten.

Kort gezegd: de taak van de gemeente voor de grondwaterstand in stedelijk gebied is om maatregelen in de openbare ruimte te overwegen als er grondwateroverlast is.

2.3.1 Verplichting vanuit de Wet.

De wettelijke basis voor de gemeentelijke zorgplicht voor grondwater staat verwoord in artikel 3.6 van de Waterwet.

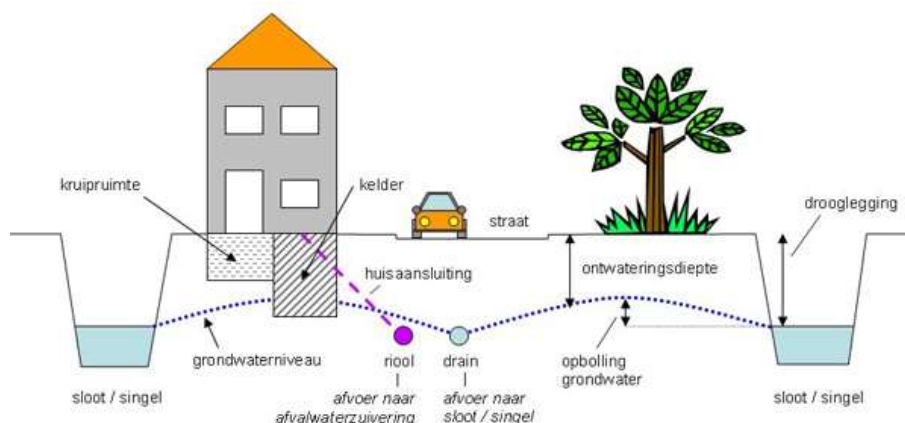
Artikel 3.6 Waterwet:

1. De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.
2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, omvatten mede de verwerking van het ingezamelde grondwater, waaronder in ieder geval worden begrepen de berging, het transport, de nuttige toepassing en het, al dan niet na zuivering, op of in de bodem of in het oppervlaktewater brengen van ingezameld grondwater, en het afvoeren naar een zuiveringstechnisch werk.

Enkele punten uit de wettekst zijn van belang om de taak van de gemeente af te bakenen.

- **Dragen zorg voor:** deze woorden maken duidelijk dat het hier om een zorgplicht gaat en niet om een resultaatsverplichting.
- **In het openbaar gemeentelijk gebied:** deze formulering is essentieel. Het is de verantwoordelijkheid van de eigenaar van een woning om deze bouwkundig in goede staat te laten verkeren wat betreft vocht-dichtheid van verblijfsruimten. De gemeente kan maatregelen treffen in het openbare gebied. In de eerste plaats om schade aan de wegconstructie door verzakking en opvriezen te voorkomen. Daarnaast werkt ontwatering van de openbare ruimte in positieve zin door naar de omgeving.
- **Structureel nadelige gevolgen:** het gaat niet om het bestrijden van incidenten, maar alleen om structureel nadelige gevolgen. kortstondige overlast in natte perioden is geen reden tot ingrijpen.
- **Voor de aan de grond gegeven bestemming:** dit betekent bijvoorbeeld dat een groenzone of een garagebox natter mag zijn dan een woning.

- **Zoveel mogelijk voorkomen of beperken:** deze woorden geven aan dat er grenzen zijn aan het effect van maatregelen. Gemeenten hebben een inspanningsverplichting, geen resultaatsverplichting.
- **Voor zover het doelmatig is:** dit is enerzijds een belangrijke afbakening van de zorgplicht en anderzijds een grote verantwoordelijkheid. Het is aan de gemeente om kosten en baten van maatregelen af te wegen en gemotiveerde keuzes te maken. Deze woorden weerspiegelen de kern van de gemeentelijke autonomie in dit dossier.
- **Voor zover het niet tot de zorg van waterschap of provincie behoort:** met name het peilbeheer door het waterschap heeft invloed op de grondwaterstanden. In het buitengebied is het waterschap het meest bepalend voor de grondwaterstanden, eventueel aangevuld met particuliere sloten en drainage. In stedelijk gebied speelt het oppervlaktewater dat in beheer is bij het waterschap ook een belangrijke rol voor de grondwaterstanden. In de praktijk is vaak sprake van een historisch gegroeide situatie. Maatregelen van waterschap en gemeente kunnen elkaar versterken of tegenwerken. De wetgever stelt in de toelichting dat het de bedoeling is dat gemeente en waterschap samen op trekken, onderling goede afspraken maken en eventueel kosten delen.
- **Verwerking van het ingezamelde grondwater:** het is aan de gemeente te beoordelen of een apart stelsel voor afvoer van het grondwater wordt aangelegd of dat de hoeveelheden zodanig gering zijn dat afvoer via de riolering doelmatig is.
- **De wet ziet niet toe op oude gevallen maar is gericht op nieuwe situaties:** De wettelijke zorgplicht beoogt nieuwe grondwateroverlastproblemen te voorkomen en patstellingen bij bestaande problemen te doorbreken. Daarnaast wil artikel 3.6 overbodige en ondoelmatige maatregelen voorkomen. Het artikel stelt bewust niemand verantwoordelijk of aansprakelijk voor de handhaving van een bepaalde grondwaterstand. Particulier, gemeente, waterschap en provincie hebben ieder eigen verantwoordelijkheden en mogelijkheden om maatregelen te treffen.

2.3.2 Taakopvatting van de gemeente inzake grondwater.

De gemeente hanteert de volgende taakopvatting:

- De particulier is verantwoordelijk voor de goede staat van zijn eigendom. Hij zorgt voor bouwkundige of waterhuishoudkundige voorzieningen op zijn eigen terrein en voor de eigen woning (zoals een vochtichte vloer of een lekvrije kelder).
- De gemeente is het aanspreekpunt voor de burger. Zij behandelt klachten en zorgt voor een doelmatige aanpak van grondwaterproblemen, ook als grondeigenaar van het openbare gebied. Pas als aanpak door de particulier niet doelmatig is en de problemen structureel zijn, is het aan de gemeente om in het openbare gebied maatregelen voor de afvoer van overtollig grondwater te treffen.
- Het waterschap beïnvloedt via het oppervlaktewaterpeil de grondwatersituatie. Ook zorgt het waterschap voor de afvoer van door de gemeente of particulier ingezameld grondwater via het oppervlaktewater. Sinds eind 2003 is de initiatiefnemer van een ruimtelijk plan verplicht om vroegtijdig advies in te winnen bij het waterschap over hoe om te gaan met water. Het waterschap moet een gefundeerd advies geven over het omgaan met alle facetten van het water in het plan. Dit is de zogenaamde 'Watertoets'.
- De provincie is strategisch grondwaterbeheerder. Dat wil zeggen dat de provincie erop toeziet dat er voldoende grondwater van de gewenste kwaliteit beschikbaar is. In dit kader geeft de provincie

vergunningen af, bijvoorbeeld aan de drinkwaterbedrijven, voor grote industriële onttrekkingen en voor warmte- en koude opslag. In de vergunning kan zij voorschriften voor de beëindiging van de onttrekking opnemen.

De gemeente heeft bij dit alles de regie en betreft waar nodig overige instanties bij een analyse van oorzaken, gevolgen en mogelijke maatregelen.

2.3.3 Concrete uitwerking van het grondwaterbeleid

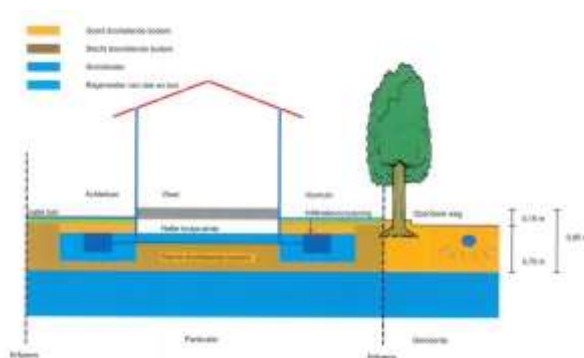
Om op een doelmatige wijze invulling te kunnen geven aan de grondwaterzorgplicht draagt de gemeente zorg voor:

- een goede registratie van klachten over grondwater;
- het beheeren van een grondwatermeetnet in stedelijk gebied;
- een goed beheer en onderhoud van alle bestaande ontwateringvoorzieningen;
- een goede informatievoorziening aan en communicatie met de burger.

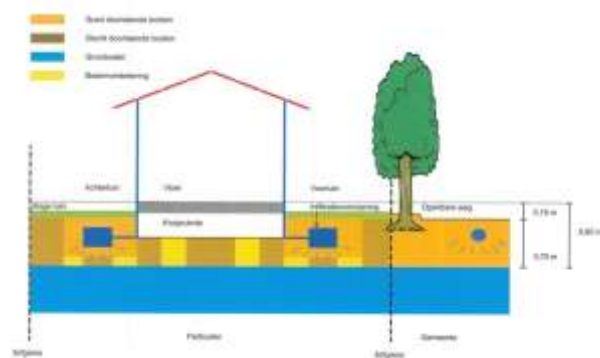
Het treffen van maatregelen in de openbare ruimte door de gemeente wordt doelmatig geacht wanneer er sprake is van structurele grondwateroverlast en de kosten voor het treffen van maatregelen in verhouding staan tot de nadelige gevolgen. Er is sprake van structurele grondwateroverlast als:

1. de gebruiksfunctie van percelen volgens het bestemmingsplan door de grondwaterstand structureel over een groter gebied (meer dan 5 percelen of 0,50 ha per locatie) en gedurende een langere periode (> 28 dagen) wordt belemmerd;
2. de gemiddeld hoogste grondwaterstand hoger ligt dan 0,70 meter beneden de kruin van de openbare weg bij woonbestemming of 0,50 meter bij tuin of plantsoen;
3. de belemmering onder punt 1 zich minimaal drie achtereenvolgende jaren voordoet en;
4. door de hoge grondwaterstand mogelijk risico's ontstaan voor de volksgezondheid.

De gemeente treft geen maatregelen als er sprake is van grondwateroverlast als gevolg van een schijngrondwaterstand. Dit fenomeen komt voor als er sprake is van een water afsluitende klei- of leemlaag die boven de grondwaterstand zit. Hier kan het water langdurig op blijven staan en overlast tot gevolg hebben. Het lokaal verbeteren van de bodemopbouw is een verantwoordelijkheid van de particulier.

Grondwater te hoog in verband met slecht doorlatende bodem

Slecht doorlatende bodem doorbreken en het water kan wegvloeien

De gemeente treft geen maatregelen, voor eigen rekening, als er sprake is van besluiten of vergunningen die niet door de gemeente zijn genomen c.q. afgegeven maar wel van invloed kunnen zijn op de grondwaterstand zoals:

- peilbesluiten door het waterschap of Rijkswaterstaat voor het oppervlaktewater(peil);
- vergunningen die de Provincie afgeeft voor grondwateronttrekkingen en koude- en warmte opslagsystemen (ook het stopzetten/verminderen van grondwateronttrekkingen vallen hier onder);
- vergunning die het waterschap afgeeft voor het onttrekken van grondwater en retourbemaling.

In die gevallen zal de gemeente met de verantwoordelijke waterbeheerder in overleg treden om te komen tot een oplossing.

2.3.4 Overige aandachtspunten

In de gemeente heeft de IJssel een grote invloed op de grondwaterstand. Hoge grondwaterstanden veroorzaakt door tijdelijke hoogwaterstanden van de IJssel zijn niet structureel en zeer moeilijk te beïnvloeden. In de gemeente zijn geen meldingen bekend van structurele grondwateroverlast.

2.4 Hemelwaterbeleid.

Gemeenten hebben een zorgplicht voor hemelwater in stedelijk gebied. Deze taak is recent vastgelegd in de wet. Maar ook voor die tijd deden gemeenten al jaren hun werk op dit gebied. Immers, in stedelijk gebied ligt overal riolering waarmee niet alleen het afvalwater naar de zuivering wordt gebracht maar waarmee ook overtollig hemelwater wordt ingezameld en afgevoerd. Nieuw is dat gemeenten bewuste keuzes kunnen maken hoe om te gaan met het hemelwater. Zij kunnen het gemengde stelsel handhaven, of een ander stelseltype aanleggen of perceeleigenaren dwingen tot afkoppelen op eigen terrein. De wet gaat uit van het principe dat de perceeleigenaar eerst aan zet is om op eigen terrein het hemelwater te infiltreren of te lozen op oppervlaktewater. Dit is fundamenteel anders dan vroeger.

Kort gezegd: de taak van de gemeente is hemelwater in te zamelen en te verwerken, voor zover de perceeleigenaar niet zelf kan zorgen voor infiltratie in de bodem of lozing op een sloot.

2.4.1 Verplichting vanuit de Wet.

De wettelijke basis voor de gemeentelijke zorgplicht inzake hemelwater staat verwoord in artikel 3.5 van de Waterwet.

Artikel 3.5 Waterwet:

1. De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor een doelmatige inzameling van het afvloeiend hemelwater, voor zover van degene die zich daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen, redelijkerwijs niet kan worden gevegd het afvloeiend hemelwater op of in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.
2. De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen tevens zorg voor een doelmatige verwerking van het ingezamelde hemelwater. Onder het verwerken van hemelwater kunnen in ieder geval de volgende maatregelen worden begrepen: de berging, het transport, de nuttige toepassing, het, al dan niet na zuivering, terugbrengen op of in de bodem of in het oppervlaktewater van ingezameld hemelwater, en het afvoeren naar een zuiveringstechnisch werk.

Enkele punten uit de wettekst zijn van belang om de taak van de gemeente af te bakenen.

- **Dragen zorg voor.** Deze woorden maken duidelijk dat het hier om een zorgplicht gaat en niet om een resultaatsverplichting.
- **Doelmatige inzameling.** Deze woorden zijn belangrijk. De kosten die samenhangen met de inzameling en verwerking van hemelwater zijn afgelopen jaren flink gestegen door investeringen die zijn afgesproken met het waterschap voor verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater. Deze kosten worden via de rioolbelasting verhaald op de burger. Het is aan de gemeente om af te wegen welke maatregelen doelmatig worden geacht en welke als te duur worden aangemerkt.
- Van recente datum is de aandacht voor **extreem zware buien** die door de klimaatontwikkeling vaker lijken voor te komen dan voorheen. Het gaat om de vraag op welke plekken de enorme hoeveelheden water kortstondig geborgen kunnen worden. Verder speelt de vraag welke mate van overlast en schade acceptabel wordt geacht. Ook hier is het aan de gemeente om afwegingen van doelmatigheid te maken.
- **Redelijkerwijs niet kan worden gevegd.** Deze woorden staan te midden van een wat langere omschrijving. Zij geven aan dat de wet er in beginsel van uitgaat dat het hemelwater op het perceel waar het valt in de bodem wordt geïnfiltreerd of op de sloot wordt geloosd. Dit sluit aan bij de natuurlijke gang van zaken: regen zakt weg in de bodem of loopt weg richting een sloot. In veel gevallen kan deze weg ook worden bewandeld in stedelijk gebied. Dikwijls is de bodem geschikt voor infiltratie en dikwijls zijn sloten, greppels, vijvers en grachten aanwezig. De wet gaat er vanuit dat eerst naar deze mogelijkheden wordt gekeken. Alleen als het naar het oordeel van de gemeente teveel vergt

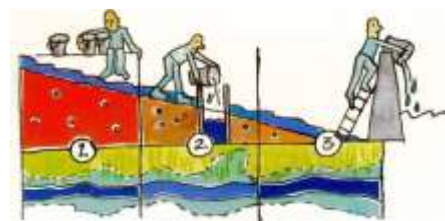
van de particuliere eigenaar of woningcorporatie om dit te doen, dan is de gemeente aan zet om het hemelwater in te zamelen. Dit is een trendbreuk met de gangbare civiele praktijk waarbij meestal vanzelfsprekend al het hemelwater wordt ingezameld via de riolering. Met deze nieuwe wetgeving is het aan de gemeente om aan te geven in welke delen van de stad van de perceelseigenaren kan worden gevergd het hemelwater te verwerken op het eigen perceel en in welke delen van de stad de gemeente voorzieningen aanbiedt voor de inzameling van het hemelwater. Als de gemeente in bestaande gebieden wil overgaan van inzameling van hemelwater met de riolering naar een situatie waarbij particulieren zelf infiltreren of lozen op de sloot, zal een overgangstermijn nodig zijn om de particulieren in de gelegenheid te stellen eigen voorzieningen te treffen. Een en ander kan worden aangegeven in een verordening.

- **Doelmatige verwerking.** De zorgplicht van de gemeente gaat niet alleen over het inzamelen van het hemelwater, maar ook over de verwerking hiervan. Het is aan de gemeenten om hierin doelmatige keuzes te maken. In de toelichting bij de wet wordt dit benadrukt. Dit is een trendbreuk met afgelopen jaren waarin waterschappen veelal dominant waren geworden ten aanzien van deze afweging. Elders in de wet wordt wel benadrukt dat gemeenten en waterschappen goed moeten samenwerken. Het waterschap is dus niet buitenspel gezet bij het maken van de keuzes, maar op een gelijkwaardige positie gezet, waarin het niet zozeer normen aan de gemeente oplegt, maar in overleg haar belangen inbrengt.

2.4.2 Taakopvatting van de gemeente inzake hemelwater.

De gemeente hanteert de volgende taakopvatting:

- De particulier is eerste verantwoordelijke voor de opvang en verwerking van hemelwater dat valt op zijn eigen terrein (aankpak bij de bron). Het is aan de gemeente om te beoordelen of redelijkerwijs van de perceelseigenaar verlangd kan worden het afvloeiend hemelwater zelf in de bodem of op oppervlaktewater te brengen.
- De voorkeursvolgorde bij het omgaan met hemelwater is vasthouden, bergen en afvoeren. Het afvoeren van hemelwater is daarbij de laatste, minst gewenste keuze die alleen wordt uitgevoerd als de eerste twee mogelijkheden technisch niet kunnen of niet doelmatig zijn.
- Transport van hemelwater moet worden geminimaliseerd. Benodigde voorzieningen blijven dan klein en het risico op verontreiniging beperkt. Het beste is om hemelwater te infiltreren vlakbij de plek waar het valt, dus bij voorkeur op de kavel met een overloop van de voorziening naar de tuin en mogelijk openbaar gebied.
- Zichtbaarheid biedt de beste garantie tegen foutieve aansluiting van afvalwater op het hemelwatersysteem en draagt bij aan bewustwording. Wadi's verdienen de voorkeur als een centrale infiltratievoorziening nodig is. Een wadi is een doordachte groen voorziening en geeft retentie, zuivering, infiltratie en gedoseerde afvoer. Een goed ontworpen wadi biedt bovendien ruimtelijke kwaliteit, natuurontwikkeling en recreatief medegebruik.
- Er wordt zo min verhard oppervlak op de riolering aangesloten. Schoon- en vuilwaterstromen worden zo veel mogelijk gescheiden, waarbij schoon regenwater in het watersysteem wordt gehouden en niet via de riolering naar een zuiveringsinstallatie wordt afgevoerd.
- De gemeente is het aanspreekpunt voor de burger. Zij behandelt klachten en zorgt voor een doelmatige aanpak van hemelwaterproblemen, ook als eigenaar van het openbaar gebied. Het is aan de gemeente om in het openbare gebied maatregelen voor de afvoer van overtollig hemelwater te treffen en (hemel)wateroverlast te voorkomen.
- Het waterschap is verantwoordelijk voor het oppervlaktewater. Zij draagt zorg voor de afvoer van door de gemeente of particulier ingezameld hemelwater via het oppervlaktewater. Sinds eind 2003 is de initiatiefnemer van een ruimtelijk plan verplicht om vroegtijdig advies in te winnen bij het waterschap over hoe om te gaan met water. Het waterschap moet een gefundeerd advies geven over het omgaan met alle facetten van het water in het plan. Dit is de zogenaamde 'Watertoets'.

2.4.3 Concrete uitwerking van het hemelwaterbeleid.

Het hemelwaterbeleid richt zich in eerste plaats op in- en uitbreidingslocaties, herinrichtingen en rioolrenovaties. Op dergelijke momenten is het mogelijk te kiezen voor een (nieuw) systeem dat voldoet

aan de eisen van deze tijd. Hemelwaterbeleid kan daarnaast worden ondersteund door particulier initiatief. Dit geeft kleine voordeeltjes per keer, maar kan op termijn een krachtig middel vormen om het bestaande gemengde rioolstelsel te ontlasten.

De gemeente Olst-Wijhe maakt de volgende beleidskeuzes:

1. Bij rioolvervanging, wegreconstructies of herinrichting wordt waar mogelijk en doelmatig hemelwater afgekoppeld van de gemengde rioolstelsels, bijvoorbeeld door de opvang van water in het groen, het toepassen van waterpasseerbare verharding, infiltratieriolen of de aanleg van een apart hemelwaterriool met afvoer naar oppervlaktewater.
2. De gemeente stimuleert duurzaam bouwen. Bij nieuwbouw en verbouw moeten zo min mogelijk uitloogbare materialen en metalen zoals koper, lood en zink worden gebruikt, om verspreiding van deze stoffen in oppervlaktewater of de bodem te voorkomen.
3. Bovengrondse afvoer van hemelwater heeft de voorkeur boven riolering. Zichtbaarheid biedt de beste garantie tegen foutieve aansluiting van afvalwater op het hemelwatersysteem en draagt bij aan bewustwording.
4. Wadi's verdienen de voorkeur als een centrale infiltratievoorziening nodig is. Een wadi is een doordachte groene voorziening en geeft retentie, zuivering, infiltratie en gedoseerde afvoer. Een goed ontworpen wadi biedt bovendien ruimtelijke kwaliteit, natuurontwikkeling en recreatief medegebruik.
5. De keuze voor bovengrondse hemelwaterafvoer richting een wadi of andere centrale infiltratievoorziening impliceert dat hiermee rekening moet worden gehouden in het stedenbouwkundige plan en de civiele planuitwerking. Het gaat vooral om de detaillering vanaf de regenpijp via het perceel en de straatgoot richting infiltratievoorziening, met de notie dat water van hoog naar laag stroomt.
6. Dimensionering van retentievoorzieningen en overig oppervlaktewater worden in overleg met het waterschap bepaald.
7. De gemeente stelt een hemelwaterverordening op waarin wordt vastgelegd:
 - op drukriolering mag in geen enkel geval hemelwater worden aangeboden omdat dit de werking van het drukrioleringssysteem verstoort. Perceeleigenaren moeten eventueel op hun riolering aangesloten hemelwater afkoppelen;
 - nieuwbouw moet voldoen aan het Bouwbesluit. Hemelwater en afvalwater worden op de erfgrans gescheiden aangeleverd. Bovendien moet hemelwater maximaal worden geïnfiltreerd op het eigen terrein. Daarom hanteert de gemeente als uitgangspunt dat de eigenaar bij nieuwbouw zorgt voor een infiltratievoorziening (bijvoorbeeld kratten of een laagte in de tuin) met een inhoud van minimaal 10 mm over het verhard oppervlak op eigen terrein;
 - bij nieuwe woningen of bedrijven waarvan het perceel aan oppervlaktewater grenst, moet schoon verhard oppervlak van bijvoorbeeld de daken zoveel mogelijk rechtstreeks afvoeren naar dit oppervlaktewater. De lozingspunten mogen het beheer en het onderhoud van watergangen niet belemmeren.
8. Er wordt gestimuleerd dat particulieren regenwater niet via de riolering afvoeren, maar op eigen terrein verwerken (afkoppelen). Hiervoor wordt in 2016 een subsidieverordening afkoppelen hemelwater opgesteld.

Aanleg gescheiden riolering (met IT-riool) Sichemstraat te Wesepe

2.4.4 Overige aandachtspunten

➤ Extreme buien.

Extreme buien geven steeds vaker problemen met wateroverlast. Rioolstelsels zijn veelal ontworpen voor probleemloze afvoer van hemelwater tot een neerslagintensiteit van 60 l/s/ha (liter per seconde per hectare) ofwel 20 mm/uur. Dit is voldoende voor alle normale dagen en ook voor de meeste zware neerslag. Af en toe, vooral bij zomerse donderbuien, komen buien met een veel hogere neerslagintensiteit voor, tot wel 100 mm/uur. Het is te kostbaar om rioolstelsels daarop te dimensioneren. Als zo'n bui (of hevige cel in een bui) slechts enkele minuten duurt is er weinig aan de hand. Het wordt een probleem als het langer aanhoudt. De verwachting is dat door de klimaatontwikkeling extreme buien vaker voorkomen.

Het wordt geen eis dat de gemeente het systeem zodanig ontwerpt dat dergelijke buien probleemloos verwerkt kunnen worden. Wel staat de gemeente voor de opgave voor het ontwerp van het systeem in combinatie met de inrichting van de openbare ruimte om overlast en schade te beperken. Maar wanneer spreken we nu eigenlijk over wateroverlast?

Waar ligt deze grens, in welke gevallen spreken we van wateroverlast en wanneer spreken we slechts van hinder? Wanneer nemen we maatregelen en wanneer is ingrijpen niet noodzakelijk. Zeker is dat de samenleving water op straat in de vorm van hinder zal moeten (leren) accepteren. Maatregelen zijn in ieder geval nodig als hevige regenval onacceptabele schade of overlast veroorzaakt.

Voor prioritering en realisatie van maatregelen is het belangrijk heldere afspraken te maken over wat we onder wateroverlast verstaan. Wateroverlast is in de gemeente Olst-Wijhe als volgt gedefinieerd:

- water dat via de straat gebouwen in stroomt;
- afvalwater dat uit de riolering op straat komt (volksgezondheid);
- water dat erftoegangswegen A langer dan 2 uur blokkeert;
- water dat langer dan 4 uur hinder oplevert voor het verkeer (met aandacht voor fietsers en voetgangers).

Kornet van Limburg Stirumstraat augustus 2014

Naast wateroverlast kan er sprake zijn van hinder. Water op straat in de vorm van hinder zullen we als samenleving moeten accepteren, net als hinder door ondergelopen achterpaden of tuinen. Alleen als er sprake is van echt langdurige hinder kan deze hinder overlast worden.

Het belangrijkste kenmerk van extreme buien is dat al het regenwater niet in de riolering past en dus op straat blijft staan en daar gaat stromen richting lage plekken. Op de lokaal laagste plekken komt alles bijeen en ontstaat overlast en schade. De nieuwe opgave wordt om het water zodanig te geleiden dat dit zonder schade kan worden afgevoerd of geborgen, bijvoorbeeld naar laag gelegen groenstroken. Bij het ontwikkelen van ruimtelijke plannen dient deze nieuwe opgave

mee te spelen. Ook bij de actualisatie van de basisrioleringsplannen wordt hieraan aandacht besteedt. In deze GRP periode wordt verder onderzoek uitgevoerd naar de situatie in de gemeente Olst-Wijhe.

➤ Particulier initiatief tot afkoppelen.

Hemelwaterbeleid kan worden ondersteund door particulier initiatief. Dit geeft kleine voordeeltjes per keer, maar kan op termijn een krachtig middel vormen om het bestaande gemengde rioolstelsel te ontlasten. De gemeente Olst-Wijhe wil deze particuliere initiatieven stimuleren door een subsidie. Hiertoe stelt de gemeente in 2016 een subsidieverordening op. In deze verordening worden de voorwaarden opgenomen waaraan voldaan moet worden om voor een afkoppelsubsidie in aanmerking te komen. De subsidie zal bestaan uit een bepaald bedrag per m² verhard oppervlak dat wordt afgekoppeld. Per jaar wordt maximaal voor een bedrag van € 25.000,- aan subsidies verstrekt.

➤ **Verordening grond- en hemelwater.**

Eén van de bedoelingen van het nieuwe beleid is dat zo min mogelijk grondwater en hemelwater wordt afgevoerd naar de zuivering. Die is namelijk bedoeld voor het zuiveren van afvalwater. Extra toevoer van relatief schoon water leidt tot hogere kosten en een lager zuiveringsrendement.

Sinds de invoering van de Wet gemeentelijke watertaken is het mogelijk een verordening af te kondigen, die in aangewezen gebieden een verbod op het lozen van grondwater en hemelwater op de afvalwaterriolering behelst. De VNG heeft hiertoe een modelverordening opgesteld. De verordening is bedoeld als sluitstuk van het afkoppelbeleid. Het vormt een instrument waarmee kracht wordt verleend aan het beleid uit het GRP.

De verordening gaat concreet werken in speciaal aangewezen gebieden, bijvoorbeeld:

- In de situatie dat het bestaande gemengde rioolstelsel wordt of is vervangen door een systeem met gescheiden afvoer of een systeem voor alleen het afvalwater. In zo'n geval wordt van de perceeleigenaren verwacht dat zij hun lozingssituatie aanpassen aan de nieuwe situatie in de straat. Meestal zullen eigenaren hiertoe genegen zijn, met name als de gemeente voorziet in communicatie en hen tegemoet komt tijdens het werk. Soms zijn er echter mensen die weigeren mee te werken.
- In buurten met een gemengd rioolstelsel, waarbij de woningen ruime tuinen hebben en op goed doorlatende grond staan. Hier kan van de particulier worden verlangd dat hij binnen enkele jaren zijn hemelwater infiltreert in de bodem op het eigen perceel.
- In het buitengebied. Hier is drukriolering aangelegd waarop alleen afvalwater mag worden geloosd omdat anders overbelasting van het systeem optreedt.
- In straten met een gescheiden rioolstelsel met foutieve aansluitingen.

De verordening is bedoeld als stok achter de deur. Niet prettig, wel nuttig. De gemeente Olst-Wijhe gaat in 2016 een hemelwaterverordening opstellen.

Hoofdstuk 3. Rioleringsvoorzieningen.

Goed beheer begint met weten wat je hebt. In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de voorzieningen die de gemeente in eigendom en beheer heeft om invulling te geven aan de zorgplichten voor de riolering. Ook de toestand van de objecten wordt kort belicht. In dit hoofdstuk wordt algemene informatie gegeven. Gedetailleerde informatie wordt opgenomen in een nog op te stellen rioolbeheerplan.

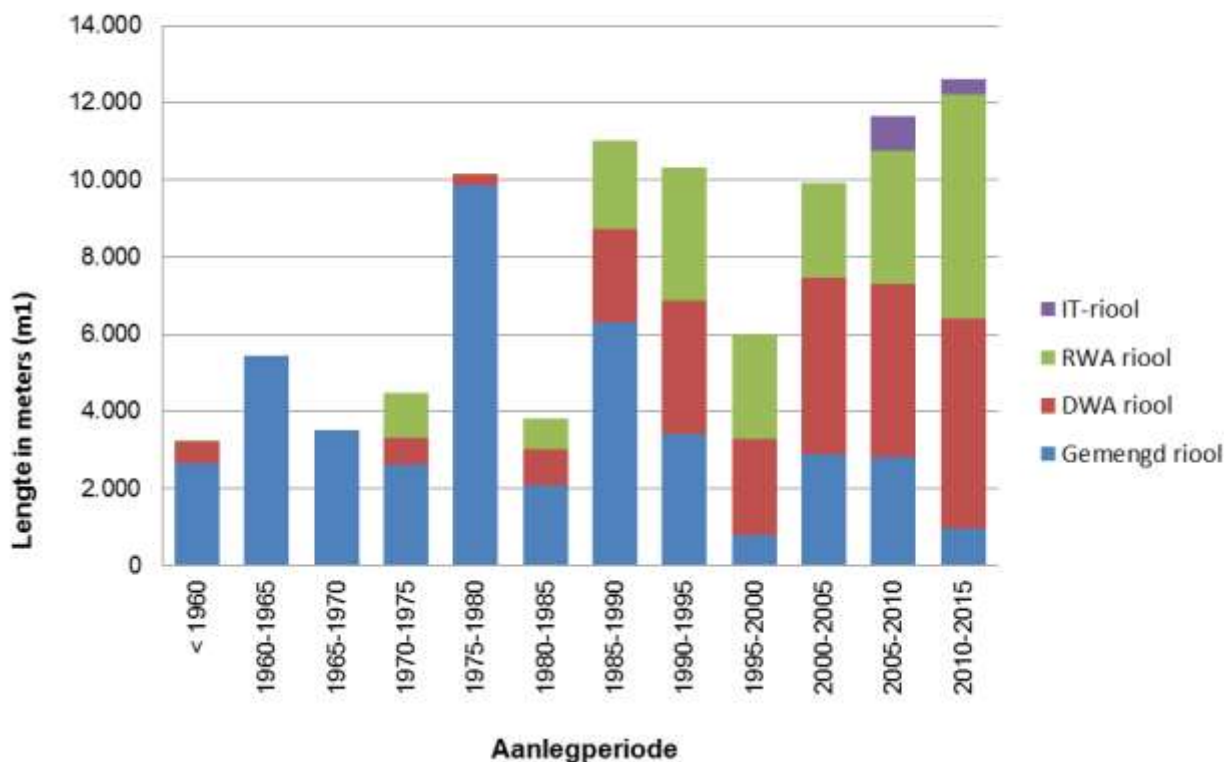
3.1 Overzicht van de voorzieningen die onder dit GRP vallen.

Riolering bestaat uit diverse objecten zoals buizen, putten en pompen voor inzameling en transport van afvalwater, maar bijvoorbeeld ook wadi's voor de infiltratie van regenwater en drainage voor beheersing van de grondwaterstand. Bijgaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste voorzieningen die behoren bij de riolering in brede zin van het woord. Voor gedetailleerde informatie over deze voorzieningen wordt verwezen naar het beheersysteem voor de riolering van de gemeente en naar diverse basisrioleringsplannen, dat zijn rapporten met bijbehorende hydraulische berekeningen van deelgebieden van het stelsel.

Omschrijving	Aantal
Aantal inwoners	17.770
Oppervlak gemeente	11.840 ha.
Op riolering aangesloten percelen	5.650 stuks
• Woningen	7.119 stuks
• Bedrijven en Overige niet-woningen	247 stuks
Niet op riolering aangesloten percelen	24 stuks
Afvoerend verhard oppervlak	136 ha.

Type object	Aantal
Vrijverval riool	94 km
➤ Gemengd riool	43 km
➤ DWA riool	26 km
➤ RWA riool	23 km
➤ Infiltratieriool	2 km
Gemalen (incl. 4 opvoergemalen)	20 stuks
Persleidingen	2,5 km
Pompunits drukriolering (incl. 55 cvk's)	908 stuks
Mechanische riolering (drukriolering)	178 km
Gemengde overstorten extern	16 stuks
Regenwateroverstorten (vgs)	5 stuks
Regenwateruitlaten	18 stuks
Overstort IT-riool	8 stuks
Randvoorzieningen	4 stuks
Waterpasseerbare verharding	0 m ²
Wadi's (aantal)	7 stuks
Wadi's (oppervlak vanaf insteek)	9.200 m ²
Drainage leiding	nbn km
Inspectieputten	2.450 stuks
Kolken	5.678 stuks
Lijngoten	1.800 m1

Leeftijdsopbouw riolering

3.2 Huis en bedrijfsaansluitingen

Woningen en overige panden zijn meestal op de riolering aangesloten met aansluitleidingen. Via deze aansluitleidingen wordt het afvalwater ingezameld om daarna door de riolering te worden getransporteerd. Bij gescheiden stelsels is meestal sprake van twee aansluitingen, namelijk één voor afvalwater en één voor regenwater. Een ontwikkeling van de laatste jaren is dat het regenwater vaak niet rechtstreeks wordt aangesloten op de riolering. Als het regenwater dan wel afstroomt naar de openbare ruimte is er sprake van een indirecte aansluiting.

In onze gemeente zijn de aansluitleidingen tot aan het ontstoppingsstuk of de controleput op of nabij de erfgrans in principe in eigendom bij de woningeigenaar. De gemeente is eigenaar van het gedeelte vanaf het ontstoppingsstuk tot aan de aansluiting op de hoofdriolering. Als er een verstopping optreedt, moet de bewoner het aansluitpunt opzoeken en openmaken. De verantwoordelijkheid en het onderhoud van de buizen vanaf de woning tot aan dit aansluitpunt ligt bij de bewoner/eigenaar. Vanaf dit aansluitpunt is de gemeente verantwoordelijk en draagt zij zorg voor het onderhoud. Kosten die in opdracht van de particulier gemaakt worden, worden door de gemeente niet vergoed. Kosten ontstaan door foutieve lozing van onder andere billendoekjes, luiers en doeken worden bij de particulier in rekening gebracht.

3.3 Kolken en goten.

Kolken en goten vormen een essentieel element van de riolering. Op deze plekken kan straatwater in de riolering stromen. Meestromend straatvuil bezinkt grotendeels in de bak van de kolk of in de goot. Deze moeten regelmatig worden leeg gezogen. In de gemeente Olst-Wijhe gebeurt dat tweemaal per jaar.

Het kolken zuigen en goten reinigen wordt uitbesteed aan marktpartijen die tevens zorg dragen voor afvoer en verwerking van het slib.

Kolken en goten moeten niet alleen onderhouden worden, soms moeten we ook reparaties uitvoeren. Tijdens het reinigen van de kolken worden eventuele gebreken aan de kolken en goten geregistreerd. Deze gebreken worden veelal door de gemeente zelf hersteld. De aansluitleidingen van kolken en goten kunnen ook verstopt raken. Hiervoor wordt dan een aannemer in de hand genomen.

3.4 Vrijverval riolen.

Vrijverval riolen vormen het meest omvangrijke, het meest kostbare en het meest bekende onderdeel van de gemeentelijke rioleringsvoorzieningen.

Riolen verouderen in de loop der jaren. Het is vooraf nauwelijks te voorspellen hoelang een riool zal kunnen functioneren. Dit is onder meer afhankelijk van de kwaliteit van de buis, de zorgvuldigheid van de aanleg, de toestand van de ondergrond en de aard van het geloosde afvalwater. Daarnaast is van grote invloed of er op het riool wordt geloosd vanuit een persleiding of drukriolering (H_2S -vorming). De riolering in de gemeente Olst-Wijhe is afgelopen jaren al minimaal eenmaal geïnspecteerd waardoor een goed beeld is ontstaan van de staat van de riolering. Riolen werden tot 2015 in de gemeente periodiek, ongeveer eens in de 10 jaar, met een rijdende videocamera geïnspecteerd. Met ingang van 2015 wordt een gewijzigde inspectievorm (putfoto-inspectie) toegepast voorafgaande aan de reguliere reiniging en inspectie. Aan de hand van deze voorinspectie wordt bepaald of een nadere inspectie met een rijdende videocamera noodzakelijk.

Riolen raken in de loop der jaren vervuild en slibben dicht. Dit speelt in Nederland sterk door het geringe afschot van onze riolen en soms door zonken ten gevolge van verzakking bij slappe bodems. Riolen

moeten daarom af en toe worden gereinigd. In onze gemeente werden de riolen periodiek, eens in de 7 jaar gereinigd. Het gaat per wijk volgens een vaste volgorde. Sommige riolen vervuilen sneller dan andere riolen. Deze riolen moeten daarom vaker schoongemaakt worden. Andere riolen raken veel minder snel vervuild omdat er een goede doorstroming is. Door middel van de hiervoor beschreven putfoto-inspectie kan de vervuilingsgraad van de riolen in beeld worden gebracht en wordt nu vooraf bepaald worden of een riool reiniging behoeft. Het reinigen van de vrijvervalriolen in onze gemeente wordt uitbesteed aan marktpartijen die tevens zorg dragen voor afvoer en verwerking van het slib.

Inspectie van de riolering.

Gespecialiseerde bedrijven hebben rijdende camera's ontwikkeld waarmee de toestand van een riool kan worden bekeken. Het riool wordt meter voor meter beoordeeld op een groot aantal aspecten en krijgt een grote lijst met rapportcijfers. Dergelijke inspecties worden uitgevoerd in alle riolen, het vaakst in oude riolen en/of riolen die eerder al matig scoorden. De resultaten kunnen aanleiding geven om reparaties uit te voeren of om het betreffende riool te programmeren voor relining of vervanging.

Bij het inspecteren van riolen wordt naar diverse toestandsaspecten gekeken. Al deze aspecten leiden tot afzonderlijke beoordelingen, steeds op de plek waar een afwijking wordt aangetroffen. Het totaalplaatje kan aanleiding geven tot gewenste reparaties aan het riool. Soms zal echter spoedige vervanging nodig zijn omdat het riool ernstige tekortkomingen vertoont die niet meer te repareren zijn.

De toestand van riolen wordt beoordeeld op stabiliteit, afstroming en waterdichtheid.

Binnen Rivus, het samenwerkingsverband van 8 gemeenten en het waterschap, is onderzoek gedaan naar de levensduurverlenging van de riolering en is een methode ontwikkeld om aan de hand van de inspectiebeelden van de riolering de verwachte restlevensduur ervan te bepalen. Hierbij wordt ook gekeken naar de risico's. Waar ligt het riool en wat zijn de gevolgen als het riool instort? In een woonstraat kan meer risico worden genomen dan wanneer een riool in een doorgaande weg ligt of in een winkelstraat. De resultaten van deze onderzoeken zijn/worden binnen Rivus verband voortaan gehanteerd. Dit houdt in dat als bij een inspectie van de riolering geen gebreken worden geconstateerd, de verwachting is dat,

afhankelijk van de risico's, een rioolbuis nog 80 jaar mee gaat, bij lichte gebreken nog minimaal 60 jaar en bij matige gebreken nog minimaal 30 jaar. Bij zware aantasting moet de buis binnen 3-7 jaar worden vervangen, waarbij het riool tussentijds wel moet worden gemonitord. Hierbij is nog wel de leeftijd van de buis belangrijk, evenals de snelheid waarmee de toestand van de buis is verslechterd. Video-inspecties kunnen ook plaatselijke gebreken aan het riool aantonen. In plaats van het vervangen van een gehele rioolstreng, kunnen ook plaatselijk deelreparaties worden uitgevoerd, waarmee de levensduur van de gehele rioolstreng wordt verlengd. Deze deelreparaties maken deel uit van de jaarlijkse onderhoudscyclus.

3.5 Gemalen en persleidingen.

Rioolgemalen vormen een essentieel onderdeel van de riolering, vergelijkbaar met het hart van het menselijk lichaam. Het ingezamelde afvalwater loopt via de riolen, die onder afschot liggen, vanzelf naar het laagste punt. De rioolgemalen pompen vanuit de diepste punten van het rioolstelsel het water omhoog naar een volgend rioleringsgebied of de zuivering. Aan de drukzijde van het gemaal zit een persleiding. Soms een korte waarmee het afvalwater wordt geloosd in het aansluitende stelsel, soms een langere persleiding waarmee het afvalwater wordt getransporteerd naar de zuivering of een rioolgemaal van het waterschap.

Onverhoopt disfunctioneren van rioolgemalen kan ertoe leiden dat het rioolstelsel geheel gevuld raakt en na enkele uren via de overstorten ongezuiverd afvalwater loost op het oppervlaktewater. Dit kan leiden tot aanmerkelijke overlast en vissterfte en vormt een risico voor de volksgezondheid. Gemalen dienen daarom voortdurend in goede staat te verkeren.

De riolering in Olst-Wijhe bevat in totaal 20 rioolgemalen. Het onderhoud en beheer van deze gemalen is

Rioolgemaal aan de Pastinaak te Wijhe

door de gemeente uitbesteed aan het waterschap Groot Salland, die ook de storingsdienst voor de gemalen draait. De gemalen zijn opgenomen in het beheersysteem van het waterschap, waar de gemeente inzage in heeft. Verder zijn ze voorzien van telemetrie zodat een deel van het beheer op afstand kan geschieden en 24 uur per dag. Het waterschap heeft in haar beheersgebied vele rioolgemalen en zuiveringen die zij beheren en onderhouden. Binnen onze gemeente heeft het waterschap zelf 8 rioolgemalen en een rioolwaterzuivering. Het waterschap heeft dan ook veel kennis, ervaring en mankracht voor het noodzakelijke beheer en onderhoud. Uitbesteding aan het waterschap past binnen de visie van een gezamenlijke waterketen.

In 2015 is een inspectie uitgevoerd naar de onderhoudstoestand van de gemalen op basis waarvan een vervangingsschema is opgesteld.

3.6 Riolering buitengebied.

De drukriolering in het buitengebied vormt een systeem op zichzelf. De pompunits zijn enkelpomps uitgevoerd, worden eens per jaar geïnspecteerd en gereinigd. Het onderhoud (inclusief reiniging) aan deze gemalen wordt uitgevoerd door een externe partij. De pompen van de drukriolering worden via een rode lamp bewaakt. Bij meldingen wordt de externe partij rechtstreeks ingeschakeld, ook in de avonden en weekenden, via een algemeen storingsnummer. Het drukrioleringsstelsel kent naast de pompunits ook een aantal opvoergemalen. Deze tussengemalen zijn dubbelpomps uitgevoerd. Het ingezamelde afvalwater wordt deels geloosd op de vrijval riolering en deels geïnjecteerd in persleidingen

Storings door hemelwater op de drukriolering.

Storings in de drukriolering treden dikwijls op tijdens neerslag. Dit geeft de indruk dat hemelwater wordt geloosd. Het systeem is daar niet op is berekend. Drukriolering is alleen bedoeld voor het lozen van huishoudelijk afvalwater, niet voor mest, hemelwater, grondwater of oppervlaktewater. Soms denken mensen dat het wel meevalt, maar illegale lozingen leiden snel tot overbelasting, soms bij de betreffende lozer maar soms ook verderop in het systeem. Regelmatige storing van drukrioolunits bij regenval duidt er vaak op dat toch hemelwater op de drukriolering is aangesloten.

3.7 Riooloverstorten en hemelwateruitlaten.

De overstorten van het gemengde rioolstelsel worden ongeveer eens in de tien jaar geïnspecteerd en gereinigd. Het reinigen heeft betrekking op het riool nabij de overstortmuur, op de put zelf, op de leiding naar het oppervlaktewater en op de oevers nabij het lozingspunt. Bijzonderheden worden genoteerd in een logboek. Bij meldingen na overstortingen wordt direct ter plekke geïnspecteerd en gereinigd.

Recent is meetapparatuur geïnstalleerd waarmee overstortingen worden geregistreerd. Deze dataloggers registreren de overstorten vanuit de gemengde rioolstelsels. Samen met gegevens over de rioolgemaal en neerslagmeting kunnen we uitspraken doen over het functioneren in de praktijk. De bedoeling is dat de rapportage hiervan wordt voorzien van een inhoudelijke analyse en jaarlijks besproken met het waterschap.

Riooloverstorten.

Riolering is in de eerste plaats bedoeld voor inzameling en transport van afvalwater. In de vorige eeuw is de praktijk ontstaan dat overtollig hemelwater met dezelfde riolering wordt ingezameld en getransporteerd. Dit betreft het zogenoemde gemengde rioolstelsel. Het brengt in feite al het water waar je vanaf wilt naar de stadsrand. In de loop van de vorige eeuw werden aan de stadsranden zuiveringen gebouwd omdat de lozing vanuit de steden ontoelaatbaar werd voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. De waterkwaliteit is daarna sterk verbeterd. De sanering van bedrijfslozingen is ook van grote invloed geweest op de waterkwaliteit.

Het zuiveringsproces is gebaat bij een vrij constante aanvoer van afvalwater en niet bestand tegen de piek van al het hemelwater. Om die reden wordt er naast het echte afvalwater slechts een beperkte hoeveelheid extra water vanuit de riolering naar de zuivering geleid. Dit wordt de pompovercapaciteit genoemd. De rest wordt tijdelijk geborgen in de riolering. Dit wordt de berging genoemd. Maar bij zware buien of langdurige neerslag schiet deze bergingscapaciteit tekort en raakt het stelsel geheel gevuld. Om overlast te voorkomen zijn overstorten aangebracht in speciale putten. Deze lozen dan verdund doch ongezuiverd afvalwater op het oppervlaktewater. Het resulteert in stank en visuele overlast, een verminderde waterkwaliteit met soms vissterfte, verarming van ecosystemen en dikwijls verontreinigde baggerspecie. De riooloverstorten kunnen niet worden gemist omdat het gemengde stelsel dan meerdere keren per jaar leidt tot water op straat inclusief afvalwater. Riooloverstorten zijn aldus een noodzakelijk kwaad vanuit een historisch gegroeide situatie.

Hemelwater wordt dikwijls rechtstreeks geloosd op oppervlaktewater. Dat kan op kleine schaal met een pijpje op eigen terrein of op grotere schaal met een gescheiden rioolstelsel met hemelwateruitlaten. De kwaliteit van het water dat vanuit hemelwateruitlaten wordt geloosd op oppervlaktewater is wel eens onderwerp van discussie geweest tussen waterbeheerders en gemeenten, maar wordt door de wetgever als onverdacht beschouwd, tenzij de waterbeheerder aantoont dat er een probleem is of een bijzondere situatie. De hemelwateruitlaten in onze gemeente vormen, voor zover bekend, geen probleem.

Regenwateroverstorten zijn de constructies waaruit hemelwater wordt geloosd vanuit de zogenaamde verbeterd gescheiden rioolstelsels. Deze vormen meestal geen probleem voor het ontvangende watersysteem. Een lijst van alle lozingspunten in de gemeente Olst-Wijhe is opgenomen in bijlage 2.

3.8 Overige voorzieningen.

Filtratie (zuivering) en infiltratie van hemelwater wordt steeds belangrijker als alternatief voor riolering.

➤ **Wadi's**

Een wadi is een met gras ingezaaide verlaging in het groen. In deze wadi's bergen wij tijdelijk hemelwater, zodat het in de bodem kan infiltreren. Het hemelwater wordt bovengronds opgevangen en afgevoerd naar deze wadi's. Deels vindt gedoseerde afvoer plaats via drainage onderin de wadi. Bij hevige pieken kan soms ook noodoverloop plaatsvinden richting oppervlaktewater. Vanuit landelijk onderzoek is bekend dat wadi's zorgen voor zuivering en retentie van afstromend hemelwater en daarom goed passen bij duurzaam

stedelijk waterbeheer. In de gemeente Olst-Wijhe zijn in de wijken Zonnekamp-west en –oost te Olst en in de nieuwbouwgebieden in Wesepe wadi's toegepast.

➤ **IT-riolen**

De zogenaamde IT-riolen (infiltratie en transportriolen) zijn riolen met gaatjes voor de infiltratie van hemelwater. Tijdens een bui wordt het IT-riool gevuld. Het water infiltreert via de gaatjes naar de bodem. Bij zware neerslag is de infiltratiecapaciteit en de berging onvoldoende en gaan ze functioneren als een normaal stromend hemelwaterriool met lozing op oppervlaktewater. Soms kunnen ze ook functioneren als drainage, dus om hoge grondwaterstanden te beteugelen.

Het goed ontwerpen, aanleggen en onderhouden van ondergrondse (in-)filtratievoorzieningen is een specialistische bezigheid, omdat je een langdurige, optimale infiltratiecapaciteit van de bodem rondom de infiltratievoorziening wilt creëren, terwijl de bodem wel voldoende verdicht moet worden om een stevige ondergrond voor de openbare ruimte te kunnen zijn. Daarnaast zijn de toepassingsmogelijkheden sterk afhankelijk van de grondwaterstand en de doorlaatbaarheid van de grond. In de gemeente Olst-Wijhe zijn hierdoor de toepassingsmogelijkheden vrij beperkt.

➤ **Drainage**

Onder en langs veel straten in uitbreidingsplannen heeft de gemeente drainage aangelegd om de grondwaterstand te reguleren en wegcunetten droog te houden. Deze drainage is nog niet goed in beeld en moet nog in de beheerssystemen worden opgenomen.

➤ **Bermsloten buitengebied**

De gemeente Olst-Wijhe voert het beheer over een grote hoeveelheid bermsloten in het buitengebied. Deze sloten hebben veelal een functie voor opvang van afstromend hemelwater vanaf de weg, maar fungeren vaak ook als ontwatering voor de aanliggende landerijen. Het huidige beheer bestaat onder meer uit maaien en klepelen. Er bestaat echter nog geen goed beheer- en onderhoudsplan voor de sloten, waarin bijvoorbeeld ook het uitdiepen van de sloten is opgenomen. In 2016 wordt een onderhoud- en beheerplan voor de bermsloten in het buitengebied opgesteld.

Hoofdstuk 4. Rioleringsbeheer

De rioleringszorg is een veelomvattend taakgebied dat meer omvat dan het beheer en onderhoud van de objecten. Dit hoofdstuk gaat in op de organisatie van het rioleringsbeheer. Er wordt ingegaan op samenwerking met andere afdelingen binnen de gemeente en op samenwerking met de waterbeheerders. Verder wordt stilgestaan bij communicatie, de omgang met meldingen en de spelregels bij verstoppingen. Tot slot wordt ingegaan op de nieuwe ontwikkeling om niet langer uit te gaan van cyclische vervanging van oude riolen, maar in te zetten op een risicobenadering in combinatie met reparatie- en renovatietechnieken.

4.1 Meldingen van burgers en bedrijven.

Meldingen van burgers en bedrijven zijn een belangrijke bron van informatie en zijn soms aanleiding om in actie te komen. De ene keer kan het probleem door de gemeente worden verholpen, zoals bij een verstopte kolk, een andere keer moet de melder zelf in actie komen, bijvoorbeeld bij een verstopping in de eigen afvoerleiding of bij een lekkende kelder. Ook in het laatste geval moet de gemeente de melding respectvol afhandelen. Zorgvuldige registratie van meldingen heeft als bijkomend voordeel dat op termijn bepaalde tendensen of lijnen zichtbaar worden die van belang zijn voor inzicht in het functioneren van de riolering.

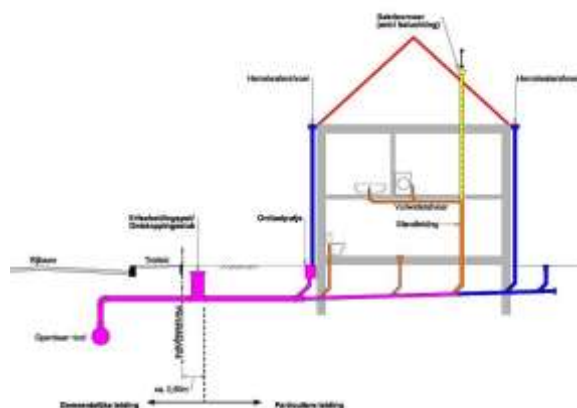
Meldingen kunnen persoonlijk, telefonisch en per e-mail worden gemeld. De gemeente heeft nog geen goed meldingssysteem waar klachten over de waterzorgplichten op een goede manier in vermeld en gecategoriseerd kunnen worden, dan wel uitgefilterd kunnen worden. In de komende planperiode dient hieraan aandacht te worden besteed.

Meldingen en storingen die betrekking hebben op de drukriolering worden opgenomen in SAM, een online beheerapplicatie voor riooltechnische installaties.

Meldingen aangaande de openbare ruimte kunnen persoonlijk, telefonisch, per brief en per e-mail worden gemeld en geregistreerd tijdens kantooruren door het KCC. In het weekend en buiten kantooruren worden telefonische meldingen doorgeschakeld naar een aannemer die de piketdienst voor de gemeente verzorgt.

4.2 Spelregels bij verstoppingen.

Bij verstopping is de spelregel dat de eigenaar en/of bewoner verantwoordelijk is voor het gedeelte van de aansluitleiding vanaf de woning tot aan het ontstoppingsstuk of erfgrans. Het resterende gedeelte tot aan de hoofdriolering valt onder verantwoordelijkheid van de gemeente.

De eigenaar of bewoner dient eerst de erfscheidingsput/ het ontstoppingsstuk vrij te graven en vast te stellen in welk gedeelte de verstopping zit. De gemeente moet worden gewaarschuwd als de problemen zich voordoen in het gemeentelijk deel van de aansluitleiding. Deze schakelt dan een bedrijf in dat de verstopping voor de gemeente verhelpt. Kosten die in opdracht van de particulier gemaakt worden, worden door de gemeente niet vergoed. Kosten ontstaan door foutieve lozing van onder andere vet, billendoekjes, luiers en doeken worden bij de particulier in rekening gebracht.

4.3 Communicatie en bewustwording.

Burgers zijn zich dikwijls nauwelijks bewust van de aanwezigheid van riolering. Slechts een deel van de mensen weet hoe belangrijk de riolering is voor de volksgezondheid en voor de bewoonbaarheid van de leefomgeving. Bewustwording is belangrijk voor draagvlak voor de rioolheffing en om achteloos lozingsgedrag te voorkomen.

Verstopte rioolgemaal door doekjes.

Een groot deel van de storingen bij rioolgemaal bestaat uit verstopping door restanten van doekjes. Het gaat om niet afbreekbare toiletdoekjes, damesverband en een enkele keer een verloren dweil. In tegenstelling tot toiletpapier lossen deze doekjes niet op in het afvalwater waardoor sommige pompen verstopt raken. Soms raken de pompen ook ernstig beschadigd, waardoor dure reparaties nodig zijn. Uit de storingsrapporten blijkt dat problemen met doekjes veelal op bekende plaatsen voorkomen. In het buitengebied is het soms direct terug te voeren tot de betreffende lozer op de unit van de drukriolering. In stedelijk gebied is het erg lastig om de lozer ervan te achterhalen.

Door kosten van pompstoringen of verkeerd lozingsgedrag op de lozer te verhalen, wordt de lozer zich nog meer bewust van zijn foutieve lozingsgedrag en de problemen en kosten die gemoeid zijn met het verhelpen ervan. Hierdoor kunnen in de toekomst veel problemen en kosten worden voorkomen.

Naast communicatie over het lozingsgedrag van afvalwater moet ook meer aandacht besteedt worden aan bewustwording van het lozen van hemelwater. Veel tuinen zijn steeds vaker en meer betegeld. Hierdoor kan het water niet in de bodem, maar loopt het naar de straat of de burens. Door bijvoorbeeld naast het terras een border of grindstrook te maken, kan het water van het terras sneller in de grond zakken. Ook gras zorgt ervoor dat er minder water blijft staan bij hevige regenbuien. Hierdoor hoeft ook minder hemelwater te worden afgevoerd via de straat of het riool en kan de overlast worden beperkt.

4.4 Hydraulische berekeningen.

Rioleringsvoorzieningen moeten voldoende capaciteit hebben om naar behoren te kunnen functioneren. Bij het dimensioneren van deze voorzieningen worden daarom hydraulische ontwerpberekeningen uitgevoerd. Later worden eens per zoveel jaar controleberekeningen uitgevoerd om te bezien of de voorziening nog voldoet in de gewijzigde omstandigheden uit de praktijk.

Het gaat onder meer om de volgende berekeningen:

- van de afvoer van afvalwater richting RWZI;
- van rioolgemaal (pompcurves, pomptypen, pendelberging, samenloop) en persleidingen (snelheid, weerstand, waterslag);
- van de afvoer van zware buien, bijvoorbeeld bui 8 of 60 l/s/ha. Tegenwoordig aangevuld met het doorrekenen van extreme buien met afvoer over straat;
- van bijzondere voorzieningen als wadi's, retentievijvers, infiltratiesystemen, stuwputten en dergelijke.

4.5 Monitoring van het functioneren.

De gemeente is op meerdere punten actief met monitoring. Zo worden onder andere metingen verricht en gegevens bijgehouden van het grondwater, de riooloverstorten, rioolgemaal en de pompunits van de drukriolering. Het monitoren is een betrekkelijk nieuwe activiteit. Er wordt in samenwerking met het waterschap sinds 2010 metingen verricht aan de overstorten. Het doel is om gegevens te verzamelen, analyseren en interpreteren, om zodoende tot een beter (inzicht in het) functioneren van de afvalwaterketen te komen. Hierbij wordt ook gebruik gemaakt van gegevens van derden, zoals neerslaggegevens.

Monitoring = brug tussen theorie en praktijk.

Rioleringsvoorzieningen zoals gemalen, pompunits, overstorten en drainage worden gedimensioneerd op basis van theoretische berekeningen met diverse aannamen. Deze werkwijze is heel gebruikelijk in de civiele techniek en in de praktijk de enige bruikbare manier om grootschalige voorzieningen te ontwerpen. Het is gebruikelijk dat het feitelijke functioneren enigszins afwijkt van de ontwerputgangspunten. Zolang dit binnen redelijke marges plaats vindt is er niets aan de hand en voldoet het systeem aan de verwachtingen. Maar als het feitelijke functioneren fors afwijkt van de verwachting, dan wordt het tijd om in te grijpen. Monitoring is het waarnemen van het feitelijke gedrag en dit in relatie brengen met het beoogde gedrag.

De behoefte naar actuele praktijkgegevens wordt steeds groter, om meer te kunnen sturen op kostenbeheersing, kwetsbaarheidsvermindering en kwaliteitsverbetering. Door de huidige ontwikkelingen wordt dit meer mogelijk. Inzicht wordt verkregen via een 3 stappen-strategie, die in volgorde steeds complexer worden (signaleren/registeren, controleren/analyseren en sturen/regelen). Eerst is en wordt invulling gegeven aan signaleren/registeren en beperkt aan controleren/analyseren, omdat we nog veel moeten leren/bedenken/ontdekken.

Bij de actualisatie van de basisrioleringsplannen Olst-Boskamp-Den Nul en Wesepe, is bij een vergelijking tussen theorie en praktijk geconstateerd dat de huidige meetgegevens toch nog onvoldoende inzicht bieden voor een goede vergelijking. Het oude meetplan wordt dan ook in 2016 herzien. Binnen Rivus wordt gewerkt aan het inrichten van een professioneel meting- en monitoringssysteem. Het eenduidig meten en opslaan van gegevens die belangrijk zijn voor een goed inzicht in het functioneren van de waterketen. Het nieuwe meetplan wordt hierop gebaseerd.

4.6 Beschouwing van de personele omvang

Rioleringsbeheer is een veelomvattende aangelegenheid en vraagt inzet van menskracht. In de gemeente Olst-Wijhe worden veel taken uitbesteed. Dit betreft vooral de uitvoering van onderzoeken en maatregelen, werkzaamheden waarvoor speciaal materieel / gereedschap nodig is en diverse onderzoeken (milieukundig, asfalt en grondonderzoek, landmeetkundig, hydraulische berekeningen etc.). In onderstaand kader wordt een overzicht gegeven van de belangrijkste taken. Het overzicht volgt de indeling van de Leidraad Riolerings module D2000 en maakt gebruik van de kengetallen uit deze module. Dit geeft een onafhankelijke globale check op de omvang van de beherende organisatie van de gemeente.

Personele aspecten van het rioleringsbeheer en de watertaken.

Met behulp van de Module D2000 uit de Leidraad Riolerings is een inschatting te maken van de benodigde personele inzet. Het is gebaseerd op inwoneraantal, areaalgrootte en geplande investeringen. Het gaat uit van landelijke gemiddelden en houdt geen rekening met lokale bijzonderheden. Het is een hulpmiddel om de lokale personeelsformatie te bespreken. De taken zijn te verdelen in 3 hoofdgroepen:

1. Algemene taken bij het beheer van de riolering:
 - a. GRP opstellen, jaarprogramma's, overleg beheerders, afstemming andere vakgebieden, terugkoppeling, regelen middelen;
 - b. uitvoeren van inspecties, controles, metingen en berekeningen;
 - c. ingaan op klachten, verwerken van revisie en vergunningverlening.

De personele inzet voor deze algemene taken is gerelateerd aan het inwoneraantal.

2. Onderhoud van de bestaande voorzieningen:
 - a. onderhoud van riolen, aansluitleidingen en kolken;
 - b. onderhoud van gemalen en de drukriolering buitengebied;
 - c. onderhoud van drainage en infiltratievoorzieningen.

De personele inzet voor deze onderhoudstaken is gerelateerd aan de areaalgrootte.

3. Investerings:
 - a. aanleg van nieuwe voorzieningen;
 - b. grootschalige reparaties aan bestaande voorzieningen;
 - c. renovatie of vervanging van bestaande voorzieningen;
 - d. Verbeteringsmaatregelen.

De personele inzet voor voorbereiding en toezicht voor deze maatregelen is gerelateerd aan de investeringslijst.

Een gemeente kan kiezen om alle taken met eigen mensen te doen of om meer uit te besteden. Bij de "algemene taken" kan de gemeente zelf het GRP schrijven en hydraulische berekeningen uitvoeren of deze taken uitbesteden aan een adviesbureau. Bij "onderhoud" kan ze zelf kolken reinigen en een eigen gemalenploeg hebben of dit uitbesteden aan gespecialiseerde bedrijven. Bij "maatregelen voorbereiden" kan de gemeente zelf het ontwerp en bestek maken of dit uitbesteden aan een ontwerp bureau. Zelfs bij uitbesteding zijn echter nog uren nodig voor de aansturing, coördinatie, advisering, communicatie, budgetbeheer e.d.

Onderstaand worden twee uitersten gegeven. Bij "zelf doen" doet de gemeente alle taken met eigen mensen. Bij "regie" wordt maximaal uitbesteed, maar de gemeente blijft verantwoordelijk en moet coördinerende en aansturende taken wel blijven doen.

Hoofdgroep taken	"zelf doen"	"regie"
1 Algemene taken	1,9 fte	1,0 fte
2 Onderhoud	4,0 fte	0,5 fte
3 Investerings (V+T)	0,9 fte	0,4 fte
Totaal fte's	6,8 fte	1,9 fte

In Olst-Wijhe is bij maximale uitbesteding (regie) nog minimaal 1,9 fte benodigd voor de uitvoering van de watertaken. Niet alle taken worden nog in regie uitgevoerd, waardoor de benodigde personele bezetting nog wat hoger moet liggen dan bij een regiegemeente. Op dit moment zijn er binnen het team Fysieke Infrastructuur & Vastgoed een beleidsmedewerker riolering & water en een medewerker beheer en onderhoud belast met de watertaken. Beide vervullen een deeltaak en hebben naast hun watertaak nog andere taken binnen de gemeente. Beiden zijn voor ongeveer 0,8 fte beschikbaar voor de watertaken. Dit betekent dat zelfs bij maximale uitbesteding, niet alle beheer- en onderhoudstaken volledig kunnen worden uitgevoerd. Via de samenwerking in DOWR en Rivus-verband wordt getracht deze taken, ondanks de onderbezetting, toch naar behoren uit te voeren. Uitbreiding van de beschikbare fte of een verschuiving van taken blijft echter een aandachtspunt.

4.7 Samenwerking binnen de gemeente.

Het beheer van de riolering is een eigen vakgebied, maar geen volstrekt sectorale aangelegenheid. Op diverse punten bestaan raakvlakken met andere afdelingen binnen de gemeentelijke organisatie. In het onderstaande overzicht staan de belangrijkste verwoord.

Relaties van rioleringsbeheer met aanpalende gemeentelijke vakgebieden.

- **Wegbeheer:**
Riolering, kolken en aansluitleidingen liggen in en onder de weg. Werkzaamheden aan de één beïnvloeden de ander.
- **Inrichting openbare ruimte:**
Hemelwaterafvoer wordt sterk beïnvloed door de inrichting van de openbare ruimte. Vooral bij extreme buien speelt het spel van hoog en laag en de mogelijkheid van berging een cruciale rol, het vormt het verschil tussen gereguleerde afvoer of overlast.
- **Ontwikkelingsprojecten (woningbouw en herstructurering):**
Deze projecten vormen een kans om de gemeentelijke zorgplichten ten aanzien van afvalwater, hemelwater en grondwater in één keer goed in te vullen. Soms sluit je aan om het naastliggende bestaande systeem, soms kies je voor iets nieuws dat optimaal past in de nieuwe situatie.
- **Uitvoeringsprojecten:**
Tijdens het ontwerp en de uitvoering van rioleringswerken is het van belang dat de kwaliteit wordt geborgd zodat de rioleringsbeheerder goede objecten krijgt overgedragen.
- **Omgevingsvergunningen:**
Waterspecten vormen onderdeel van de vergunning.
- **Duurzaamheid en milieubeleid:**
Keuzes inzake beleid en beheer van riolering hebben effecten in termen van duurzaamheid en milieu.
- **Financiën en belasting:**
Rioleringsbeheer kost geld. Dit punt wordt verderop in dit GRP uitgewerkt.

4.8 Samenwerking met de waterbeheerders.

De gemeentelijke zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwateroverlast heeft meerdere raakvlakken met de taken van de waterbeheerders. Voor de gemeente Olst-Wijhe gaat het hierbij in eerste instantie om het waterschap Groot Salland, maar ook om Rijkswaterstaat en waterschap Vallei en Veluwe. Samenwerking met het waterschap is van groot belang en zelfs verwoord in de Waterwet.

Artikel 3.8 Waterwet:

Waterschappen en gemeenten dragen zorg voor de met het oog op een doelmatig en samenhangend waterbeheer benodigde afstemming van taken en bevoegdheden waaronder het zelfstandige beheer van inname, inzameling en zuivering van afvalwater.

In bijgaand overzicht staan de meest relevante aspecten van samenwerken met het waterschap verwoord. De praktijk leert dat in de loop der jaren bepaalde onderwerpen meer of minder aandacht krijgen. Dit is soms een gevolg van lokale voorvallen en dikwijls ook een meebewegen met landelijke ontwikkelingen. Zo was tijdens de voorbereiding van het vorige GRP veel aandacht voor de riooloverstorten en de drukriolering in het buitengebied, terwijl recent meer aandacht is ontstaan voor de gevolgen van de klimaatverandering en het zoeken van besparingen in de waterketen.

Den Haag heeft voor ons becijferd in een nationaal feitenonderzoek dat in de afvalwaterketen in 2020 een structurele kostenbesparing van € 380 miljoen gerealiseerd moet worden op de jaarlijkse kosten dan in 2010 was voorzien. Door efficiënter te werken met andere organisaties, kan er structureel bespaard worden. Dat kan bijvoorbeeld door de controle- en toezichtfunctie te verminderen. Maar ook door meer samen te werken en van elkaars expertises te profiteren en door duidelijke afspraken te maken wie wat doet. Daardoor hoeven de waterlasten voor burgers en bedrijven maar beperkt te stijgen, ondanks de grote investeringen die overheden moeten doen in het waterbeheer.

Aspecten van de samenwerking tussen de gemeente en de waterbeheerder(s).

- **Watertoets.**
Dit is het proces van overleg met de waterbeheerder waardoor inzichten over het water al vroegtijdig worden meegenomen in het ruimtelijke ontwerp.
 - Locatiekeuze – ruimtelijke ordening:
Het gaat om de vraag of de plek geschikt is voor de gewenste ontwikkeling of dat het beter elders kan. Andersom kan ook, namelijk dat de waterbeheerder ruimte voor water zoekt en de gemeente nodig heeft.
 - Peilbeheer – ruimtelijke ordening:
Het waterschap is verantwoordelijk voor het peilbeheer. Het bedient daarmee de ruimtelijke functies zo goed mogelijk. Het beleid van beide overheden moet daarom op elkaar afgestemd zijn.
 - Systeemkeuze – ruimtelijke inrichting:
Het gaat bijvoorbeeld om de keuze van het toe te passen rioleringsstelsel en de lozingspunten en wijze van hemelwaterafvoer en -berging.
- **Waterketen.**
De waterketen is het geheel van drinkwater via riolering tot de zuivering RWZI, dus grofweg alles in een buis ten behoeve van onze kraan in huis en bedrijf.
 - RWZI:
Het waterschap is beheerder van de RWZI. Het aansluitende rioolstelsel is in beheer bij één of meerdere gemeenten. Afstemming is van belang.
 - Persleidingen:
Gemeente en waterschap hebben persleidingen in beheer.
 - Riooloverstorten:
De riooloverstort is een noodzakelijk kwaad. De waterbeheerder dringt aan om maatregelen om de effecten te minimaliseren, maar de gemeente moet kostbare maatregelen afwegen tegen andere zaken.
 - Dun water:
De RWZI is bedoeld voor afvalwater, niet voor grondwater en oppervlaktewater dat onbewust door intreding in de riolering wordt afgevoerd.
 - Afkoppelen:
Afkoppelen van hemelwater van de gemengde riolering leidt tot minder aanvoer naar de RWZI en dus tot enige besparing. Daarnaast zullen de riooloverstorten minder vaak werken. Het waterschap heeft dus belang bij afkoppelen, maar de kosten liggen bij de gemeente. Die zal moeten afwegen wanneer en op welke wijze afkoppelen doelmatig is.
 - Lozing op de riolering:
De gemeente is bevoegd gezag voor lozing op de riolering, terwijl dit mede effect heeft op de werking van de RWZI. Afstemming van beleid en handhaving is daarom nodig.
- **Waterlopen.**
De waterschappen en Rijkswaterstaat voeren beheer over enkele grote waterlopen. Water in stedelijk gebied en sloten in het buitengebied vallen onder gemeentelijk of particulier beheer. Onderwerpen van afstemming zijn onder meer peilbeheer, oeverbeheer, baggeren, afvoer van maaisel en eventuele toekomstige herinrichting.
- **Waterkeringen.**
Voor de veiligheid zijn waterkeringen van groot belang. Soms is er sprake van medegebruik, denk aan dijkwoningen, wegen, fietspaden, kabels en leidingen en begrazing.
- **Waterloket en watervergunning.**
De gedachte van het waterloket is dat burgers en bedrijven niet heen en weer worden gestuurd tussen verschillende instanties, maar goed antwoord krijgen op al hun vragen over water en bij dit loket terecht kunnen voor een vergunning.
- **Onkruid en plaagdieren bestrijding.**
Residuen van bestrijdingsmiddelen vormen een risico voor de kwaliteit van oppervlaktewater, grondwater en drinkwater. Terughoudend gebruik is gewenst.

4.9 Samenwerking in de Regio.

Een bijzondere rol wordt vervuld door het samenwerkingsverband Rivus. Rivus is sinds 2013 een samenwerkingsverband tussen acht gemeenten en het waterschap waar kennis en ervaring op het gebied van riolering en waterbeheer wordt gedeeld. Daarnaast wordt gezocht naar oplossingen voor problemen waar meerdere partners tegenaan lopen. Het blijkt een goede vorm om professionaliteit, weerbaarheid en doelmatigheid bij gemeenten en waterschap te versterken. Dit zonder het rioleringsbeheer te hoeven opschalen, waarmee de belangrijke connectie met de openbare ruimte mogelijk zou worden verzwakt. In RIVUS verband zijn de afgelopen tijd door de in het leven geroepen expertteams tal van producten ontwikkeld op het gebied van het dagelijks beheer, verlengen levensduur riolering, renovatietechnieken en de financiële systematiek. Op kleinere schaal worden in het afvalwaterteam-zuid (DOWR) veel praktische zaken samen opgepakt en vindt veel kennisuitwisseling plaats. Hierbij valt te denken aan het gezamenlijk

oppakken van reliningswerken, onderhoud drukrioleringsgemalen, reiniging en inspectie, het opzetten van een grondwatermeetnet en dergelijke.

Op deze wijze wordt naar verwachting optimaal invulling gegeven aan het bestuursakkoord water.

De status van en de opdracht voor Rivus zijn bekrachtigd door een bestuurlijk ambitie-akkoord:

6 miljoen minder meer.

Samenwerking binnen de afvalwaterketen.

Om na te gaan wat het bestuursakkoord water dit betekent voor deze regio is een regionale feitenonderzoek uitgevoerd, waarin een bedrag van € 5 miljoen wordt genoemd. Om dit te bereiken is RIVUS in het leven geroepen door het waterschap en haar inliggende gemeenten. In 2013 hebben de deelnemende partijen van RIVUS een ambitieverklaring ondertekend over de wijze waarop zij de besparing van € 5 miljoen in 2020 willen gaan halen.

In 2014 heeft de Visitatiecommissie er bij alle samenwerkingsverbanden op aangedrongen om de ambitie te verhogen. Dit omdat de landelijke besparingsdoelstelling uit het Bestuursakkoord Water niet gehaald zou worden. De besparingsambitie van RIVUS is daarop met € 1 miljoen per jaar verhoogd naar € 6 miljoen.

Vooraf door samenwerking tussen de gemeenten onderling en het waterschap zal worden getracht de besparing te halen op gebied van beheer, energiebesparing, sturing in de riolering, kennismanagement en een efficiëntere organisatie binnen de afvalwaterketen.

De directe winst bij samenwerking is het vergroten van het "kenniskapitaal". Door kennisdeling in ideeën en ervaringen worden betere maatregelen bedacht met als kwaliteitsverbetering en/of kostenbesparing tot gevolg. Ook door elkaar aan te vullen en te inspireren ontstaat er een synergie, maar ook werkbesparing.

4.10 Riolering en calamiteiten.

Riolering kan een onverwachte rol spelen bij calamiteiten. Wereldwijd zijn de afgelopen jaren onder meer de volgende zaken opgetreden:

- ontploffingen in het riool na inloop van brandstof;
- ontploffing in machinegebouw van een zuivering;
- ontruiming van woningen na verspreiding van giftige stoffen;
- stopzetting van drinkwaterwinning na lozing van bluswater.

Het GRP is niet het juiste middel om dit uit te werken. Dit hoort thuis bij de algemene bestrijding van incidenten en calamiteiten, met een centrale rol voor de Brandweer. Elke gemeente beschikt daartoe over een model met stappen voor opschaling en organisatie. Van belang is dat men bij het oefenen aandacht schenkt aan het verspreidingsgevaar via riolering. Verder is essentieel dat de calamiteitenorganisatie snel kan beschikken over juiste informatie van de riolering.

Binnen RIVUS is een coördinatieschema incidentenbestrijding opgesteld. Het is een handige checklist voor dingen die niet vergeten mogen worden en welke instanties en mensen wanneer gewaarschuwd moeten worden. Dit coördinatieschema is voor de gemeente Olst-Wijhe ingevuld en in de organisatie geïntegreerd.

4.11 Gevolgen voor het milieu.

Artikel 4.22 van de Wet milieubeheer draagt op om de gevolgen voor het milieu in het GRP aan te geven. In het algemeen is de riolering een zegen voor het leefmilieu omdat afvalwater uit de leefomgeving van mensen wordt verwijderd. Maar daarnaast zijn er gevolgen voor het milieu in bredere zin van het woord. Het gaat dan om het begrip duurzaamheid.

- Riolering bestaat uit componenten die materiaalverbruik met zich mee brengen. De productie, het vervoer en de verwerking brengen gevolgen voor het milieu met zich mee.
- Het inzamelen en transporteren van het stedelijk afvalwater gaat gepaard met energieverbruik. Dit energieverbruik is overigens zeer klein vergeleken met ander energieverbruik in en om de woning.
 - De wetgever had bij het formuleren van de wetstekst vooral de riooloverstorten op het oog. In hoofdstuk 2 wordt met enkele kaders meer informatie gegeven over riooloverstorten. Voor gedetailleerde gegevens van de overstorten wordt verwezen naar de eerder genoemde documenten die behoren bij dit GRP en dan vooral de basisrioleringsplannen.

4.12 Van cyclische vervanging naar risico gestuurd beheer.

Bewuste omgang met veroudering en risico's leidt tot een nieuwe kijk op rioolvervanging. In de jaren '80 van de vorige eeuw ontstond het besef dat verouderde riolen kunnen leiden tot gaten in het wegdek en tot disfunctioneren van de riolering. Er kwam meer aandacht voor beheer en onderhoud van de riolering. De rioolheffing (toen nog rioolrecht) moest omhoog om de benodigde middelen te vergaren. Door verhoging van de heffing kwam ook geld beschikbaar om verouderde riolen te kunnen vervangen door nieuwe. Als alle bestaande riolen binnen circa 60 jaar vervangen worden, dan leidt dit tot een hoge rioolheffing. De vraag is of vervanging altijd nodig is. Zie de kaders voor nadere informatie. Voor de planperiode van dit GRP wordt daarom een nieuwe koers ingezet. De essentie hiervan is dat er bewust meer risico wordt genomen met het langer doorgaan met oude riolen.

Rioolreparatie als maatwerk om de levensduur te verlengen.

Een verouderend riool is meestal niet opeens aan vervanging toe. Vaak is het een proces van langzamerhand slechter worden. Er valt eens een klein gat in de weg boven de plek waar de riolering lekt op een vergane voegverbinding. Het riool hoeft dan niet direct vervangen te worden, maar kan op die ene plek worden gerepareerd. In bijvoorbeeld winkelstraten of ontsluitingswegen wil je niet dat het riool met enige regelmaat moet worden gerepareerd. Daar kies je bij twijfel al snel voor vervanging of relining. In rustige buurtstraten is het echter een acceptabele methode om door het toepassen van reparaties de levensduur van de riolering flink te verlengen en zodoende de totale kosten voor de gemeenschap te beperken. In de komende 20 jaar verkeren naar verwachting behoorlijk veel riolen in Nederland in deze situatie. Het is niet mogelijk deze reparaties vooraf in detail aan te geven, laat staan te programmeren. Het vraagt een alerte houding van de rioolbeheerder, inclusief beschikbaarheid van middelen en menskracht om snel tot actie over te gaan om zodoende overlast te beperken. Op deze manier kan veel geld worden bespaard ten opzichte van een beleid waarin je bij twijfel altijd voor vervanging kiest. Maar onder drukke wegen en in winkelcentra en bij riolen met een groot achterliggend gebied wil je niet teveel risico lopen en kies je sneller voor vervanging dan dat je dikwijls stukjes moet repareren.

De huidige kwaliteitstoestand is erg belangrijk voor het opstellen van een kwalitatieve planning en begroting en om de juiste maatregelen te bepalen. Dit vormt de basis voor het toepassen van levensduur verlengende maatregelen. De basis moet echter unaniem goed zijn, met accuraat en voldoende inzicht. Er wordt niet meer zozeer gesproken over cyclische maatregelen of kwalitatieve maatregelen. Men spreekt over een restlevensduur die bepaald wordt aan de hand van de aanwezige schadebeelden.

Oudste niet altijd de slechtste.

Diverse steden in Nederland kennen gemetselde riolen van circa 100 jaar oud die nog goed functioneren. Daarentegen kennen riolen uit de tijd van de wederopbouw na de 2de wereldoorlog veelal matige verbindingen op de voegen waardoor zandinloop optreedt en het wegdek kan verzakken. Dergelijke riolen gaan veelal niet langer mee dan 50 jaar. Riolering in slappe bodems kampt met het probleem van extreme zetting. Dit leidt tot verbindingen die afbreken en tot stagnerende afvoer en rottend water, hetgeen de levensduur verkort tot enkele tientallen jaren.

Verouderd riool relinen of vervangen?

Riolering heeft een eindige levensduur. Na verloop van tijd kunnen bijvoorbeeld zettingen optreden of lekkende voegen of aantasting van beton. Een belangrijke indicator is de leeftijd, maar soms zijn relatief jonge riolen toch snel versleten, bijvoorbeeld door slechte aanleg of door aantasting ten gevolge van lozingen vanuit de drukriolering. De toestand van de riolering wordt daarom periodiek geïnspecteerd met behulp van speciale rijdende camera's. Er volgt een nauwkeurige beoordeling en rapportage. De rioolbeheerder kan aan de hand daarvan maatregelen formuleren. Soms kan worden volstaan met onderhoud en reparaties. In andere gevallen is het riool zodanig verouderd dat relinen of vervangen aan de orde is. Bij relining wordt binnenin de oude riolering een nieuwe kunststof voorziening aangebracht. Bij vervanging wordt de straat opgebroken en worden nieuwe buizen, putten en aansluitleidingen aangelegd. Rioolvervanging is daardoor een zeer ingrijpende maatregel. Dikwijls wordt tegelijk de wegconstructie verbeterd, het wegdek vernieuwd en de openbare ruimte opnieuw ingericht. Rioolvervanging vraagt daarom een goede voorbereiding en afstemming met andere vakgebieden. Relinen is minder ingrijpend en is meestal aanzienlijk goedkoper. Relinen biedt echter niet altijd een goede oplossing, zoals bij verzakte riolering. In Nederland wordt in diverse gemeenten de koerswijziging ingezet om niet langer vanzelfsprekend uit te gaan van vervanging van verouderde riolen, maar fors in te zetten op relinen als moderne doelmatige techniek om verouderde riolen een nieuw leven te geven. Een nadere afweging tussen relining en vervangen wordt te zijner tijd per project gemaakt op basis van dan uit te voeren inspecties en op basis van de plannen die er al of niet zijn om de weg te reconstrueren en de openbare ruimte opnieuw in te richten.

Voor de planperiode wordt de toestand van de objecten in de gaten gehouden en is budget gereserveerd om de kwaliteit op peil te houden. Nieuw is dat daarbij wordt uitgegaan van risico-gestuurd beheer. Binnen het samenwerkingsverband RIVUS is een methode ontwikkeld om te kunnen inschatten hoelang een vrijverval riool naar verwachting nog meegaat. Een riool wordt niet vanzelfsprekend vervangen als hij 60 jaar oud is, zoals tot nog toe werd aangenomen. Op basis van gedetailleerde inspecties en door het uitvoeren van reparaties en de inzet van moderne renovatietechnieken, kan een riool dikwijls veel langer meegaan. Bovendien wordt bij riolen in een woonstraat meer veroudering geaccepteerd dan bij riolen onder hoofdwegen of met een groot achterliggend gebied. Hierdoor is minder budget benodigd voor rioolvervanging en hoeft de rioolheffing minder te stijgen dan eerder werd berekend. Keerzijde van dit nieuwe beleid is dat in woonstraten op termijn vaker dan voorheen reparaties nodig zijn die tot enig ongemak kunnen leiden.

Hoofdstuk 5. Maatregelen in de planperiode.

Dit hoofdstuk kijkt vooruit naar de maatregelen en projecten voor de planperiode. Het geeft de lezer een beeld wat verwacht mag worden aan activiteiten in de komende jaren. De maatregelen zijn gebaseerd op de voorgaande hoofdstukken. Om de beoogde situatie te bereiken en of te behouden is het noodzakelijk maatregelen te treffen. De maatregelen zijn in te delen in vier groepen:

1. **onderzoek en planvorming:** inventarisaties, plannen, studies of evaluaties om nader te onderzoeken of getroffen maatregelen effectief zijn en/of welke maatregelen nog doelmatiger zijn;
2. **beheer en onderhoud:** maatregelen om adequaat en doelmatig beheer & onderhoud te realiseren van bestaande objecten;
3. **renovatie / vervanging:** maatregelen om bestaande objecten die niet meer voldoen aan gestelde doelen en eisen te renoveren of te vervangen;
4. **verbeteringsmaatregelen:** maatregelen om de toestand van het (afval)watersysteem te optimaliseren.

De eerste twee groepen maatregelen maken onderdeel uit van de jaarlijkse exploitatiekosten. De laatste twee groepen vormen de investeringsprojecten. Dit zijn projecten die bedoeld zijn om langjarig te functioneren en waarvan de uitgaven niet vanzelfsprekend direct als kosten op de begroting worden meegenomen. De maatregelen uit de vier genoemde groepen worden hierna kort beschreven.

5.1 Maatregelen voor onderzoek en planvorming.

Onderzoek en planvorming zijn nodig om goed zicht te houden op de ontwikkeling van het rioolstelsel. Het helpt om de goede koers te houden op alle aspecten van de rioleringszorg. Bijgaand overzicht toont de geplande maatregelen. Daarnaast zijn er jaarlijks ontwikkelingen, storingen en/of omstandigheden naar aanleiding waarvan extra onderzoek of extern advies noodzakelijk is. In de planperiode van dit GRP is gemiddeld € 40.000,- per jaar nodig voor onderzoek en planvorming.

Geplande maatregelen voor onderzoek en planvorming:

Onderwerp	Planjaar				
	2016	2017	2018	2019	2020
Actualiseren GRP					€ 25.000
Actualiseren BRP-Wijhe & Boerhaar	€ 25.000				
Actualiseren BRP-Welsum		€ 10.000			
Opstellen/actualiseren rioolbeheerplan	€ 5.000		€ 5.000		€ 5.000
Opstellen wateroverlastkaart (WOLK)		€ 10.000			
Actualiseren meetplan		€ 5.000		€ 5.000	
Actualiseren waterakkoord	€ 0				
Overige onderzoeken en externe advisering	€ 20.000	€ 20.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 20.000
Totaal	€ 50.000	€ 45.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 50.000

5.2 Maatregelen voor beheer en onderhoud.

Het beheer en onderhoud van de verschillende rioleringsobjecten staat globaal omschreven in hoofdstuk 3 van dit GRP. Het zijn jaarlijks terugkerende maatregelen zoals reiniging en inspectie. In het in 2016 op te stellen rioolbeheerplan worden alle beheer- en onderhoudsmaatregelen meer in detail omschreven. De huidige wijze van onderhoud is vooral gericht op preventief periodiek onderhoud. Het object moet het "altijd" doen en de wijze van onderhoud is bij elk object nagenoeg gelijk. Er wordt minder gekeken naar de effecten die het niet functioneren van het object, bijvoorbeeld rioolgemaal, heeft en hoe groot de kans is dat dit voor kan komen. Dit risico gestuurde beheer wordt als kans gezien om in de toekomst het beheer nog doelmatiger uit te voeren. In Rivus verband wordt hier nader onderzoek naar gedaan. De komende jaren willen wij hiermee ervaring opdoen en de effecten in beeld brengen. Bij een actualisatie van het rioolbeheerplan kan het risico-gestuurde beheer dan breed worden uitgewerkt, waarna bij actualisatie van het GRP keuzes kunnen worden voorgelegd.

De kosten van beheer en onderhoud zijn samen met de geplande maatregelen voor onderzoek en planvorming opgenomen in de exploitatiekosten. Deze zijn nader gespecificeerd in paragraaf 6.1

5.3 Maatregelen voor renovatie en vervanging.

Riolering heeft geen oneindige levensduur. Om kwalitatieve redenen moeten onderdelen van de riolering (putten, buizen, gemalen, persleidingen, e.d.) na verloop van tijd vervangen of gerenoveerd worden. Vervanging of renovatie van de vrijerval riolering vindt plaats op basis van onderzoek en toetsing aan richtlijnen, zoals omschreven in de paragrafen 3.4 en 4.12 van dit GRP. Voor de toestand en het bepalen van de restlevensduur van de rioolgemalen is in 2015 een uitgebreide inspectie naar de onderhoudstoestand uitgevoerd. Naar aanleiding van deze inspectie is een vervangingsschema voor de rioolgemalen opgesteld.

Voor de planperiode leidt het tot de maatregelen zoals aangegeven in bijgaand overzicht.

Geplande maatregelen voor renovatie en vervanging.

Onderwerp	Planjaar				
	2016	2017	2018	2019	2020
Rioolvervanging / relining:					
Begoniastraat, Boskamp (1 streng)	€ 16.715				
Esdoornweg, Den Nul	€ 33.429				
Relinen HWA Raalterweg, Wesepe	€ 60.036				
Kerkpadsblok, Wijhe (1 streng)	€ 17.003				
Jan Meesterweg (in samenhang met aanpassen overstort)	€ 42.762				
De Grienden e.o. in samenhang met reconstructie		€ 446.110			
Overstortriool Averbergen			€ 251.200		
Aanvoerriool Averbergen			€ 153.238		
Enkweg en Spoorstraat, Olst in samenhang met reconstructie					€ 104.675
Rioolgemalen:					
Ombouw gemaalsturing van MMB naar Clearscada	€ 30.000	€ 30.000			
Prins Bernhardlaan (bouwkundig & mech/elektr)	€ 28.500				
Krijtenberg 4 (mechanisch/elektrisch)	€ 34.000				
Boerhaar (mechanisch/elektrisch)		€ 20.000			
Olst-zuid (mechanisch/elektrisch)		€ 20.000			
Krijtenberg 123 (mechanisch/elektrisch)		€ 16.000			
Boskamp kern (mechanisch/elektrisch)					€ 6.000
Bergbezinkbassin Wesepe (mechanisch/elektrisch)					€ 32.000
Totaal	€ 262.445	€ 532.110	€ 404.438	€ 0	€ 142.675

Kosten exclusief inflatie & toegerekende BTW

5.4 Verbeteringsmaatregelen.

Voor het beter functioneren en beheren van het (afval)watersysteem is een aantal verbeteringsmaatregelen opgenomen. De maatregelen vinden hun basis in de verschillende BRP's, het beleid om waar mogelijk verhard oppervlak af te koppelen, of andere uitgevoerde studies zoals het waterkwaliteitsspoor. Het gaat om de volgende maatregelen:

Geplande verbeteringsmaatregelen.

Onderwerp	Planjaar				
	2016	2017	2018	2019	2020
Afkoppelen HWA Boskamp	€ 25.000				
Afkoppelen Meko, Wesepe	€ 20.000				
Afkoppelen verhard oppervlak Industrieweg	€ 25.000				
Ombouw bemalen overstort te Wijhe	€ 175.000				
Afkoppelen De Grienden e.o.		€ 305.000			
Herinrichting vijver Joke Smitlaan, Olst		€ 15.000			
Maatregelen voortvloeiend uit het te actualiseren BRP-Wijhe				€ 100.000	€ 100.000
Afkoppelmaatregelen Enkweg/Spoorstraat					€ 50.000
Totaal	€ 245.000	€ 320.000	€ 0	€ 100.000	€ 150.000

Kosten exclusief inflatie & toegerekende BTW

Hoofdstuk 6. Uitgaven voor het rioleringsbeheer.

Rioleringsbeheer kost geld. In dit hoofdstuk wordt toegelicht om welke uitgaven het gaat. Eerst wordt stilgestaan bij de jaarlijkse exploitatiekosten. Daarna wordt ingegaan op de investeringsprojecten en de oude kapitaalslasten.

6.1 Exploitatiekosten.

Het dagelijks beheer en onderhoud van de riolering is van essentieel belang om het systeem goed te laten functioneren. In deze paragraaf worden deze uitgaven toegelicht.

6.1.1 Kostentoerekening aan de rioleringszorg.

Activiteiten die worden uitgevoerd ten behoeve van het rioleringsbeheer mogen worden toegerekend aan het rioleringsbeheer. Zij worden bekostigd vanuit de middelen die worden binnengehaald met de rioolheffing.

In het “model kostenonderbouwing rioolheffing van de VNG” wordt als toets de checkvraag geformuleerd: “Worden de activiteiten verricht ter nakoming van de zorgplichten voor afval- hemel- en grondwater?”. Dit is de wezenlijke vraag op grond waarvan iets kan worden toegerekend aan de rioolheffing of niet. Vervolgens wordt een standaardoverzicht gepresenteerd. De bedoeling is dat deze spoort met de begroting, zie bijgaand kader.

Relatie tussen het GRP en de begrotingscyclus.

In het GRP wordt de beleidsmatige onderbouwing van de uitgaven geschetst. Daarbij wordt meerdere jaren vooruit gekeken om te zorgen dat de rioolbelasting ook op lange termijn op het juiste niveau zit om alle noodzakelijke activiteiten te kunnen uitvoeren om het rioolstelsel en aanverwante zaken duurzaam in stand te houden. Daarnaast is er een jaarlijkse cyclus van begroting, feitelijke uitgaven en de verantwoording daarvan in de jaarrekening. Het is de bedoeling van het GRP dat deze sturend is voor de jaarlijkse gang van zaken en daaraan een beleidsmatige basis geeft. In de praktijk kunnen natuurlijk ontwikkelingen optreden waardoor een jaar in werkelijkheid afwijkt van de raming en het beleid. Dit dient jaarlijks te worden verantwoord in de jaarrekening. In het volgende GRP wordt hierop teruggekomen met de vraag of aanpassing in het beleid nodig is. Vervolgens geeft het nieuwe GRP een nieuwe planning voor de lange termijn waarin de afwijkingen uit de voorgaande jaren zijn opgenomen en waarin nieuwe inzichten worden betrokken. Op deze wijze zijn de jaarlijkse cyclus van begroting en jaarrekening en het langjarige GRP ondersteunend aan elkaar. Voor het opvangen van mee- en tegenvallers is de voorziening riolering bedoeld.

Sommige activiteiten worden enkel uitgevoerd ten behoeve van het rioleringsbeheer en worden daaraan geheel toegerekend, bijvoorbeeld het inspecteren en reinigen van de riolering. Daarnaast zijn er gemengde activiteiten die meerdere doelen dienen. Van zo'n gemengde activiteit kan een gedeelte van de kosten worden toegerekend aan de rioolheffing. Het percentage van kostentoerekening is enigszins arbitrair en dient naar redelijkheid te worden gekozen met een onderbouwing in het GRP. In Olst-Wijhe worden de volgende gemengde activiteiten toegerekend aan de rioolheffing:

- straatreiniging dient het schoonhouden van de openbare ruimte, maar voorkomt ook verstopping van kolken voor de hemelwaterafvoer. In de gemeente Olst-Wijhe wordt daarom 50% van de kosten van straatreiniging toegerekend aan de riolering;
- bermsloten in het buitengebied vangen het hemelwater van de wegen af en voeren dit mogelijk af. Daarnaast dragen de bermsloten bij aan de ontwatering van een groter gebied. De bermsloten zijn veelal in eigendom bij de gemeente die in het kader van de hemelwaterzorgplicht zorg moet dragen voor het onderhoud hiervan.

6.1.2 Overzicht van de exploitatiekosten per jaar.

Bijgaande tabel geeft een overzicht van de exploitatiekosten voor de rioleringszorg op prijspeil 2015. Deze kosten kunnen worden overgenomen in de gemeentebegroting. Daarin worden ook de personeelskosten opgenomen, de BTW en kwijschelding

Exploitatielasten riolering 2016 - 2020		2016	2017	2018	2019	2020
EXPLOITATIE						
Energie	energiekosten (druk)rioolgemalen	72.000	72.000	72.000	72.000	72.000
Water		150	0	0	0	0
Kosten datalijnen	Kpn M2M abonnementen	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000
	Bijdrage datacommunicatie loggers WGS	3.500	3.500	3.500	3.500	3.500
	Onderhoud dataloggers	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
		6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Belastingen en rechten/verzekeringen	Belasting aanslag lozing Rijkswateren	905	905			
(Overige) verzekeringen	Brandverzekering	475	475	475	475	475
Abonnementen en contributies	Rioned	1.255	1.255	1.255	1.255	1.255
	Rivus	5.250	5.250	5.250	5.250	5.250
	SAM	3.120	3.120	3.120	3.120	3.120
	Hydronet					
	Inkoop grondwaterdata	19.000	19.000	19.000	19.000	19.000
		28.625	28.625	28.625	28.625	28.625
DOWR samenwerking	Bijdrage rioolbeheerpakketten	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
	Perceptiekosten	3.216	3.216	3.216	3.216	3.216
		5.216	5.216	5.216	5.216	5.216
Kosten deurwaarderswerkzaamheden		2.400	2.400	2.400	2.400	2.400
Externe adviezen	GRP (2020)					25.000
	BRP's	25.000	10.000			
	Wateroverlastkaart (WOLK)		10.000			
	Rioolbeheerplan (tweejaarlijks)	5.000		5.000		5.000
	Actualiseren meetplan		5.000		5.000	
	Overige onderzoeken/advisering	20.000	20.000	25.000	25.000	20.000
		50.000	45.000	30.000	30.000	50.000
Onderhoud drukriolering	regulier onderhoud drukrioolunits	85.000	85.000	85.000	85.000	85.000
	reparatie drukrioolunits	40.000	40.000	40.000	40.000	40.000
	vervangen pompen	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
	vervanging leidingwerk drukrioolgemalen	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
	reparaties drukleidingen	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
		205.000	205.000	205.000	205.000	205.000
Onderhoud rioolgemalen (& BBB's)	kosten WGS	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000
Reparaties vrijval riolering	verstoppingen/huis- en kolkaansluitingen e.d.	35.000	35.000	35.000	35.000	35.000
	deelreparaties nav inspecties	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
		85.000	85.000	85.000	85.000	85.000
Reiniging en Inspectie	putfotoinspectie (1x / 2 jaar)		15.000		15.000	
	videoinspectie riolering	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000
	boordeling videoinspectie	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
	reiniging vrijval riolering	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
	kolkenreiniging	22.500	22.500	22.500	22.500	22.500
	reiniging lijngoten	6.500	6.500	6.500	6.500	6.500
	reiniging drainage	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
		42.500	57.500	42.500	57.500	42.500
onderhoud berm sloten		85.000	85.000	85.000	85.000	85.000
straatvegen (50 %)		27.500	27.500	27.500	27.500	27.500
subsidie afkoppelen	Bijdrage aan particulieren		25.000	25.000	25.000	25.000
	Subtotaal	635.771	670.621	639.716	654.716	659.716
Personeelskosten	FIV, binnendienst	180.000	200.000	200.000	200.000	200.000
	FIV, buitendienst	12.500	15.000	15.000	15.000	15.000
		192.500	215.000	215.000	215.000	215.000
Personeelskosten	Belastingen DOWR	45.450	45.450	45.450	45.450	45.450
Personeelskosten	Bedrijfsvoering (Financiën)	7.500	7.500	7.500	7.500	7.500
Toegerekende BTW		117.000	117.000	117.000	117.000	117.000
Kwijtschelding		39.400	39.400	39.400	39.400	39.400
Totaal		998.221	1.055.571	1.024.666	1.039.666	1.044.666

6.2 Investeringsprojecten.

In deze paragraaf wordt gekeken naar de investeringsprojecten. Dat zijn projecten die bedoeld zijn om langjarig te functioneren en waarvan de uitgaven niet vanzelfsprekend direct als kosten op de begroting worden meegenomen.

6.2.1 Kostentoerekening bij rioolvervanging.

Het vervangen of relinen van verouderde riolering is één van de grootste uitgavenposten van het rioleringsbeheer. Het vooraf ramen van de kosten is daarom een belangrijke opgave voor het GRP. Deze raming is van invloed op de noodzakelijke hoogte van de rioolheffing. Van belang is de verdeling van de kosten over wegbeheer en rioleringsbeheer. Zie bijgaande kaders.

Vervangingswaarde van de riolering.

De kosten voor de totale vervangingswaarde van de riolen in Olst-Wijhe zijn indicatief geraamd. De volgende uitgangspunten zijn daarbij gehanteerd:

1. riool krijgt opnieuw dezelfde diameter en diepteligging;
2. bemaling bij een sleufdiepte vanaf 1,50 meter;
3. materiaal: beton of pvc;
4. grondsoort: leem, klei en/of zand;
5. vrijkomende grond afvoeren en sleuf aanvullen met schoon zand;
6. aanbrengen menggranulaat ten behoeve van de wegfundering;
7. klinkerverharding herstraten over de breedte van de rioleringsleuf;
8. asfaltverharding opbreken, afvoeren en nieuw aanbrengen;
9. huisaansluitleidingen vernieuwen tot aan de erfgrans (2 stuks op elke 8 m1);
10. kolken met kolkaansluitleidingen vernieuwen (2 stuks op elke 20 m1);
11. inclusief 14% WRU (winst, risico en uitvoering door aannemer);
12. inclusief 12% VT (voorbereiding en toezicht door of namens gemeente);
13. inclusief 10% onvoorzien.

De totale vervangingswaarde van de bestaande vrijverval riolering in de gemeente Olst-Wijhe wordt op basis van dezelfde uitgangspunten geraamd op € 41.750.000,- exclusief BTW en exclusief gemalen en bijzondere voorzieningen. Dit getal vormt een illustratie van de hoge kosten die horen bij de riolering.

Gezamenlijke activiteiten.

Onder gezamenlijke activiteiten wordt bijvoorbeeld de herinrichting van een bestaande wijk verstaan. Dit leidt tot meerdere activiteiten zoals rioolvervanging en herinrichting van de openbare ruimte. Er wordt bij een dergelijk integraal project economisch voordeel behaald doordat werk met werk wordt gemaakt. Anderzijds ontstaat soms enige kapitaalvernietiging als de riolering iets eerder wordt vervangen dan strikt noodzakelijk. Het maatschappelijk voordeel van een integrale aanpak is vaak van doorslaggevend belang. Het is zaak om binnen de begroting van het integrale project aan te geven welke deel van de totale kosten redelijkerwijs ten laste van de rioolheffing worden gebracht.

6.2.2 Overzicht van de uitgaven voor investeringsprojecten.

Een specificatie van de projecten in de planfase is weergegeven in de paragrafen 5.3 en 5.4. In onderstaande tabel zijn de totaalkosten per onderdeel per jaar opgenomen. In onderstaande bedragen is rekening gehouden met 2% inflatie per jaar.

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Vervanging rioolgemalen	€ 92.500	€ 87.720	€ 0	€ 0	€ 41.132
Vervanging/relining vrijverval riolering	€ 169.945	€ 455.032	€ 420.777	€ 0	€ 113.303
Verbeteringsmaatregelen	€ 245.000	€ 326.400	€ 0	€ 106.121	€ 162.365
Subtotaal	€ 507.445	€ 869.152	€ 420.777	€ 106.121	€ 316.800
Toe te rekenen BTW (80%)	€ 85.250	€ 146.017	€ 70.690	€ 17.828	€ 53.222
Totaal	€ 592.695	€ 1.015.169	€ 491.467	€ 123.949	€ 370.022

6.3 Oude kapitaallasten.

Tot dit GRP werden investeringen in de riolering afgeschreven in 15 of 40 jaar. In 2015 gebeurde dit als laatste met de investeringen voor de vervanging riolering Herxen en de aanleg van twee extra overstorten te Olst. De jaarlijkse afschrijving en rente van deze “oude” investeringen lopen dan ook nog 40 jaar door tot 2055. In onderstaande tabel zijn deze kapitaallasten weergegeven.

Omschrijving investering	Investerings- financieringen begin 2016	afschrijving periode in maanden	Totaal van de afschrijvingen/ aflossingen begin 2016	Afschrijvingen 2016	Boekwaarde begin 2016
Drukriool Schakelautomaat	161.745,51	180	106.612,00	10.671,00	55.133,51
Overdracht pompgemalen Waterschap Groot Salland	288.138,00	300	154.172,37	11.518,68	133.965,63
Persriool Aanleg ged. Raalterweg	44.864,66	480	11.246,04	1.123,68	33.618,62
Rec. J. Hooglandstraat, Industrierweg, koekoeksweg	315.670,52	300	174.527,24	15.829,08	141.143,28
Riolering Aanleg bergbezinkbassin Tuurweide 2007	268.015,25	480	60.306,96	6.700,32	207.708,29
Riolering Afkoppelen De Hooiberg 2007	32.582,41	480	6.516,53	814,56	26.065,88
Riolering bedrijventerrein/Tielbeke	50.883,40	360	15.273,66	1.695,72	35.609,74
Riolering buitengebied Boerhaar	245.748,63	360	73.993,19	8.178,84	171.755,44
Riolering buitengebied fase 1/aanleg riolering	3.414.871,87	360	1.025.477,27	113.780,64	2.389.394,60
Riolering Bypass Olst-Noord	125.329,51	480	37.598,76	3.133,20	87.730,75
Riolering centrum Olst 2007	144.896,04	480	32.615,88	3.621,96	112.280,16
Riolering Den Nul / R.W.Z.I. (1989/1990)	69.669,16	360	64.655,01	2.507,16	5.014,15
Riolering Diverse rioleringsmaatregelen 2006	51.410,83	180	30.846,66	3.427,44	20.564,17
Riolering Enkweg Wijhe 2007	282.453,58	300	90.385,06	11.298,12	192.068,52
Riolering Meetapparatuur 2009	37.797,20	60	37.797,20		0,00
Riolering Nieuwendijk	84.993,75	300	13.598,91	3.399,72	71.394,84
Riolering Relinen Olst 2005	110.031,24	480	32.508,16	3.252,72	77.523,08
Riolering Renovatie gemaal Krijtenberg 1-2-3	19.395,00	180	11.637,00	1.293,00	7.758,00
Riolering Rijksstraatweg Olst 2007	353.242,99	480	70.648,47	8.831,04	282.594,52
Riolering Vervanging Geertstr./v.Limb.Stirumstr.	146.059,31	300	35.054,07	5.842,32	111.005,24
Riolering Vervanging Schamhartstraat 2009	129.356,33	300	15.522,84	5.174,28	113.833,49
Riolering relinen Schamhartstraat 2014	64.061,99	480	0,00	1.601,55	64.061,99
Riolering Vervanging Traverse Den Nul (1991)	152.016,37	480	95.010,21	3.800,40	57.006,16
Riolering Vervanging Wesepe 2008	400.791,50	300	80.158,24	16.031,64	320.633,26
Riolering Vervanging Wijhe-West	80.398,65	480	25.273,44	2.010,60	55.125,21
Riool Aanleg 2 bergbezinkbassins Wijhe 2004	437.223,01	300	186.462,60	17.494,92	250.760,41
Rioolaansluiting Scholtensweg 1992	5.678,29	480	3.427,42	140,64	2.250,87
Rioolgemaal Ontsluiting Averbbergen	4.651,25	360	3.340,53	196,56	1.310,72
Rioolstelsel Aanpassing Boskamp	108.520,10	360	39.790,56	3.617,28	68.729,54
Vervanging riolering Ter Stegestraat 2009	825.208,67	480	20.630,22	20.630,22	804.578,45
Vervanging riool park Wijhezicht	460.870,67	480	11.521,77	11.521,75	449.348,90
Vervanging riool Terpstrastraat 2012	105.420,00	480	0,00	2.635,50	105.420,00
Vervanging rioolgemalen	111.806,81	300	8.944,54	4.472,27	102.862,27
Aanleg grondwatermeetnet	40.000,00	60	0,00	8.000,00	40.000,00
Aanleg extra overstorten Olst	350.000,00	480	0,00	8.750,00	350.000,00
Reconstructie Herxen riolering	413.500,00	480	0,00	10.337,50	413.500,00
Totalen	9.937.302,50	-	2.575.552,81	333.334,31	7.361.749,69

Hoofdstuk 7. Vermogensbeheer.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het vermogensbeheer dat de gemeente voert om de rioolheffing niet te sterk te laten schommelen.

7.1 Noodzaak en vormgeving van een demper voor de heffing.

Het berekenen van de benodigde rioolheffing is in essentie het in balans brengen van de inkomsten en uitgaven. Tussen beide staat een demper ofwel tariefs-egalisatie. De bedoeling van de egalisatie is dat de heffing niet van jaar tot jaar varieert afhankelijk van de projecten van dat jaar en van eventuele mee- of tegenvallers. Grofweg kan de demper bestaan uit:

- het activeren en meerjarig afschrijven van de investering;
- het vooraf sparen in een voorziening;
- het ideaalcomplex of versneld afboeken.

In bijgaand kader worden deze drie vormen nader toegelicht

Egalisatie van de hoogte van de rioolheffing.

1. Langjarig afschrijven van investeringen.

- a. Investerings in de riolering voor verbeteringsmaatregelen en rioolvervanging moeten volgens de regels van de BBV worden geactiveerd en langjarig afgeschreven. Afschrijven is op methodische wijze, afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur, ten laste van de exploitatie brengen van kapitaalgoederen.
- b. Dit is vergelijkbaar met het aangaan van een lening bij een bank of de eigen organisatie. De demper bestaat dan uit spreiding van de lasten over de toekomstige jaren.
- c. Een kenmerk van lenen is dat rente wordt betaald. Bij 5% rente en lineaire afschrijving over 40 jaar wordt bijvoorbeeld in totaal al ongeveer evenveel betaald aan rente als aan afschrijving.
- d. Activeren en afschrijven heeft als voordeel dat het geld niet direct beschikbaar hoeft te zijn.
- e. De kerngedachte van activeren is dat de lasten worden gedragen door de generatie die profijt heeft van de gerealiseerde werken.
- f. Meerjarig afschrijven legt een soort hypotheek op de volgende generatie. Het is een maatschappelijke afweging of je dit wilt of dat je het systeem vrij van schulden wilt overdragen aan de volgende generatie.
- g. Langjarig afschrijven veronderstelt dat de maatschappij over tientallen jaren nog in staat is om de lasten op te brengen.

2. Vooraf sparen in een voorziening.

- a. Sparen kan door vorming van een voorziening, dat is een beschermde spaarpot ten behoeve van een specifiek omschreven doel. Een kanttekening bij de keuze voor een voorziening is dat je vooraf moet aangeven waarvoor de voorziening bedoeld is. Het vraagt om programmering van voorziene werken. De geraamde uitgaven in het GRP zijn een voldoende goede basis voor het opbouwen van een voorziening.
- b. De kerngedachte van sparen is dat je zorgt eerst het geld te hebben en het dan pas uit te geven.
- c. Sparen heeft als nadeel dat nu al betaald moet worden voor een vervangingspiek die pas later gaat optreden en bovendien onzeker is.
- d. Je laat de huidige generatie betalen voor het profijt van de volgende generatie.

3. Het ideaalcomplex of versneld afboeken.

- a. Bij het ideaalcomplex wordt gestreefd naar balans tussen de inkomsten en de uitgaven in elk jaar, waarbij investeringen direct worden afgeboekt.
- b. Technisch is een voorziening vereist als tussenstap van de investering naar de exploitatie. Deze voorziening wordt tevens gebruikt om de kleine schommelingen uit te dempen.
- c. Het streven is om enerzijds geen rente te betalen en anderzijds niet teveel te sparen.
- d. Deze vorm is goed bruikbaar voor activiteiten met een repeterend karakter, zoals veelal het geval is bij het vervangen of renoveren van riolen, gemalen en dergelijke.
- e. De gedachte bij het ideaalcomplex is dat elke generatie het systeem netjes in stand houdt door op te draaien voor het vervangen van versleten onderdelen. Je bekijkt het gehele rioolstelsel als één samenhangend systeem en niet elk riool als een afzonderlijk werk.
- f. Versneld afboeken geeft dezelfde kenmerken, maar is flexibeler, met name als de investeringen enigszins wisselen in de loop der jaren.

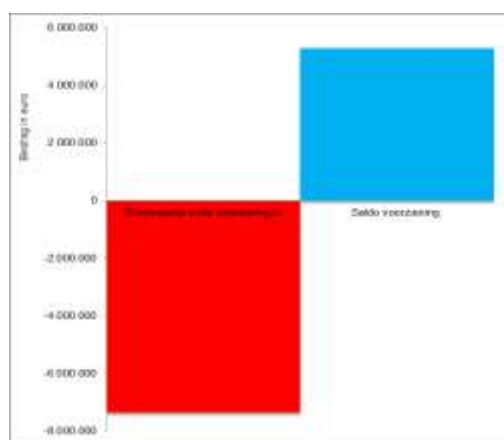
Bij de onderlinge verschillen springen enkele kwesties in het oog. Keuzes op deze punten zijn essentieel.

1. Welke generatie moet betalen voor een vervangingsinvestering?
Moet het vernieuwde riool worden betaald door de toekomstige generaties omdat die er het profijt van hebben of moet er vooraf gespaard zijn door de oudere generatie? Een derde mogelijkheid is een tussenvorm. Elk jaar zijn enkele vervangingen nodig en de huidige generatie zorgt dat dit gebeurt en dat de benodigde middelen nu worden vergaard met de rioolheffing.
2. De schommeling in de uitgaven voor vervangingen en renovaties.
Als de investeringen sterk geconcentreerd in de tijd worden verwacht, dan is meer dempende werking vereist. Als daarentegen wordt verwacht dat de investeringen enigszins verspreid over de tijd optreden, dan is minder dempende werking vereist.
3. De rente.
Bij langjarige afschrijving moet rente worden betaald. De kernvraag is of het redelijk en wenselijk is dat de hoogte van de rioolheffing over enkele decennia voor een belangrijk deel uit deze rente bestaat. De rioolheffing wordt hierdoor op termijn aanmerkelijk hoger.

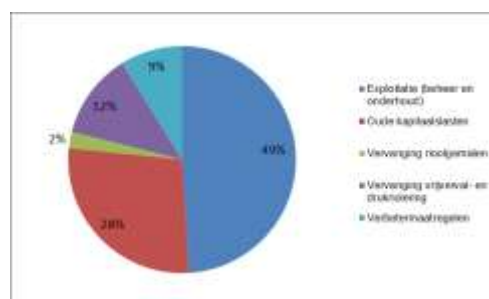
Voor elke gemeente is het een wezenlijke keuze op welke wijze je omgaat met het vermogensbeheer. Het is een keuze voor lange termijn die je niet telkens moet wijzigen.

7.2 Huidige situatie in de gemeente Olst-Wijhe

In de gemeente Olst-Wijhe werden tot 2016 investeringen afgeschreven in 40 jaar. Dit betekent in principe dat de gemeente nog een “schuld” heeft uitstaan. Bijgaande grafiek toont de stand van de voorziening en de boekwaarde van de activa op 31-12-2015. Populair gezegd: het geld in de portemonnee en de restschuld van de hypotheek van oude investeringen. Het gaat om een voorziening van 5,5 miljoen euro versus een boekwaarde van 7,4 miljoen euro.

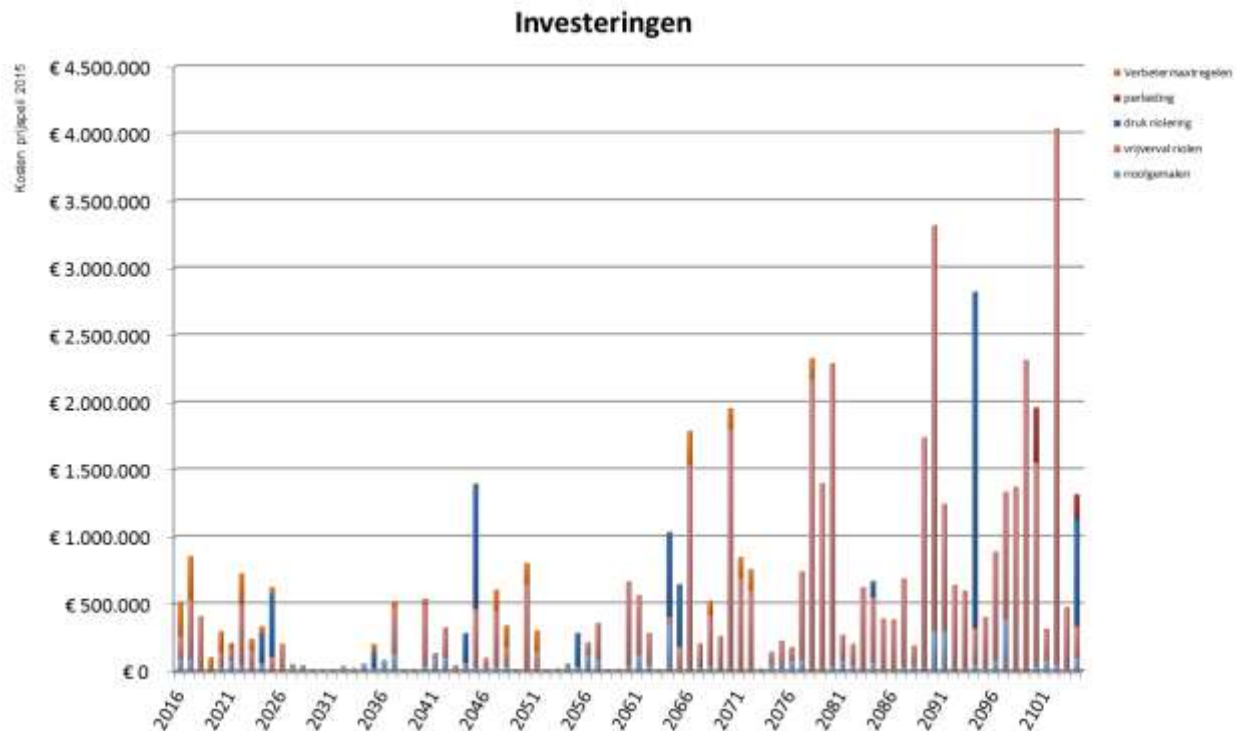

In 2016 moet een bedrag van € 295.500 aan rente over oude investeringen worden betaald. In de komende planperiode maken de afschrijving en rente van de oude kapitaalslasten voor 28% deel uit van de totale rioleringskosten. Bij voortzetting van deze wijze van afschrijven nemen deze leningen (geactiveerd kapitaal) in de loop der tijd behoorlijke vormen aan. Rond 2070 bedraagt het geactiveerd kapitaal in dat geval ongeveer 30 miljoen euro. Dat betekent dat in dat jaar een bedrag van 1,2 miljoen aan rente moet worden betaald. De reserve heeft bij deze berekening dan een omvang van circa 20 miljoen euro.

Kostenverdeling in planperiode (2016-2020)

Als we kijken naar de verwachte investeringen in de komende 90 jaar (verwachte levensduur bij nieuwe aanleg), zien we een sterke schommeling van de kosten in de tijd.

7.3 Keuze demper Olst-Wijhe

In de gemeente Olst-Wijhe wordt gekozen voor een tussenvorm. Met ingang van 01-01-2016 worden investeringen niet langer in 40 jaar afgeschreven, maar worden ze direct afgeschreven. Hierdoor wordt de toekomstige generatie niet langer opgezadeld met extra lasten (met rente) als gevolg van de investeringen die in het verleden zijn gedaan. De inwoners betalen voor de investeringen, de werkzaamheden die op dat moment, in hun leven worden gedaan, maar er wordt ook nog gespaard voor toekomstige vervangingen. In hoofdstuk 9 bij de berekening van de rioolheffing wordt nader ingegaan op de financiële gevolgen en risico's.

Hoofdstuk 8. Vormgeving van de rioolheffing.

Dit hoofdstuk beschrijft de vormgeving van de rioolheffing. Bij wie wordt de nota van de rioolheffing neergelegd en op welke wijze wordt het tarief verdeeld over de verschillende belanghebbenden.

Aanslagbijzet rioolbelasting gemeente Olst uit 1952

8.1 Wettelijke basis.

Gemeenten hebben de mogelijkheid tot een heffing om de kosten voor de gemeentelijke watertaken te bestrijden. Zie bijgaand kader met de wetstekst.

Artikel 228a Gemeentewet:

1. Onder de naam rioolheffing kan een belasting worden geheven ter bestrijding van de kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan:
 - a. de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, alsmede de zuivering van huishoudelijk afvalwater en
 - b. de inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde hemelwater, alsmede het treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken.
2. Ter zake van de kosten, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a en b, kunnen twee afzonderlijke belastingen worden geheven.
3. Onder de kosten, bedoeld in het eerste lid, wordt mede verstaan de omzetbelasting die als gevolg van de Wet op het BTW-compensatiefonds recht geeft op een bijdrage uit dat fonds.

Voorheen betrof de heffing een rioolrecht, dat is een retributie, waaraan in de praktijk nadelen kleefden vanwege knellende jurisprudentie. Sinds de Wet gemeentelijke watertaken is het een belasting met ruimere mogelijkheden om de activiteiten zoals verwoord in het GRP te bekostigen vanuit de vernieuwde heffing. De rioolheffing is nu een bestemmingsheffing. Dit betekent dat de vormgeving van de heffing een relatie moet hebben met de gemeentelijke watertaken. De gemeente treft de voorzieningen in het algemeen belang, maar moet de kosten wel op een aanvaardbare wijze verdelen. Dit betekent dat er een relatie moet zijn tussen het kostenverhaal via de rioolheffing en het belang dat de belastingplichtige heeft bij de openbare voorzieningen (profijtbeginsel).

Bijgaand kader schetst enkele mogelijke varianten voor de rioolheffing.

Mogelijkheden voor de rioolheffing.

De rioolheffing kan gericht zijn op de eigenaar of de gebruiker van een perceel. Beide worden veel toegepast in Nederland. Sommige heffingsmaatstaven passen beter bij eigenaar, andere juist bij gebruiker.

De wet geeft de mogelijkheid voor een gesplitste heffing, dat is een aparte heffing voor alleen het afvalwater en daarnaast een heffing voor hemel- en grondwater. In de praktijk is het lastig omdat oude rioolstelsels meestal van het gemengde stelseltype zijn. Daarnaast moeten bij een gesplitste heffing ook de kapitaalslasten van oude investeringen alsnog worden opgesplitst.

De rioolheffing mag niet worden gebaseerd op inkomen, winst of vermogen. Wel op het profijtbeginssel of het kostenveroorzakingsbeginssel. Verder mag de heffing worden gebruikt ter ondersteuning van beleidsdoelen, mits er geen sprake is van willekeur of onredelijkheid.

Redelijke heffingsmaatstaven zijn: een vast bedrag per perceel, bedrag naar waterverbruik, bedrag naar huishoudgrootte, bedrag naar verhard oppervlak, bedrag naar WOZ-waarde van het eigendom.

- Een vast bedrag per perceel is de eenvoudigste heffingsmaatstaf. Het past zowel bij heffing van eigenaren als gebruikers.
- Een bedrag naar waterverbruik sluit aan bij het profijtbeginssel, want wie veel gebruikt betaalt extra. Het komt ook sympathiek en eerlijk over. Het sluit echter niet aan bij de kostenveroorzaking omdat de kosten voor de riolering nauwelijks worden beïnvloed door de mate van afvalwater. Perceptiekosten zijn hoger doordat informatie van het drinkwaterbedrijf benodigd is. Het past alleen bij een gebruikersheffing.
- Een bedrag naar huishoudgrootte lijkt impliciet op waterverbruik. Daarnaast doet het recht aan het profijtbeginssel omdat iedereen persoonlijk belang heeft bij de bescherming van de volksgezondheid. Perceptiekosten zijn laag doordat het bevolkingsregister goed op orde is en bij de gemeente. Het past alleen bij een gebruikersheffing.
- Een bedrag naar verhard oppervlak. Dit sluit aan bij het kostenveroorzakingsbeginssel. De kosten van de dimensionering van de riolering worden grotendeels bepaald door de hoeveelheid hemelwater en dus door het aangesloten verhard oppervlak. Perceptiekosten zijn hoger doordat extra gegevens benodigd zijn, bijvoorbeeld op basis van luchtfoto's. Het past vooral bij een eigenarenheffing.
- Een bedrag naar de WOZ-waarde. Dit sluit aan indirect bij zowel profijt- als kostenveroorzakingsbeginssel. De eerste gedachte is dat een kostbaar perceel meer waardevermeerdering heeft door de aansluiting op de riolering. De tweede gedachte is dat hogere kosten vooral worden veroorzaakt door uitgestrekt wonen vanwege extra meters riolering in de weg en door groot wonen vanwege meer verhard oppervlak. Indirect horen uitgestrekt en groot wonen meestal bij een hoge WOZ-waarde. Het past vooral bij eigenarenheffing, maar komt ook voor bij gebruikersheffing. Perceptiekosten laag.
- Combinaties van genoemde heffingsmaatstaven zijn ook toegestaan, zoals deels van eigenaren en deels van gebruikers, maar het wordt al gauw ingewikkeld en leidt dan tot hogere perceptiekosten.
- Bij alle heffingsmaatstaven anders dan een vast bedrag is het verstandig een minimum en een maximum te definiëren om disproportionaliteit te voorkomen.

Kwijtscheldingsbeleid richt zich op degenen die niet in staat zijn hun rioolheffing te betalen. Veelal gaat het om mensen met een uitkering. Dit kan worden bekostigd vanuit een sociale geldstroom bij de gemeente of vanuit de rioolheffing. Het laatste impliceert dat de anderen dan meer moeten betalen. Boekhoudkundig kan het worden genoteerd als kostenpost of als vermindering van de inkomsten. Kwijtschelding komt meer voor bij gebruikers dan bij eigenaren.

8.2 Vormgeving van de rioolheffing in gemeente Olst-Wijhe.

In de gemeente Olst-Wijhe wordt ervoor gekozen de bestaande heffingsvorm te handhaven. Dit betekent:

- de belasting wordt geheven van de gebruiker van een belastingobject van waaruit direct of indirect water wordt afgevoerd. Hieronder vallen dus woningen en niet-woningen (bedrijven);
- de belasting wordt geheven voor:
 - a. objecten waar water naar toegevoerd wordt en van waaruit water wordt afgevoerd;
 - b. objecten die enkel hemelwater via gemeentelijke voorzieningen afvoeren.
- de heffingsmaatstaf is het waterverbruik voor de afvoer van afvalwater, dan wel het bebouwde / verharde oppervlak in vierkante meters voor de afvoer van hemelwater;
- de hoogte van de heffing is verdeeld in categorieën van waterverbruik of verhard oppervlak;

Per object, voor de afvoer van afvalwater:

A	0 m ³	tot en met	500 m ³
B	501 m ³	tot en met	1.500 m ³
C	1.501 m ³	tot en met	3.000 m ³
D	3.001 m ³	tot en met	5.000 m ³

E	5.001 m ³	tot en met	7.500 m ³
F	7.501 m ³	tot en met	10.000 m ³
G	10.001 m ³	tot en met	15.000 m ³
H	15.001 m ³	en meer	

Per object, voor objecten die alleen hemelwater afvoeren:

A	0 m ²	tot en met	25 m ²
B	26 m ²	tot en met	50 m ²
C	51 m ²	tot en met	75 m ²
D	76 m ²	tot en met	100 m ²
E	101 m ²	tot en met	250 m ²
F	251 m ²	tot en met	500 m ²
G	501 m ²	tot en met	1.000 m ²
H	1.001 m ²	en meer	

- kwijtscheldingen van de heffing zijn mogelijk op basis van inkomen. Deze worden ten laste gebracht van de riolering en opgenomen in de jaarlijkse exploitatiekosten. Op basis van de afgelopen jaren is hiervoor een bedrag van € 39.400,- geraamd;
- omdat geheven wordt van de gebruiker, kan geen rioolheffing geheven worden op leegstaande panden. In het aantal heffingseenheden wordt hiermee rekening gehouden.

De gebruiker van een object is ook degene die daadwerkelijk gebruik maakt van de gemeentelijke voorzieningen voor de afvoer van het water. De gebruiker is dan ook het meest aangewezen om de belasting van te heffen. Bij een waterafvoer tot 500 m³ hoeven er geen extra of speciale voorzieningen voor de afvoer te worden getroffen. Wordt het aanbod van het af te voeren water hoger, dan moeten grotere buizen of extra voorzieningen worden toegepast. Dit brengt hogere kosten met zich mee, waardoor een hogere heffing te rechtvaardigen is.

Specifiek is de heffing voor objecten die alleen hemelwater afvoeren via gemeentelijke voorzieningen. Omdat de gemeente ook een hemelwaterzorgplicht heeft, worden ook voorzieningen aangelegd (specifiek) voor de afvoer van hemelwater. Ook deze objecten maken dus gebruik van gemeentelijke voorzieningen voor de afvoer van water, in dit geval hemelwater. Hoe meer verhard oppervlak is aangesloten, hoe robuuster de voorzieningen voor de afvoer hiervan moeten zijn.

De gemeente hanteert geen grote tariefdifferentiatie. De huidige heffingsmethodiek is eenvoudig uitvoerbaar, brengt lage uitvoeringskosten mee en er zijn weinig bezwaren.

Hoofdstuk 9. Berekening van de rioolheffing.

Dit hoofdstuk geeft de doorrekening naar de benodigde rioolheffing om voldoende geld te hebben voor het beheer en de geplande projecten. De gegevens en de keuzes van de voorgaande hoofdstukken komen hier bij elkaar en leiden tot de benodigde rioolheffing. Het berekenen van de benodigde rioolheffing komt neer op het vinden van balans tussen inkomsten en uitgaven waarbij een dempende rol wordt gespeeld door de methode van vermogensbeheer. De berekening geschiedt met behulp van een speciaal daartoe opgesteld (eigen) financieel rekenmodel.

9.1 Uitgangspunten bij de berekening van de benodigde rioolheffing.

De benodigde hoogte van de rioolheffing is deels onvermijdelijk en deels afhankelijk van keuzes. Onderstaand worden enkele belangrijke keuzefactoren nader toegelicht.

➤ Levensduurverlenging en restlevensduur

Grootste wijziging ten opzichte van voorgaande berekeningen in het GRP is het verlengen van de levensduur van de riolering en de wijze van bepaling van de restlevensduur van riolen. De vervangingspiek van de riolering behoorlijk opschuift in de tijd. In plaats van dat in een cyclus van 60 jaar alle riolering wordt vervangen, is dit in theorie nu 90 jaar. Hierdoor kan er veel langer gespaard worden voor de vervanging. De vervangingspiek van de riolering blijkt zich nu rond de eeuwwisseling aan te dienen (zie ook de grafiek “Investerings” in paragraaf 7.2).

Voor de rioolgemalen is voor de betonputten een levensduur van 60 jaar aangehouden en voor de nieuwere polymerebetonputten en de bergbezinkbassins 90 jaar. Vervanging van de mechanische en elektrische onderdelen vindt eens in de 20 jaar plaats.

Voor de vervanging van de riolering in het buitengebied is voor de kunststof drukleidingen en de polyester pompputten een levensduur van 100 jaar aangehouden. Betonnen pompputten hebben een levensduur van 60 jaar, de buitenopstellingskasten 50 jaar en de elektrische installatie moet eens in de 20 jaar worden vervangen. Voor de renovatie van het leidingwerk en de vervanging van de pompen wordt jaarlijks een bedrag opgenomen in de exploitatiekosten omdat de praktijk leert dat vervanging van deze onderdelen een doorlopende activiteit is.

➤ Rekenperiode

Met een levensduur van 90 jaar voor de vrijerval riolering kan ervoor worden gekozen de berekening uit te voeren over deze gehele vervangingsperiode. Ook een periode van 90 jaar is slechts een gekozen periode, na 90 jaar dienen zich vervolgens de vervangingen weer aan die dit jaar en de komende jaren plaatsvinden. Bij een te korte rekenperiode wordt het moeilijker de buiten deze periode liggende investeringen te overzien en hierop te anticiperen. Daarom is er voor gekozen om bij de berekening van de benodigde rioolheffing 60 jaar vooruit te kijken.

➤ BTW

Kosten voor het rioleringsbeheer vallen onder de BTW voor zover het uitgaven aan derden betreft. Deze kosten zijn te betrekken bij het BTW-compensatiefonds. De BTW component voor de exploitatiekosten werd sinds de invoering van het BTW-compensatiefonds al meegenomen bij de berekening van de hoogte van de rioolheffing. Niet alle exploitatiekosten zijn BTW-plichtig. Bij de exploitatiekosten zijn alle bedragen dan ook exclusief BTW, maar is een extra post “toegerekende BTW” opgenomen. Dit betekent dat het bedrag van de gecompenseerde BTW niet wordt aangewend voor het rioleringsbeheer, maar vloeit naar de algemene middelen van de gemeente.

Volgens de richtlijnen van het BBV mag ook de betaalde BTW over de investeringen doorberekend worden in de rioolheffing. Tot nu toe heeft de gemeente dit niet gedaan omdat de BTW ook deels weer terug vorderbaar was. In de nieuwe kostendeckingsberekening is de BTW over de nieuwe investeringen wel meegenomen als kostenpost. Dit betekent dat deze terugvorderbare BTW nu vrijvalt ten gunste van de Algemene dienst.

➤ Rente

Ontvangen rente op de reserve of voorziening werd in het verleden gestort in/toegevoegd aan de reserve/voorziening. Dit is echter geen voorschrift. Met ingang van 01-01-2015 werd bij de omzetting van de egaliseringsreserve riolering naar de voorziening riolering al geen rente meer toegevoegd aan de voorziening. Bij deze berekening is geen rekening gehouden met renteopbrengsten. Deze komen daardoor ten gunste van de Algemene dienst.

➤ Heffingseenheden

In het aantal eenheden voor de heffing is rekening gehouden met jaarlijkse leegstand. Verder is uitgegaan van een groei van 4 eenheden per jaar.

➤ Overige keuzes en uitgangspunten:

Verder zijn onderstaande uitgangspunten en keuzes gehanteerd voor het GRP:

- rioolheffing 100% kostendekkend;
- boekwaarde oude investeringen per 1-1-2016 bedraagt € 7.361.750 ;
- de rente voor de afschrijvingen bedraagt 4%;
- geraamde stand van de voorziening riolering per 1-1-2016 bedraagt € 5.517.739 ;
- exploitatiekosten conform paragraaf 6.1 ;
- investeringen conform paragraaf 6.2 ;
- kwijtscheldingen worden gesteld op € 39.400 per jaar, ten laste van de heffing;
- de inflatie wordt gesteld op 2% per jaar omdat de Europese bank streeft naar deze waarde;
- eventueel overschot op de exploitatie wordt bij einde boekjaar gestort in de voorziening riolering;
- investeringen worden direct afgeboekt vanuit de voorziening riolering;
- vormgeving van de rioolheffing volgens paragraaf 8.2.

9.2 Resultaten berekening rioolheffing.

Op basis van alle bovengenoemde uitgangspunten kan het basistarief voor de komende planperiode vastgezet worden op € 210,-. Met ingang van 2017 moet deze heffing wel jaarlijks worden geïndexeerd met een inflatiecorrectie van 2,0 %.

De tarieven voor de rioolheffing voor 2016 bedragen:

A	0 m ³	tot en met	500 m ³	€ 210,-
B	501 m ³	tot en met	1.500 m ³	€ 312,-
C	1.501 m ³	tot en met	3.000 m ³	€ 420,-
D	3.001 m ³	tot en met	5.000 m ³	€ 510,-
E	5.001 m ³	tot en met	7.500 m ³	€ 612,-
F	7.501 m ³	tot en met	10.000 m ³	€ 720,-
G	10.001 m ³	tot en met	15.000 m ³	€ 810,-
H	15.001 m ³	en meer		€ 960,-

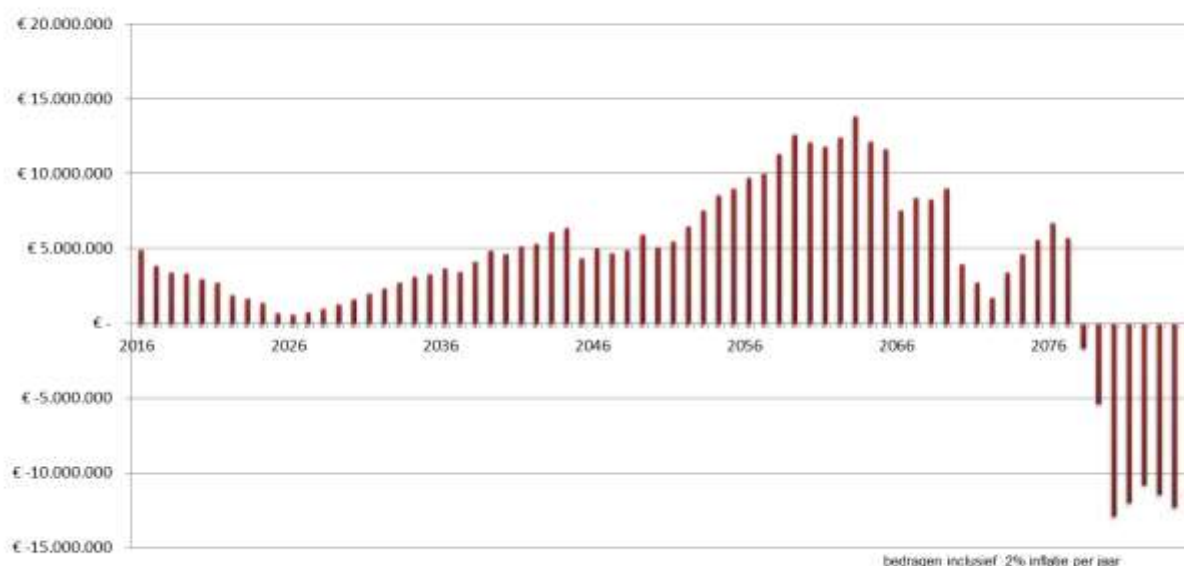
Voor de hemelwaterheffing worden de volgende tarieven gehanteerd:

A	0 m ²	tot en met	25 m ²	€ 12,-
B	26 m ²	tot en met	50 m ²	€ 15,-
C	51 m ²	tot en met	75 m ²	€ 24,-
D	76 m ²	tot en met	100 m ²	€ 51,-
E	101 m ²	tot en met	250 m ²	€ 102,-
F	251 m ²	tot en met	500 m ²	€ 126,-
G	501 m ²	tot en met	1.000 m ²	€ 150,-
H	1.001 m ²	en meer		€ 210,-

9.3 Risico's:

Door de keuze van directe afschrijving, kan en mag de hoogte van de voorziening niet negatief zijn. Financieel kijken we nu 60 jaar vooruit terwijl de grote investeringspiek in de jaren daarna plaats vindt. In de rekenperiode van 60 jaar zit 30% van de vervangingskosten van het vrijerval rioolstelsel en 12,25% van de totale vervangingskosten. De voorziening daalt de komende jaren tot een (geïndexeerd) minimum van € 583.338,- in 2026. Dit bedrag wordt voldoende geacht om eventuele calamiteiten op te vangen. De voorziening groeit daarna ten behoeve van een vervangingspiek in de jaren na 2065. Doorkijkend duikt de voorziening vanaf 2078 in de negatieve cijfers, tot circa 150 miljoen negatief in 2105. Dit bedrag is overigens een bedrag inclusief de gerekende inflatie van 2% per jaar. Op prijspeil 2015 is het een bedrag van circa 25 miljoen euro. De grootste uitgaven (vervangingspiek) zit dus nu in de periode van 2080 – 2105. Eén van de grootste investeringen hierbij is de vervanging van de riolering in het buitengebied. De kosten hiervan zijn al wel meegenomen, maar de vraag is of dit stelsel te zijner tijd wel wordt vervangen of dat er dan andere mogelijkheden of inzichten zijn.

Ontwikkeling voorziening riolering

De grote vervangingspieken zullen met de inspecties in de loop der jaren waarschijnlijk wel uitvlakken. Elk jaar wordt een deel van de riolering opnieuw geïnspecteerd, wordt de toestand gemonitord en het vervangingsjaar opnieuw bekeken en waar nodig bijgesteld. Daarnaast wordt elke 5 jaar bij de actualisatie van het GRP de situatie opnieuw berekend. We zien dan dus een eventuele vervangingspiek 60 jaar van te voren aankomen (langzaam in beeld komen) en kunnen dus tijdig bijsturen om die piek op te vangen. Ook zal in de loop der tijd blijken of de huidige aannames bij de (rest)levensduur juist zijn, of dat deze bijstelling behoeven. Eventueel kan er bovendien tijdig weer gekozen worden om investeringen te gaan afschrijven over meerdere jaren. Met andere woorden: je kan een en ander ruim van te voren zien aankomen en tijdig bijsturen.